

ДИПОС

МАГАЗИН

РИЗНИЦА
ДИПОСА

Блистава здања као сведоци епоха

*DIPOS'S TREASURY
Shining Buildings
as Witnesses of
Past Epochs**Dipos Magazine
Issue No. 3*

МАРКО ЂУРИЋ
Србија је искрен и
кредибилан партнер
MARKO ĐURIĆ
*Serbia Is an Honest and
Credible Partner*

МАГИЈА СРБИЈЕ
Раскошна палета
сликара Ковачице
MAGIC OF SERBIA
*Vibrant Palette of the
Kovačica Painters*

**ОЛИМПИЈСКЕ
ИГРЕ**
Када је мање у
ствари више!
OLYMPIC GAMES
When Less Is More!

AirSERBIA

**EXPO
2027**
BELGRADE
SERBIA

airserbia.com

Амбициозно у будућности

RS

Најлепши пупољак расте на старој грани – каже древна мудрост са Истока, која по много чему може да послужи као алегија данашње Србије, која се пред нашим очима мења, модернизује и напредује. На дубоким темељима историје, традиције и културе израста динамична, модерна и изазовна земља добре инфраструктуре, технологије, науке и савремених вештина, пријемчивих генерацијама које долазе.

Српски домаћин када подиже кућу, не зида је само за себе и сопствено уживање. Он са сваком уграђеном циглом размишља о својој породици, деци и поколењима која долазе. Тако гледа у будућност, брине о потомству и ствара услове за њихове наредне успехе и подвиге. Наш оптимизам темељи се на великим државним инвестицијама у путеве и пруге, школе, научно-технолошке паркове, ИТ сектор, вештачку интелигенцију, биоинжењеринг... Посебно радују улагања у спорт, један од најупечатљивијих брендова наше земље који широм света проноси добар глас о Србији. Отварају се стадиони, дворане, помажу се клубови, подиже се резултатска летвица. Све то је важно не само због нових титула и медаља, него и здравијих стилова живота оних који ће нас наследити.

И број „Дипос магазина“ који је пред вама савршено илуструје алегију са почетка. Да је Србија древна грана европског стабла сведоче текстови о јединственој рути античких градова на њеном тлу, царској лаври манастиру Хиландар и Берлинском конгресу, који је ставио златни печат на њену модерну државност. Свеже и разлистале пупољке

њене будућности препознајемо, не само у импресивној рекапитулацији Олимпијских игара, које су обележиле ову спортску годину, него и у чланку о амбициозним инфраструктурним инвестицијама планираним до 2027. године и Специјализоване изложбе ЕХРО.

Ми у „Дипосу“, јединственом предузећу које послује дуже од 60 година, знамо шта су традиција и рад, али и колико је важан поглед усмерен далеко напред. И зато се истински радујемо будућности Србије – старе гране која непрекидно расте и развија се.

Бојана Мартиновић
Директорка „Дипоса“ ◆

Ambitiously into the Future

EN

The most beautiful buds grow on old branches – goes the ancient Eastern saying, so symbolical of today's Serbia, as the country is changing, modernising and developing before our very eyes. From the deep foundations of history, tradition and culture, rises a dynamic, modern and daring country with excellent infrastructure, technology, science and modern skills which will be incredibly important for the future generations.

When people build houses in Serbia, they do not build them just for themselves or their own needs. With every brick that is used, they think of their family, children and the coming generations. That is their way of looking into the future, caring about their descendants and creating the preconditions for their subsequent successes and achievements.

Our optimism is based on the major government investments in roads and railroads, schools, science and technical parks, IT sector, artificial intelligence, bioengineering, etc. We are particularly pleased with the investments in sports, which is one of the most recognisable brands of our country, spreading the word about Serbia throughout the world. New stadiums and halls are being opened, different sports clubs are getting support, the bar is being raised very high. All of this is important not

just because of new titles and medals but because of healthier lifestyles of those who will inherit everything from us.

The issue of Dipos Magazine you are holding in your hands is a perfect illustration of the allegory from the beginning. The fact that Serbia is an ancient branch on the tree that is Europe is evidenced by the articles about the unique collection of ancient cities on its territory, the royal monastery of Hilandar and the Congress of Berlin that triumphantly sealed its modern statehood. The fresh and flowering buds of Serbia's future are recognised not only in the impressive recapitulation of the Olympic Games which marked this year in sports, but also in the article on ambitious infrastructural investments planned by 2027 and the EXPO Specialised Exhibition.

Those of us employed at Dipos, a unique company that has existed for more than 60 years, know all there is to know about tradition and hard work and also about how important it is to look far ahead. That is why we are truly looking forward to the future of Serbia – a branch that is ancient but keeps growing and developing.

Bojana Martinović
"Dipos" Director ◆

САДРЖАЈ

CONTENTS

ДИПЛОМАТСКЕ ПОБЕДЕ

Печат слободе и
независности

СТР. 14

DIPLOMATIC VICTORIES

Sealing Freedom and
Independence

P. 14

ПРОФИЛ ДИПЛОМАТЕ ВЛАДИСЛАВ ЈОВАНОВИЋ

Дипломатија је скинула
свечану тогу

СТР. 28

PROFILE OF A DIPLOMAT VLADISLAV JOVANOVIĆ

Diplomacy
No Longer Wears its
Ceremonial Toga

P. 28

ИНТЕРВЈУ ЛУКА ГОРИ Амбасадор Републике Италије

На Калемегдану сам
као код куће

СТР. 34

INTERVIEW LUCA GORI Ambassador of the Republic of Italy

At Kalemegdan I
Feel at Home

P. 34

БЕОГРАДСКА ПРИЧА
Блистава ера развоја
престонице
СТР. 72

BELGRADE STORY
A Glorious Era in the
Capital's Development
P. 27

ГАСТРОНОМСКО
ОГЛЕДАЛО
Храна царева,
укус завичаја
СТР. 92

GASTRONOMIC
MIRROR
Food of Emperors,
Taste of Home
P. 92

ЛЕПОТЕ СРБИЈЕ
Раскошна палета
банатске равнице
СТР. 98

THE WONDERS
OF SERBIA
Vibrant Palette
of the Banat Plain
P. 98

ИМПРЕСУМ
Дипос магазин

Издавач:
Друштво за издавање
некретнина Дипос
д.о.о.Београд
Сердар Јола 17
11040 Београд
www.dipos.rs

Одговорна уредница:
Ивана Милосављевић
Текстови,
дизајн и прелом:
PR i marketinška agencija
5magazine
Крунска 83а
11000 Београд
www.5magazine.rs

Штампа:
Birograf comp d.o.o.
Београд

Илази
полугодишње

IMPRESSUM
Dipos Magazine

Publisher:
Property
management and
rental company
Dipos d.o.o. Belgrade
Serdar Jola 17
11040 Belgrade
www.dipos.rs

Editor-in-Chief:
Ivana Milosavljević
Printing:
Birograf comp Ltd.
Belgrade

Texts, design,
and layout:
PR and marketing agency
5magazine
Krunska 83a
11000 Belgrade
www.5magazine.rs

The magazine
is published
twice a year

ИНТЕРВЈУ / INTERVIEW

Марко
Ђурић

МИНИСТАР СПОЉНИХ
ПОСЛОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

СРБИЈА је искрен и кредибилан ПАРТНЕР

SERBIA IS AN HONEST AND
CREDIBLE PARTNER

Marko Đurić

MINISTER OF FOREIGN
AFFAIRS OF SERBIA

Живимо у веома изазовном историјском тренутку и интерес нам је да у најмањој могућој мери будемо повођени геостратешким интересима и олујама. У прошлости смо скупо плаћили свако сврставање на ову или ону страну када би велике светске и европске силе посегнуле за отвореном политичком конфронтацијом или ратном опцијом. Позиција инсистирања на политичкој самосталности и војној неутралности оставља простор за фина подешавања спољнополитичког курса, наставак европског пута и успешну борбу за заштити кључних државних и националних интереса.

Међународни утицај и дипломатски капацитет Србије већи је него што би неки то волели да признају. Ми смо искрен и кредибилан партнер, и, баш као у међуљудским односима, те вредности су преимућство и у међународним односима. Када држите реч и имате поштен однос са другим државама, то обично наилази на позитиван одјек. Србија, за разлику од многих европских држава, бивших колонијалних сила, не наступа са позиције силе и не болује од комплекса више вредности, и то наши саговорници широм света препознају и цене. Београд, који је био важан политички центар Покрета несврстаних, и дан-данас је у већем делу света оправдано препознат као персонификација мирољубиве и слободарске политике, а то није мали капитал у међународним односима.

Спољнополитичку позицију наше земље, у актуелном тренутку у коме се преиспитује читав свет, овако види министар спољних послова Републике Србије Марко Ђурић. Он наглашава да је интерес Србије да се држи по страни у глобалним сукобима, али и да потенцира поштовање међународног права, јер је то и темељ очувања територијалног интегритета наше земље.

Србија води уравнотежену спољну политику и чува традиционална пријатељства у свету, а то је својеврсни куриозитет у Европи. Могу ли ова начела да буду инспирација и другим земљама да буду самосталније у међународној арени?

Наша спољна политика није дефинисана да бисмо неке били инспирација или да бисмо неке пркосили. Она је плод нашег историјског искуства и специфичних изазова са којима се суочавамо. У фази док наша земља има статус кандидата за чланство у ЕУ, те као таква не може да рачуна на пун обим развојне помоћи као и чланице, а са друге стране има природну потребу да се економски и у сваком другом смислу развија, наша тренутна спољ-

на политика омогућава да искористимо све доступне инструменте зарад државних и националних интереса. Наша мултивекторска политика развијања односа са пријатељима и партнерима широм света наилази на симпатије многих који не припадају ниједном ексклузивном клубу земаља, али и изазива подозрење па и неслагање код оних који сматрају да малим земљама не припада таква врста слободе. У великој мери наша спољна политика детерминисана је и изазовима које имамо по питању Косова и Метохије, а наше доследно инсистирање на међународном праву и мултилатерализму јесте наше најчвршће упориште у борби за очување нашег територијалног интегритета и суверенитета.

Тумачи геополитике често наглашавају да се пред нашим очима одиграва прекомпозиција моћи великих сила и својеврсно стварање новог света. Како видите положај Србије, с обзиром на приоритете њене спољне и унутрашње политике, у овако сложеном тренутку?

Пред нашим очима се свакако одвијају покушаји успостављања неке нове мултиполарности у међународним односима. Србија је донела свесну, и уверен сам стратешки мудру, одлуку да се колико год је могуће држи по страни, јер транзиција коју помињете неће бити мирна. Живимо, дакле, у веома изазовном историјском тренутку и интерес нам је да у најмањој могућој мери будемо погођени геостратешким потресима и олујама. У прошлости смо скупо плаћили свако сврставање на ову или ону страну када би велике светске и европске силе посегнуле за отвореном политичком конфронтацијом или ратном опцијом. Наша позиција инсистирања на политичкој самосталности и војној неутралности Србије је довољно широко постављена да нам у овом тренутку оставља простора за фина подешавања нашег спољнополитичког курса, наставак европског пута и успешну борбу за заштиту кључних државних и националних интереса.

Успешна
дипломација
захтева
постојање јасних
и остваривих
политичких
циљева, бржљиво
грађење кадровских
капацитета
и постојање
разгранате мреже
дипломатско-
конзуларних
представништва.
Деловаћемо на сва
три нивоа

We are living in a very challenging historical moment, and it is in our interest to be affected by geopolitical upheavals and storms as little as possible. In the past, we paid a high price for aligning ourselves with one side or the other when great world and European powers opted for open political confrontation or war. The position of insisting on political independence and military neutrality allows for fine-tuning of our foreign policy course, continuing on the European path, and successfully defending the key state and national interests.

Successful diplomacy requires clear and attainable political goals, careful building of staff capacities, and a well-developed network of embassies and consulates. We will certainly act on all three levels.

The international influence and diplomatic capacity of Serbia is greater than some would like to admit. We are an honest and credible partner, which, just like in interpersonal relations, is an advantage in international relations too. When you keep your word and have a fair relationship with other countries, this is usually perceived positively. Unlike many European countries which are former colonial powers, Serbia does not act from a position of power and does not have a superiority complex, which is recognised and appreciated by the people we talk with from all over the world. Belgrade, once an important political centre of the Non-Aligned Movement, is still rightfully recognised in the better part of the world as a personification of politics that strive for peace and freedom, which is a significant asset in international relations.

This is how Marko Đurić, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Serbia, sees the foreign policy of our country, at a time when the whole world is being re-examined. He highlights that the interest of Serbia is not to interfere in global conflicts and to advocate the respect of international law, as this is the foundation for the protection of our country's territorial integrity.

Serbia is leading a balanced foreign policy and is preserving its traditional friendships around the world, which makes it a unique case in Europe. Can these principles be an inspiration to other countries to be more independent in the international arena?

Our foreign policy was not designed to inspire or to defy anyone. It is the result of our historical experience and the specific challenges we are facing. At a time when our country is a candidate for EU membership and as such cannot count on the full scope of developmental aid like the member countries, while also having a natural need to develop economically and in every other sense, our current foreign policy allows us to use all the available instruments for the sake of our state and national interests. Our multidirec-

tional policy of developing relations with friends and partners from all over the world is met with sympathies of many who do not belong to any exclusive club of countries, while also causing suspicion or even disagreement among those who believe that small countries should not enjoy such freedom. Our foreign policy is largely determined by the challenges we are facing concerning Kosovo and Metohija, and our insistence on international law and multilateralism is our strongest leverage in the struggle to preserve our territorial integrity and sovereignty.

Geopolitical analysts often stress that we are witnessing a re-composition of major powers and a creation of a new world. How do you see Serbia's position, considering the priorities of its domestic and foreign policy at such a complex moment?

We are certainly witnessing attempts to create a new sort of multipolarity in international relations. Serbia has made a conscious and strategically wise decision to stay on the side lines as much as possible, since the transition you are mentioning will not be peaceful. We are therefore living in a very challenging historical moment and it is in our best interest to stay unaffected by the geostrategic upheavals and storms. In the past, we have paid dearly for any alignment when major international and European powers opted for open political confrontations or even war. Our position to insist on political independence and military neutrality of Serbia has been set up widely enough to leave us room to fine tune our foreign policy actions, to continue our European path and to successfully fight to protect the key state and national interests.

You have recently returned from the ambassadorial post in the United States. Serbia and America have had nearly a century and a half of cooperation and partnership. Do you believe that Belgrade and Washington can build new bridges of cooperation?

In the relations with big and powerful coun-

Србија и САД, одакле сте се недавно вратили из амбасадорске мисије, имају безмало век и по сарадње и партнерства. Верујете ли да Београд и Вашингтон могу да подигну нове мостове сарадње?

У односима са великим и моћним државама веома је тешко правити драстичне преокрете, јер такве државе су често троме када треба да мењају своје стратешке концепте или модификују политике. У једном амбасадорском мандату немогуће је извести царолију, али односи се граде и унапређују упорним радом и малим корацима. Биланс у нашим билатералним односима у свему, осим по питању Косова и Метохије, веома је позитиван протеклих неколико година. Наши економски односи су на историјском врхунцу а амерички инвеститори су све присутнији у Србији. Такође, боље се чујемо и све боље разумемо. Наши аргументи се у САД не уважавају увек, али почели су да нас доживљавају као кредибилног партнера и као некога са ким је могуће одржавати нормалну и стабилну комуникацију и сарадњу. Уверен сам да је нова ера српско-америчких односа пред нама и да нам, уколико не буде непријатних изненађења, предстоји доба осетног напретка у свим аспектима.

СРБИЈА ЋЕ 2027. БИТИ ЦЕНТАР СВЕТА

Која су ваша очекивања од Светске изложбе ЕХРО којој ће Београд бити домаћин 2027. године?

Реч је о специјализованој изложби чији значај превазилази њене тематске оквире. Она ће бити повод, не само за долазак великог броја иностраних туриста у Србију, већ и прилика да се свету прикажемо у најбољем светлу. Очекујемо више од два и по милиона посетилаца, учешће више од 100 земаља. Србија ће те године дословно бити центар света, и излишно је уопште говорити о приликама које ће нам та врста публицитета отворити. Боравак толиког броја страних делегација у Београду биће драгоцен прилика за изградњу како политичких тако и економских односа са партнерима и пријатељима са свих меридијана. Србија најпросто пре и после изложбе ЕХРО 2027 неће бити иста земља.

Предуслов за успешну спољну политику једне земље без сумње јесу и резултати њене унутрашње политике. Који резултати шефа државе, Владе и других државних органа доприносе и кредибилитету Србије на међународном плану?

Успеси наше економије су најзначајнији аргумент у међународној комуникацији, који суштински мења репутацију наше земље. У апсолутним бројкама ми још не можемо да се меримо са најразвијенијим земљама ЕУ, али се по многим економским параметрима незаустављиво приближавамо европском просеку. Тај процес ће трајати, али уверен сам да су у области економије пред нама нови успеси, јер створили смо системске предуслове да тако буде. Економија је важан показатељ јер је она последица напретка у свим другим друштвеним сегментима и иде подруку са уређеним законодавством, правном сигурношћу, добрим образовним системом и политичком стабилношћу. И у свему овоме бих највише нагласио значај политичке стабилности, која је доминантна последица снажне лидерске улоге и визије председника Александра Вучића, односно снажне подршке грађана политици коју он персонификује.

Биланс билатералних односа са САД у свему, осим по питању КиМ, годинама је позитиван, а економски односи су на историјском врхунцу. Уверен сам да је нова ера српско-америчких односа пред нама и да нам, предстоји доба осетног напретка у свим аспектима.

tries, it is very difficult to make any drastic turns, because such states are often inert when they have to change their strategical concepts or to modify their policies. Within one ambassadorial term it is impossible to do wonders, but relations are built and improved through hard work and small steps. The balance in our bilateral relations in every aspect except for Kosovo and Metohija has been very positive. Our economic relations are also at the historical maximum, and American investors are ever more present in Serbia. We also tend to listen to each other more and to understand each other better. Our arguments are not always taken into account in the US, but they have started to perceive us as a credible partner with whom it is possible to maintain normal and stable communication and cooperation. I am certain that a new era of Serbian-American relations lies ahead and that, provided there are no unpleasant surprises, we are looking at an age of significant progress in all aspects.

The preconditions for a successful foreign policy of any country are undoubtedly the results of its domestic policy. What are the results that have been achieved by the President, Prime Minister and other state authorities that contribute to the credibility of Serbia internationally?

Our economic successes are our most important advantage in international communication, essentially changing the reputation of our country. In absolute numbers we can still not measure against the most developed countries of the EU, but according to many economic parameters, we are unstoppably approaching the European average. This process will take some time, but I am sure that we can expect new successes in the field of economy because we have created the systemic preconditions for that. The economy is an important indicator as it is the consequence of progress in all other segments of the society and goes hand in hand with regulated legislation, legal certainty, good education system, and political stability. In all this, I would highlight the importance of political stability, which is predominantly the consequence of the strong leadership role and vision of President Aleksandar Vučić and the strong support of the citizens for the policy that he personifies.

Throughout its history, Serbian diplomacy has had truly shining moments. Considering the priorities of Serbia's foreign policy, how should our diplomatic network be designed in the future to maximise its results?

SERBIA TO BE THE CENTRE OF THE WORLD IN 2027

What do you expect from the EXPO World Exhibition that Belgrade will host in 2027?

This is a specialised exhibition whose importance exceeds its thematical framework. It will be the reason not only for the arrival of many foreign tourists to Serbia, but also the opportunity to show ourselves to the world in the best possible light. We are expecting more than two and a half million visitors with more than 100 countries as participants. That year, Serbia will literally be the centre of the world, and it is clear how many new opportunities will open up owing to this sort of publicity. The stay of so many foreign delegations in Serbia will be an excellent opportunity to build both political and economic relations with our partners and friends from all over the world. Put simply, before and after the Expo 2027 exhibition, Serbia will not be the same country.

Serbian diplomacy has a strong foundation and tradition. Successful diplomacy requires clear and attainable political goals, careful building of staff capacities, and a well-developed network of embassies and consulates. We will certainly act on all three levels. It will also be necessary to add new blood to our diplomacy, to rejuvenate it and improve it with new, competent staff, considering that for some time there has been no significant influx of new and invigorating capacities into the Ministry of Foreign Affairs. Diplomacy is a skill learned throughout one's entire career, and in order to have a new generation of great Serbian diplomats in the future, we will have to start making them today. The network of embassies and consulates will be expanded in line with the financial capacities of Serbia and in line with the assessment of our political and economic interests.

Which person from the history of Serbian diplomacy do you particularly respect and see as a role model? What is it that today's ambassadors may learn from the actions of their predecessors?

Balance of bilateral relations with the USA, in everything except regarding Kosovo and Metohija, has been positive for years, and economic relations are at a historic peak. I am confident that a new era of Serbian-American relations is ahead of us, and we are on the verge of a period of significant progress in all aspects

Српска дипломатија у својој историји имала је истински блиставе момен-те. С обзиром на приоритете спољне политике Србије, како видите будући „дизајн“ наше дипломатске мреже, како би резултати њеног рада били што бољи?

Српска дипломатија има снажне темеље и традиције. Успешна дипломатија захтева постојање јасних и остваривих политичких циљева, брижљиво грађење кадровских капацитета и постојање разгранате мреже дипломатско-конзуларних представништва. Деловаћемо, разуме се, на сва три плана. Биће неопходно и да у нашу дипломатију уђе свежа крв, да буде подмлађена и појачана новим компетентним кадровима, будући да већ дужи време није било значајнијег прилива нових снага у МСП. Дипломатија је занат који се пече читав радни век, и да бисмо у будућности имали нову генерацију великих српских дипломата, морамо већ данас почети да их правимо. Дипломатско-конзуларну мрежу ширећемо у складу са финансијским могућностима Србије, али и у складу са проценама наших политичких и економских интереса.

Коју личност из историје српске дипломатије посебно поштујете и узимате за узор? Шта данашњи амбасадори могу да усвоје као поуке из деловања својих претходника?

Иако припадају различитим генерацијама и политичким епохама, спољну политику Србије најпресудније су, чини ми се, обележили књаз Милош Обреновић и Никола Пашић. Први је, минуциозним балансирањем између Отоманске империје и Европе, створио услове за опстанак нововековне Србије на политичкој мапи, а други је својим дугогодишњим пресудним утицајем на српску политику најзаслужнији за преображај Србије у модерну европску државу. Издвојио бих наравно и Пупина, који није формално био дипломата, али је светао пример како један успешан и остварен човек може да, руководећи се искључиво родољубивим поривима, пресудно утиче на важне историјске догађаје и на билатералне односе Србије са великим и моћним државама. Данас широм света имамо велики број потенцијалних Пупина, који могу да помогну својој држави и њеној дипломатији, али су недовољно искоришћен ресурс. ♦

УСПЕШНА МИСИЈА „ДИПОСА“

„Дипос“ је јединствено предузеће на нашим просторима, а својом мисијом креира и амбијент рада страних представника у Србији. Колико „Дипос“ доприноси интернационалном кредибилитету Србије, као државе која држи до себе, али и поштује стране дипломате?

„Дипос“ је својевремено и формиран, давне 1962. године, како би страним дипломатама олакшао рад у Југославији, у време када се Београд профилисао као један од важнијих дипломатских центара у Европи. И данас, у сарадњи са државом, успешно испуњава ту функцију. Ми смо гостољубив народ и држава, и онима који долазе да као представници својих земаља живе међу нама настојимо да помогнемо да се осећају као код

своје куће. Југославија се распала и значајан број држава је затворио своја представништва у Београду, али све више њих је заинтересовано да се врати, што је у нашем неспорном интересу. „Дипос“ ће нам бити надамо се од драгоцене помоћи у настојањима да од Београда поново направимо важан, ако не европски, онда макар регионални дипломатски хаб. Данас нас, рецимо, значајан број афричких држава дипломатски покрива из Рима, Беча и других европских престоница, што утиче и на наше капацитете да са тим земљама обновимо интензивну политичку и економску сарадњу, а желеле би да се врате у Београд.

Какве утиске страни амбасадори носе из Србије по истеку

њихових дипломатских мандата у нашој земљи?

Верујте да нисам упознао неког страног дипломату који је био на служби у Београду, а да му наш главни град није остао у најлепшем сећању. Београд је метропола, али није мегалополис у којем цео живот можете да шетате улицом а да не прођете два пута поред исте особе. Ово је велики и модеран град, који је међутим задржао добар део свог чаршијског духа, а то значи и људске простосрдачности, фамилијарности и гостопримљивости. У Београду је лепо живети и службовати, а део заслуга за то има и „Дипос“. Надам се да ће успети у намери да изгради репрезентативни Дипломатски клуб у Београду, који ће бити право огледало успешне и модерне Србије. ♦

Even though they belong to different generations and political epochs, the foreign policy of Serbia has been crucially influenced by Prince Miloš Obrenović and Nikola Pašić. The former meticulously balanced between the Ottoman Empire and Europe to create conditions for the survival of the newly formed Serbia on the political map, and the latter had exerted the crucial impact on Serbian politics for many years and can be credited with Serbia's transformation into a modern European country. I

would also like to mention Mihajlo Pupin, of course, who was not formally a diplomat, but is a shining example of how a successful and accomplished person can have a decisive impact on the important historical events and bilateral relations between Serbia and big and powerful countries, guided only by patriotic urges. Today there are many people all over the world who could make a similar contribution helping their country and its diplomacy, but this resource remains underused. ♦

DIPOS'S SUCCESSFUL MISSION

Dipos is a unique company in our region, as its mission is to create the right environment for the work of foreign representatives in Serbia. How much is Dipos contributing to the international credibility of Serbia as a proud country that also shows respect to foreign representatives?

Dipos was formed, back in 1962, to facilitate the work of foreign diplomats in Yugoslavia, at a time when Belgrade was one of the most important diplomatic centres in Europe. Even today, in cooperation with the government, the company is successfully fulfilling that function. We are a hospitable people and country and we aim to help those coming to live with us as representatives of their own countries, wanting to make them feel at home. Yugoslavia broke up and many countries have closed their missions in Belgrade, but more and more of them are interested in returning, which is undoubtedly of interest to us. Hopefully, Dipos will be of great help in trying to turn Belgrade into an important diplomatic hub again, if not on a European level, then at least regionally. Today, for example, many African states operate diplomatically from Rome, Vienna, and other European capitals, which is reflected on our capacities to intensify political and economic cooperation with them, and they themselves would like to return to Belgrade.

With what kind of impressions do foreign ambassadors leave Serbia at the end of their diplomatic terms in our country?

Believe me that I have never met a foreign diplomat serving in Belgrade who did not have the fondest memories of our capital city. Belgrade is a metropolis, but not a megalopolis in which you could walk the streets your whole life without ever meeting the same person twice. This is a big and modern city, which was able to retain much of its little town spirit, meaning candour, closeness, and hospitality. It is nice to live and serve in Belgrade, and part of the credit goes also to Dipos. I hope they are successful in their intention to build a representational Diplomatic Club in Belgrade, which will be a true reflection of a successful and modern Serbia.

ВЕЛИКЕ ДИПЛОМАТСКЕ ПОБЕДЕ / GREAT DIPLOMATIC VICTORIES

БЕРЛИНСКИ
КОНГРЕС 1878.

ПЕЧАТ СЛОБОДЕ И НЕЗАВИСНОСТИ

THE 1878 CONGRESS OF BERLIN

Sealing Freedom and Independence

На конференцији великих сила одржаној у Берлину, под председавањем немачког канцелара Бизмарка, Србија је добила територијално проширење, али и далеко важније, међународно признање, чиме се свршила међу пуноправне европске државе. Иако Београд формално није имао званичне представнике на конгресу, дипломатска борба се водила до самог краја.

At the conference of great powers held in Berlin, chaired by German Chancellor Bismarck, Serbia received territorial expansion, but more importantly, international recognition, thereby ranking among fully-fledged European states. Although Belgrade formally did not have official representatives at the congress, the diplomatic struggle continued until the very end.

RS

С ан о слободи, независности и државности, који су, подижући буну, хладне фебруарске ноћи 1804. године уснили устаници у Орашцу, остварен је после пуних седам деценија. Договором великих сила на Берлинском конгресу лета 1878. године, Кнежевина Србија добила је међународно признање своје самосталности и тиме и формално ступила у круг европских држава. Овај акт успешно је сјединио све тековине Првог и Другог српског устанка, турских хатишерифа, Сретењског устава, и све то заједно уградио у темељ суверене српске државе. Зато се Берлински конгрес, без обзира на чињеницу да Србија у њему није директно учествовала, и упркос контроверзама које су га пратиле, данас узима као једна од угаоних тачака српске националне историје.

Одлукама Берлинског конгреса окончана је такозвана Велика источна криза, значајни сегмент у дугорочном решавању источног питања. Велики српски историчар Милорад Екмечић ову фазу европске историје једноставно је дефинисао као борбу великих сила око поделе османлијске територијалне баштине, коју су они остварили од 16. века па надаље.

ВЕЛИКОЈ КОНФЕРЕНЦИЈИ, САЗВАНОЈ НА ИНИЦИЈАТИВУ НЕМАЧКОГ канцелара Ота фон Бизмарка, претходило је дуго слабљење турске империје. Европа се све више интересовала за Балкан, а покорени народи су се будили. Сукоб та три међусобно супротстављена процеса достиже врхунац у периоду од 1875. до 1878. године, током периода у коме су се на Балканском полуострву смењивали рат и мир у историјски кратком и бурном времену. Период је ограничен Херцеговачким устанком из 1875, којим је започела криза, и Берлинским конгресом из 1878, чијим је одлукама криза окончана.

Пошто је добила рат против Турске, Русија је диктирала услове мировног уговора, а потписан је 3. марта 1878. у градићу Сан Стефано, наомак Цариграда, до којег је стигла руска војска. По Санстефанском споразуму Русија је обавезала Турску да јој уступи све њене преостале територије у Европи, сем једног уског потеза око мореуза (Босфор и Дарданели) и самог Цариграда. Нацртане су и нове границе по којима је образована тзв. Велика Бугарска, која би као главни руски експонент на Балкану омогућила излазак Русије на Средоземно море.

Овај уговор имао је неповољан одјек у Србији, али много значајније од тога, изазвао је и реакцију великих европских сила, нарочито Велике Британије и Аустроугарске. Из Беча је и стигао формални предлог да се расправља о свим питањима обухваћеним мировним спо-

ПОМУЋЕНА РАДОСТ

Одлуке Берлинског конгреса прослављене су широм Србије, нарочито у Београду. Међутим, радост је умногоме смањена због штетних одлука по српске интересе. Босна и Херцеговина потпала је под аустроугарску управу, што је у Србији трагично дочекано. Такође, Стара и Јужна Србија остале су под Османском царвином, што је умањило сјај берлинског резултата. У српској јавности водила се полемика о томе да ли су резултати конгреса били успех или пораз. Ристић није имао дилему; сматрао је да је Велика источна криза била важна фаза у борби за национално уједињење. Србија је из кризе изашла са проширеним територијама и независношћу, што је било кључно за даљи напредак. Ристић је веровао да уједињење не може бити постигнуто одједном, већ је то дуготрајан процес чија је једна важна фаза успешно окончана у Берлину.

JOY WITH SOME CONCERN

The decisions made at the Congress of Berlin were celebrated across Serbia, especially in Belgrade. However, the feeling of joy was significantly diminished because of the damaging decisions made against Serbian interests. Bosnia and Herzegovina fell under Austro-Hungarian rule, which was received tragically in Serbia. Also, Old and South Serbia remained under the Ottoman Empire, which left a stain on the results from Berlin. There was a discussion in the Serbian public about whether the results of the congress were a success or a failure. Ristić was adamant; he thought that the Great Eastern Crisis was an important stage in the struggle for national unification. Serbia got out of the crisis with new territories and independence which was key for further progress. Ristić believed that unification could not be achieved at once, but that it was a long-lasting process a stage of which was successfully completed in Berlin.

The dream of freedom, independence and statehood that originated with the uprising started by the rebels on a cold February night in 1804 in Orašac, came to fruition seven full decades later. By the agreement made between the great powers at the Congress of Berlin in the summer of 1878, the independence of the Principality of Serbia was recognised internationally and the country formally joined the ranks of European states. This act successfully merged all the achievements of the First and Second Serbian uprisings, Ottoman concessions, Candlemas Constitution, and built all this into the foundations of the modern Serbian state. That is why the Congress of Berlin, regardless of the fact that Serbia did not participate directly, and in spite of the controversy surrounding it, is seen today as one of the cornerstones of Serbian national history.

The decisions made at the Congress of Berlin ended the so-called Great Eastern Crisis, an important segment in the long-term resolution of the Eastern Question. Great Serbian historian Milorad Ekmečić summarized this stage of European history as the struggle of major forces

concerning the division of Ottoman territorial heritage obtained since the 16th century.

The great conference convened at the invitation of German Chancellor Otto von Bismarck was preceded by a lasting weakening of the Ottoman Empire. Europe started gaining interest in the Balkans, and the conquered peoples started rebelling. The clash of the three mutually opposed processes peaked between 1875 and 1878, at a time when the Balkans alternated between periods of peace and war in a historically brief but tumultuous period. This period lasted between the Herzegovina Uprising of 1875, which started the crisis, and the Congress of Berlin of 1878, when decisions that ended the crisis were made.

Having won the war against the Ottoman Empire, Russia dictated all conditions of the peace treaty, which was signed on 3 March 1878 in the village of San Stefano just outside of Constantinople, at the point to which the Russian Army advanced. According to the Treaty of San Stefano, Russia obliged the Ottomans to cede all of its remaining territories in Europe, except for a narrow area around the strait (Bosporus and Dardanelles) and Constantinople itself. New

разумом Русије и Турске. Као место сусрета предложен је Берлин. Иницијативу су одмах прихватиле Немачка, Велика Британија и Италија. Француска је прихватила после добијања одређених гаранција, а све то заједно принудило је и Русију да се одазове.

Интересе седам великих сила заступало је 90 овлашћених представника, а конгресом је председавао шеф делегације домаћина, канцелар Бизмарк. У преговорима су учествовали и тимови стручњака за међународно право, врхних дипломата, војних консултаната, преводилаца, али и географа и картографа, који су давали предлоге решења нових граница балканских држава.

Србија, формално још увек вазална држава, није имала статус учесника конгреса, није била позвана нити су њени представници имали право да присуствују расправи представника великих сила. Ипак, Берлинска конференција може да се сматра дипломатском победом Србије, јер је тадашњи Београд индиректно и из прикрајка вукао низ потеза који су довели до повољног исхода.

ВЕЛИКЕ ЗАСЛУГЕ ЗА УСПЕШАН ЕПИЛОГ БЕРЛИНСКЕ

политичке авантуре припадају агилном, прагматичном и упорном српском дипломати Јовану Ристићу, који је по налогу кнеза Милана Обреновића, упркос суженом маневарском простору, прилежно водио спољнополитичку акцију и користио сваку прилику да представницима великих сила образложи позицију Србије. Београд је преко Ристића своје интересе бранио читавим сплетом дипломатских активности ниског интензитета, на маргинама конференције, као и у престоницама држава које су учествовале на конгресу.

Свесни планова Русије да по цену интереса савезничких балканских народа заузме што снажију позицију над Турском, кнез Милан и Ристић су благовремено уочили да је Србији потребан јак савезник. Једини избор био је – Беч. Направљен је брз заокрет спољнополитичког курса ка Аустроугарској. Дунавска монархија је била заинтересована за јачање свог присуства у Србији, посебно ако је то било на штру руског утицаја који је сматран опасним по хапсбуршке политичке интересе.

Ристић је тим поводом путовао у Беч и с грофом Андрашијем склопио договор о савезништву. Аустроугарска страна се обавезала да ће заступати српске интересе у Берлину, док је Србија пристала на склапање трговин-

Велике заслуге
за успешан
епилог берлинске
политичке
авантуре
припадају
агилном,
прагматичном и
упорном српском
дипломати
Јовану Ристићу,
који је по налогу
кнеза Милана
Обреновића,
упркос суженом
маневарском
простору,
прилежно водио
спољнополитичку
акцију

ског уговора с Бечом и на изградњу железнице од Београда до Ниша. Време је показало да је тај заокрет у српској спољној политици био од изузетне важности за српске националне интересе.

РИСТИЋ ЈЕ НА МАРГИНАМА СКУПА И преко својих веза сазнавао за планове великих сила, а пре официјелних заседања лобирао је код изасланика кључних држава, креирајући тако њихов став о српским интересима. Управо зато подршка Аустроугарске била је од посебног значаја. Пошто се радило о моћној европској сили, њени делегати су присуствовали свим важним састанцима и питали се приликом доношења коначних одлука.

Спорна територијална питања углавном су решена у српску корист. Захваљујући чврстом ставу хапсбуршких дипломатских представника

добијено је Врање, које су Британци желели да сачувају Турцима, и Пирот, који су Руси покушали да изборе за Бугаре. Србија се проширила на четири нова округа: нишки, пиротски, топлички и врањски, а посебан значај имало је стицање пуне независности и међународног признања. Био је то печат на слободу, сањан генерацијама. ♦

Јован Ристић
Jovan Ristić

borders were also drawn for “Greater Bulgaria”, which would, as the main Russian exponent in the Balkans, allow Russia to have access to the Mediterranean Sea.

REACTIONS TO THIS TREATY IN WERE unfavourable in Serbia, but more importantly, it caused a reaction of major European powers, especially of the United Kingdom and Austria-Hungary. A formal proposal arrived from Vienna to discuss all issues encompassed by the peace treaty between Russia and the Ottomans. Berlin was proposed as the meeting place. The initiative was immediately accepted by Germany, United Kingdom, and Italy. France accepted only after certain guarantees were made, which forced Russia to also accept.

The interests of seven great powers were defended by 90 authorised representatives, and the congress was presided by the head of the hosts’ delegation, Chancellor Bismarck. Teams of experts for international law, supreme diplomats, military consultants, and translators took part, as well as geographers and cartographers who gave suggestions for the resolution of new borders of Balkan states.

Serbia was formally still a vassal state and as such did not have the status of participant in the Congress; it was not invited and its representatives did not have the right to attend the discussion of the representatives of major powers. However, the Congress of Berlin could be seen as a diplomatic victory for Serbia because Belgrade indirectly made many moves from the margins which resulted in a favourable outcome.

Large credit for the successful epilogue of the Berlin political adventure goes to the agile, pragmatic, and persistent Serbian dip-

omat Jovan Ristić, who on the orders of Prince Milan Obrenović, in spite of having limited space for manoeuvring, guided steadily his foreign policy activities and used every opportunity

to explain Serbia’s position to the representatives of major powers. Through Ristić, Belgrade defended its interests with a whole set of low intensity diplomatic activities, on the margins of the conference, and in the capitals of states participating in the Congress.

Being aware of Russian plans to take the strongest possible position over the Ottomans even at the expense of the interests of allied Balkan peoples, Prince Milan and Ristić timely noted that Serbia needed a strong ally. The only choice was – Vienna. A swift turn was made in the foreign policy towards Austria-Hungary. The Danube monarchy was interested in strengthening its presence in Serbia, especially at the expense of Russian influence which was seen as harmful to the Habsburg political interests.

THIS WAS THE REASON WHY RISTIĆ travelled to Vienna and concluded an alliance with Count Andrassy. The Austro-Hungarian side was obliged to represent Serbian interests in Berlin, whereas Serbia accepted to make a trade agreement with Vienna and to construct the railway between Belgrade and Niš. Time has shown that this turn in Serbian foreign policy was of remarkable importance for the national interests of Serbia.

On the margins of the meeting, Ristić learned through his connections about the plans of the great powers, and before the official sessions he lobbied with the representatives of key states, thus creating their opinion about Serbian interests. That is why the support of Austria-Hungary was of special importance. Since they were a powerful European force, their delegates attended all important meetings and had a say in the making of final decisions.

The contentious territorial issues were mainly resolved in Serbian favour. Owing to a firm attitude of the Habsburg diplomatic representatives, the city of Vranje was won, which the British had intended to keep in Ottoman possession, as well as the city of Pirot, which the Russians had attempted to win for Bulgaria. Serbia spread to four new districts: those of Niš, Pirot, Toplica, and Vranje. Particularly important was the fact that Serbia acquired full independence and international recognition, which sealed the freedom that generations had dreamed of. ♦

Краљ Милан
Обреновић
King Milan
Obrenović

У ФОКУСУ

СРПСКИ СКОК У БУДУЋНОСТ

Шта се гради уз ЕХРО 2027

IN FOCUS

SERBIAN LEAP INTO THE FUTURE

What is Planned Along with EXPO 2027

Национални фудбалски стадион, делфинаријум, Акватик центар, нови Београдски сајам и нове градске четврти, стотине километара путева и железница, 1.500 станова... То су капитални пројекти који треба да трансформишу Србију, а планирано је да буду спроведени у оквиру програма „Скок у будућност – ЕХРО 2027“, у чијем центру је међународна изложба Специјализовани ЕХРО 2027.

У јануару ове године, председник Србије Александар Вучић представио је у Палати „Србија“ амбициозни инвестициони програм „Скок у будућност – ЕХРО 2027“ вредан 17,8 милијарди евра. Реч је о највећем програму који се реализује у Србији у последњих 40 година, а планирано је да буде спроведен до 2027. године, када ће у Београду бити одржан Специјализовани ЕХРО 2027 на тему „Игра(ј) за човечанство – спорт и музика за све“, око ког орбитирају поменути капитални пројекти.

Тада је појашњено да је суштина свих тих активности заправо један пројекат – успешна Србија и скок наше земље у будућност 2027. године. Не чуди такав опис, јер се под окриљем програма налазе чак 323 пројекта, подељена у шест сегмената: ЕХРО 2027, животни стандард грађана, инфраструктура, индустријализација, модернизација и интегрални развој и туризам. Ови пројекти не само да ће унапредити квалитет живота грађана Србије, већ ће поставити темеље за будући економски и друштвени просперитет. Према ономе што је планирано да буде урађено, могло би се рећи да би Србија до изложбе требало да постане сасвим друга, још напреднија земља.

ЕХРО 2027

Сам ЕХРО, односно изложбени простор, чиниће павиљони, размештени на 25 хектара површине, међу којима ће главни бити штанд Србије, 18 километара железнице на траси Земун Поље – Аеродром „Никола Тесла“ – ЕХРО, 12 километара саобраћајница, пропратна инфраструктура, као и Акватик центар за водене спортове.

Пројектован на површини од 10 хектара, планирано је да тај центар има отворене и затворене базене и трибине на које ће моћи да се смести 4.000 гледалаца, а треба да буде изграђен по ФИНА стандардима за светске водене спортове. Осим тога, у оквиру ЕХРО треба да буде саграђен и вишеструко најављивани Национални фудбалски стадион са 52.000 седишта и по стандардима УЕФА. Очекује се да ће бити завршен до децембра 2026. године, а у плану је и изградња терена за падел, кошарку, одбојку, рукомет, као и других игралишта, по-

пут новог стадиона „Чика Дача“ у Крагујевцу и спортских дворана и тренинг-центра широм Србије.

У целокупној констелацији пројеката, велику пажњу привукла је и најава градње делфинаријума на простору ЕХРО, у коме би требало да се налазе делфини за децу са аутизмом, и акваријума код Музеја савремене уметности. Тако се са сваким новим инфраструктурним подухватом Србија позиционира као лидер у региону, пружајући инспирацију за друге земље. Уз то, под окриљем ЕХРО треба да се нађу и тематски и водени забавни паркови, а очекује се да се 2027. у ваздух вину и први летећи аутомобили у Србији.

С друге стране, на земљи би у трећем кварталу 2026. требало да буде утемељен резиденцијални комплекс од 1.500 станова, где треба да буде смештено 3.500 учесника ЕХРО, који би потом били понуђени запосленима у здравству и просвети. Ту треба да буду и нови Београдски сајам, комерцијални комплекс, хотели, као и нови пристан на реци Сави намењен крузерима и такси бродовима.

Планирана је и градња нове железничке и аутобуске станице, новог тунела код Економског факултета, пешачког и моста на Сави, као и реконструкција зграде старе поште на Савском тргу... Најављена је и обнова фасада у 28

The national football stadium, dolphinarium, Aquatics Centre, new Belgrade Fair, new neighbourhoods, hundreds of kilometres of roads and railroads, 1,500 apartments, are just some of the capital projects which will transform Serbia as part of the programme “Leap into the Future – EXPO 2027”, which focuses on the Specialised EXPO 2027 international exhibition.

In January this year, President of Serbia Aleksandar Vučić presented in the Palace of Serbia the ambitious investment programme entitled “Leap into the Future – EXPO 2027”, worth 17.8 billion euros. This is the biggest programme to be implemented in Serbia in 40 years. The previously mentioned capital projects will be finalised by 2027, when Belgrade will host the Specialised EXPO 2027 “Play for Humanity – Sport and Music for All”.

It was also explained that the essence of all these activities is in fact to make Serbia successful and allow it to leap into the future in 2027. This description is no surprise because the programme consists of a total of 323 projects, divided into six segments: EXPO 2027, living standard of the citizens, infrastructure, industrialisation, modernisation, and integral development and tourism. These projects will not only improve the quality of life of the citizens of Serbia, but will also set the stage for future economic and social prosperity. According to the existing plans, it can be said that by the time the exhibition takes place, Serbia will become a completely different, more developed country.

EXPO 2027

The exhibition area of EXPO 2027 will require the construction of pavilions, covering 25 hectares of surface area, with the main one belonging to Serbia, as well as 18 kilometres of railways between Zemun Polje, Nikola Tesla Airport, and the EXPO site, 12 kilometres of roads, accompanying infrastructure, and the Aquatics Centre for water sports.

Designed to cover the surface area of 10 hectares, the centre will have outdoor and indoor swimming pools; it will seat 4,000 people and will be built in line with FINA standards for international water sports. The long-awaited National Football Stadium with 52,000 seats aligned with UEFA standards will also be constructed as part of EXPO.

The stadium is expected to be completed by December 2026, and the plan is to also construct courts for paddle tennis, basketball, volleyball, handball, and other grounds such as the new Čika Dača stadium in Kragujevac, together with sports halls and training centres all over Serbia.

Of all the planned projects particularly interesting to the public were the announced dolphinarium within the EXPO area, which will be home to dolphins which will play with children with autism, as well as the aquarium near the Museum of Modern Art. With each of these new infrastructural endeavours, Serbia will position itself as the leader in the region, providing inspiration for other countries. Also, under the EXPO umbrella there will also be theme parks and water amusement parks, and it is expected that in 2027 the first flying cars will appear in Serbia.

On the other hand, on the ground, in the third quarter of 2026, a residential complex of 1,500 apartments is supposed to be finished, to host 3,500 participants of EXPO, later to be offered to medical and educational professionals. This complex will be the location of the new Belgrade Fair, commercial facilities, hotels, as well as the new dock on the Sava intended for cruise ships and taxi boats.

Also planned is the construction of the new railway and bus station, new tunnel near the Faculty of Economics, pedestrian and motor bridge on the Sava, and the reconstruction of the old post office building on Savski Square, etc. The renewal of facades in 28 towns across Serbia has also been announced, with focus on Belgrade, which will result in a new, fresh appearance. By building these new residential complexes, sports facilities, and cultural institutions, Serbia is creating a better environment for future generations.

New Life for Jugoslavija and Slavija Hotels

In order to meet the accommodation requirements for tourists planning to visit Belgrade during EXPO, the government has ensured subsidies in the amount of 20 percent of costs for the construction of new and refurbishing of existing hotels. Investment in new hotels will have to amount to at least five million euros, with at least two million for the expansion and reconstruction of existing ones. However, in both cases, the number of accommodation units must be at least 50. This is how the famous hotels Jugoslavija and Slavija will get a new look before the exhibition. The former will be torn down and two 42-floor towers will rise in its place along with a luxury 8-star hotel, and the latter, which consists of the old part, the tower, and Slavija Lux hotel, with a total of 460 rooms and 11 suites, will be renovated. Slavija I and Slavija II are today two-star hotels, whereas Slavija III operates as a four-star hotel.

градова у Србији, са највећом усредсређеношћу на Београд, чиме би добили нови, освежени изглед. Изградњом ових нових стамбених комплекса, спортских објеката и културних установа, Србија креира боље окружење за будуће генерације.

ИНФРАСТРУКТУРА

Иако је ЕХРО у центру програма „Скок у будућност – ЕХРО 2027“, његов највећи део чини саобраћајна инфраструктура, која ће знатно да олакша и убрза кретање кроз читаву земљу. Постоји укупно 121 пројекат који покрива путеве, локалне путеве, пруге и водну, ваздушну и другу инфраструктуру. Предвиђена је градња и надоградња 500 километара брзих и ауто-путева, 2.000 километара железнице и дуго очекиване прве две линије метроа у Београду.

Инфраструктурни пројекти доносе значајне бенефите не само за Београд, већ и за руралне делове Србије, пружајући једнаке могућности за развој. Путна инфраструктура подразумева 13 пројеката и обухвата Моравски коридор, ауто-пут „Вожд Карађорђе“, Фрушкогорски коридор, ауто-пут Прељина - Пожега и друге, као и локалне путеве. Железнице се састоје од 11 пројеката који покривају пруге Нови Сад - Суботица, Врбас - Сомбор, Ниш - Димитровград, Ниш - Брестовац... Водна, ваздушна и друга инфраструктура подразумева 97 пројеката, којима су планирани реконструкција

и проширење капацитета лука, попут оних у Богојеву, Прахову и Сремској Митровици, а најављено је и унапређење аеродрома, међу којима су „Никола Тесла“ у Београду, „Росуље“ у Крушевцу, „Константин Велики“ у Нишу и „Морава“ у Краљеву.

Нови живот „Југославије“ и „Славије“

Како би Београд имао довољно смештајних капацитета за туристе који планирају да посете српску престоницу током ЕХРО, држава је обезбедила субвенције у износу од 20 одсто за градњу нових и реконструкцију и проширење постојећих хотела. Улагање у нови хотел мораће да вреди бар пет милиона евра, а у проширење и реконструкцију постојећег најмање два милиона, с тим што у оба случаја број смештајних јединица мора да буде минимум 50. Тако би и чувеним хотелима „Југославија“ и „Славија“ пре изложбе требало да буде удахнут нови живот. Први ће бити срушен и на том месту треба да никну две куле са 42 спрата и луксузни хотел са осам звездица, а други, који се састоји од старог дела, куле и хотела „Славија лукс“, са укупно 460 соба и 11 апартмана, треба да буде реновиран. „Славија I“ и „Славија II“ данас су хотели са по две звездице, а „Славија III“ са четири.

Будући Акватик
центар за водене
спортове

Future Aquatic Center
for water sports

INFRASTRUCTURE

Even though EXPO is the focus of the programme “Leap into the Future – EXPO 2027”, its biggest part is the transportation infrastructure, which will significantly facilitate and speed up movement throughout the country. There are 121 projects in total that cover main roads, local roads, railroads, and infrastructure for water and air transport. The plan is to construct 500 kilometres of new highways, 2,000 kilometres of railroads, and the long-awaited first two lines of the metro in Belgrade.

Infrastructure projects will bring important benefits not just for Belgrade but also for rural parts of Serbia, providing equal opportunity for development. The road infrastructure entails 13 projects and includes the Morava Corridor, Vožd Karadorde Highway, Fruška Gora Corridor, Preljina-Požega highway, and other main and local roads. There are 11 planned railroad projects, such as: Novi Sad-Subotica, Vrbas-Sombor, Niš-Dimitrovgrad, Niš-Brestovac, to name a

few. The infrastructure for water and air transport includes 97 projects with the intention of reconstructing and expanding the capacities of ports, such as the ones in Bogojevo, Prahovo, and Sremska Mitrovica. It was announced that airports will also be refurbished, including Nikola Tesla in Belgrade, Rosulje in Kruševac, Konstantin Veliki in Niš and Morava in Kraljevo.

The plan is also to construct and refurbish university clinical centres, children’s and gynaecology obstetrics clinics, institutes for orthopaedics, hospitals and polyclinics, etc. It is expected that three additional centres for radiotherapy and radio diagnostics will be founded and that additional investments will be made in the existing six. Also, it was announced that existing maternity hospitals will be refurbished and that new ones will be built, as well as galleries, theatre stages, museums, etc.

MODERNISATION

Investing in modernisation and industrialisation of Serbia guarantees long-term progress and increases the attractiveness of the country for foreign investors. It is clear that the Serbian leap into the future will continue through the industrialisation aspect, with a total of 81 projects, which will significantly strengthen the domestic energy sector. This includes the construction of the new block of the thermal power plant Kostolac B3, the gas interconnector with North Macedonia and oil pipeline to Hungary as well as the Kostolac wind park and 1,108 kilometres of sewer network, expanding the Banatski Dvor gas storage facility, increasing storage capacities of the Čestereg gas field, irrigation and investment in water treatment plants, and improving air quality.

Industrialisation comes hand in hand with modernisation, which includes 97 projects focusing on education, science, technology, and culture, including investment in the impressive BIO4 Campus, Ložionica Belgrade Innovation District, State Data Centre in Kragujevac, and training centres.

BIO4 Campus, the biggest investment in Serbian science thus far, will be constructed in Kumodraž, already home to the Institute for Virology, Vaccines, and Sera – Torlak, Medicines Agency, and the Faculty of Pharmacy. The complex will be built on a total surface area of 20 hectares. Within the campus there will be a total of seven faculties, nine science institutes, seven excellence centres, more than 300 laboratories, 1,200 professors and researchers, more than 1000 doctors of science, and 4,000 students. The plan is for the project to be completed by the end of 2026.

Museums of Nikola Tesla and Novak Đoković

By June 2027, the Museum of Nikola Tesla in Belgrade will be moved to the new, fully refurbished location. This cultural institution is supposed to be moved from Krunska Street to the reconstructed former paper factory of Milan Vapa, on Vojvoda Mišić Boulevard. It was also announced that a museum dedicated to the best tennis player in the world will be constructed. It is estimated that it will be completed before EXPO 2027.

Осим тога, у плану је и градња и реконструкција универзитетских клиничких центара, дејјих и гинеколошко-акушерских клиника, института за ортопедију, болница и поликлиника... Очекује се да ће бити основана и додатна три центра за радиотерапију и радиодијагностику и да ће се додатно улагати у актуелних шест. Такође, најављена је градња нових и обнова постојећих породилишта, као и галерија, позоришних сцена, музеја...

МОДЕРНИЗАЦИЈА

Улагање у модернизацију и индустријализацију Србије гарантује дугорочни напредак и повећава привлачност земље за стране инвеститоре, па не чуди што се српски скок у будућност наставља кроз индустријализацију која обухвата укупно 81 пројекат, који би требало да знатно оснажи сектор домаће енергетике. Ту спадају изградња новог блока термоелектране Костолац БЗ, гасног интерконектора са Северном Македонијом и нафтовода до Мађарске, као и ветропарка Костолац и 1.108 километара канализационе мреже, проширење складишта гаса Банатски Двор, повећање складишних капацитета гасног поља Честерег, наводњавање и улагање у постројења за пречишћавање воде и побољшање квалитета ваздуха.

Индустријализацију у стопу прати модернизација, која се односи на 97 пројеката концентрисаних на образовање, науку, технологију и културу, међу којима су улагања у импозантни БИО4 кампус и Ложионицу у Београду, Иновациони дистрикт и Државни дата центар у Крагујевцу и центре за обуку.

БИО4 кампус, највећа досадашња инвестиција у српску науку, треба да буде саграђен у Кумодражу, где се налазе и Институт за вирусологију, вакцине и серуме „Торлак“, Агенција за лекове и Фармацеутски факултет. Комплекс ће се градити на 20 хектара укупне површине. Под окриљем кампуса радиће седам факултета, девет научних института, седам центара изврсности, преко 300 лабораторија, 1.200 професора и истраживача, више од 1.000 доктора наука, а школоваће се 4.000 студената. Планирано је да буде завршен до краја 2026. године.

Предвиђена су и проширења научно-технолошких паркова у Београду, Новом Саду, Нишу и Чачку, као и изградња новог у Крушевцу. Најављена је и градња и реконструкција школа, зграда факултета и тренинг-центра при образовним установама широм Србије, претварање Хале 1 Београдског сајма у прву београдску оперу и балет са три оперске сцене од по 1.500, 450 и 200 места, као и изградња на-

ционалне концертне дворане Београдске филхармоније, чиме би културни живот у српској престоници добио сасвим нови замах.

ТУРИЗАМ

Србија има шта да понуди странам, али и домаћим туристима, а ускоро би то требало да чини на најбољи начин. За то су задужене инвестиције у интегрални развој и туризам, којих је укупно 18. У њих спадају стаклени видиковаци на Каблару Skywalk, први такав на Балкану, измуљавање и уређење пешачке стазе језера Међувршје у Овчарско-кабларској клисури, сређивање Овчар Бање и тамошњег рехабилитационог, као и духовног центра. У плану је и уређење Лебана и Сијаринске Бање, отварање Стартап центра у Лесковцу, изградња пасареле до тврђаве Маглич у Краљеву, Едукативно-еколошког парка у Свилајнци, гондоле Гоч - Врњачка Бања, 87 километара канализационе мреже и два постројења за пречишћавање отпадних вода на Власинском језеру, новог универзитета у Косовској Митровици... Сви ти планирани подухвати наговештавају препород читаве Србије. Са сваким новим кораком ка реализацији ових амбициозних планова, Србија се све више приближава свом циљу – да уђе у друштво најмодернијих и најразвијенијих земаља, али и да покаже колико је поносна на своју богату културну и историјску баштину.

Грађевински радови за ЕХРО почели су у јулу 2023. године. Рок за завршетак зоне ЕХРО је до септембра 2026, а крај појединих пројеката предвиђен је тек у годинама након изложбе. ЕХРО 2027 биће одржан у Београду, у периоду од 15. маја до 15. августа 2027. Очекује се да ће ЕХРО 2027 у Београду бити један од најпосећенијих и најимпресивнијих међународних догађаја у последњих неколико деценија и да ће га посетити више од 2,5 милиона људи. ♦

Музеји Николе Тесле и Новака Ђоковића

До јуна 2027. године и Музеј Николе Тесле у Београду требало би да се нађе на новој адреси у новом руху. Та установа културе треба да буде пресељена из Крунске улице у реконструисану некадашњу фабрику хартије Милана Вапе, у Булевару војводе Мишића. Најављена је и изградња музеја најбољем тенисеру света Новаку Ђоковићу. Процењује се да би могла да буде завршена пре ЕХРО 2027.

Изложба EXPO
даће снажан
импулс развоју
инфраструктуре
Србије

The EXPO
exhibition will give
a strong boost to
the development
of Serbia's
infrastructure

Also planned are the expansions of the science and technology parks in Belgrade, Novi Sad, Niš, and Čačak, and the construction of a new one in Kruševac. The construction and reconstruction of schools, university buildings, and training centres in educational institutions across Serbia was also announced. Hall 1 of Belgrade Fair will be converted into the first opera and ballet in Belgrade with three opera stages of 1,500, 450, and 200 seats, respectively. It was also announced that the national concert hall of Belgrade Philharmonic Orchestra will be constructed. All of this will mean that the cultural life of the Serbian capital will get a new boost.

TOURISM

Serbia has plenty to offer to foreign and domestic tourists, and soon this offer will be significantly expanded because of investments in integral development and tourism, 18 in total. These include the Skywalk glass lookout on mount Kablar, the first of its kind in the Balkans, dredging and decorating the walking path near Lake Međuvršje in the Ovčar-Kablar gorge, refurbishing Ovčar Banja spa and the local rehabilitation and spiritual centres. The plan is also to invest in Lebane and Sijarinska Banja spa, to

open a start-up centre in Leskovac, to construct a footbridge to the Maglič Fortress in Kraljevo, build an education and technological park in Svilajnac, construct the gondola between mount Goč and Vrnjačka Banja, make 87 kilometres of sewer network and two waste water treatment plants on Lake Vlasina, build a new university building in Kosovska Mitrovica, etc. All of these planned endeavours are striving to rebuild the whole country of Serbia. With each new step made towards to the implementation of these ambitious plans, Serbia will be getting closer to its goal of joining the ranks of modern and developed countries and will be able to demonstrate how proud it is of its rich cultural and historical heritage.

The construction works for EXPO started in July 2023. The deadline for the completion of the EXPO zone is September 2026, and some projects will be finished only in the years after the exhibition. EXPO 2027 will be held in Belgrade between 15 May and 15 August 2027. It is expected that EXPO 2027 in Belgrade will be one of the most popular and most impressive international events of the previous several decades and that it will be visited by more than 2.5 million people. ♦

ВЛАДИСЛАВ ЈОВАНОВИЋ

НЕКАДАШЊИ АМБАСАДОР У УН И МИНИСТАР СПОЉНИХ ПОСЛОВА

Дипломатија је скинула свечану тогу

RS

За разлику од полувековног биполаризма и двадесетогодишњег унилатерализма, данашњи свет се убрзано и незаустављиво полицентрично конституише. Доскорашња једностраност и некажњивост политике једине преостале суперсиле после Хладног рата постепено, али сигурно уступа место новој равнотежи односа снага. САД су са својим савезницима и даље најмоћнија политичка, економска и војна сила, али више нису свемоћне као што су биле после пада Берлинског зида. Практично су одустале од унилатералних корака и тежиште стављају на колективне или групне акције, али и све чешће прибегавају консултацијама са новим центрима моћи.

Геополитички пресек и пројекцију будућих догађаја овако је још 2011. године на једној од конференција Београдског форума за свет равноправних скицирао дипломата Владислав Јовановић. Доајен српске дипломатије, некадашњи амбасадор у Турској, Уједињеним нацијама и министар спољних послова СР Југославије, врстан тумач светске политике и глобалних кретања, ангажовани друштвени делатник и аналитичар, али и страствени шахиста и ову оцену, између осталих, нотирао је у књизи својих анализа, интервјуа и јавних обраћања која носи сликовит наслов „Дипломатија и шах“. Поигравајући се са мотивом шаховске табле, као попрштено одмеравања снага светских сила, саговорник „Дипос магазина“ је још тада исцртао најбољи правац кретања српске спољне политике, који је дефинисао мотом „ни конфронтација ни капитулација“. Десетак година касније, предвиђања су се показала као исправна, а његово виђење спољнополитичког курса наше земље остварило се, и то у једном од најтурбулентнијих периода у новијој историји.

„Битне претпоставке за успешно остваривање приоритетних циљева наше земље јесу постизање општенационалних консензуса и опредељење за политику средњег пута, који

VLADISLAV JOVANOVIĆ

FORMER AMBASSADOR TO THE UN AND MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS

Diplomacy No Longer Wears its Ceremonial Toga

EN

As opposed to the half-century of bipolarism and the twenty years of unilateralism, the world of today is rapidly and unstoppably being constituted in polycentric manner. The one-sidedness and impunity of the only remaining super-power after the Second World War which had existed until recently, is slowly but surely giving place to a new balance of powers. USA and their allies are still the most powerful political, economic, and military force, but are not as all-powerful as they used to be when the Berlin Wall fell. They have practically given up on unilateral steps and are focusing on collective or group actions and are readier than ever to enter consultations with new centres of power.

This was the geopolitical overview and projection of future events given by diplomat Vladislav Jovanović back in 2011, at a conference organised by the Belgrade Forum for the World of Equals. This doyen of Serbian diplomacy, former ambassador to Turkey, United Nations, and the Minister of Foreign Affairs of FR Yugoslavia, excellent interpreter of international politics and global movements, engaged social activist and analyst, and a passionate chess player, recorded this assessment among many others in his book of analyses, interviews, and public speeches with a telling title of *Diplomacy and Chess*. Toying with the motif of a chess board as the ground where world powers test each other, Jovanović had already traced the best direction for the movement of Serbian foreign policy, defined by the motto 'neither confrontation nor capitulation'. About ten years later, his predictions proved to be accurate and his vision of the foreign policy course of our country came true in one of the most turbulent periods in recent history.

"The important assumptions for a successful implementation of our country's priorities are to achieve wide national consensus and choose the middle way policy, which will not be a policy of confrontation, which had been applied until

Фото/Photo: Д. Миловановић/D. Milovanović

Амбасадор нема више луксуз да своју делатност обавља салонски, да се ослања само на разговоре са званичницима, нити да своје праћење ограничава само на медије и јубилистичку. Данашњи дипломата мора да има очи окренуте на све четири стране. Мора да праћи шта се дешава, да сазнаје шта други чине и какве појаве вуку, али и све то да анализира и одреди меру, како би држава имала користи

неће бити конфронтација, који је примењиван до 2000. године, нити капитулација, чему смо сведожили у годинама након петооктобарских промена. Политика средњег пута подједнако уважава реалности нашег положаја у свету и потребу очувања наше слободе, независности и националног достојанства“, рекао је у једном интервјуу још 2005. године.

Речи „достојанство“ и „поштовање“ Јовановић наглашава и данас, коментаришући спољнополитичку позицију Београда и односе између Србије и других држава.

Каријеру у ресору спољних послова започели сте 1957. године и били сте сведок свих геополитичких промена до данашњих дана. Колико су генерално светска збивања утицала на дипломатију?

Дипломатија се много променила. Данас има карактер мултидисциплинарне делатности, јер је и живот такав. Промењени су начини вођења политике, функционисања војске, па и вођења спољних послова. Постоји снажна потреба за новим изворима сазнања и праћења токова информација у свету и то на више нивоа. Дипломатија, рођена у 17. веку после Вестфалског мира, била је „вештина у свечаној тоги“. Тадашње дипломате чак су и својом спољашношћу изгледале другачије и значајније у својим и очима других. Служиле су се исконваним терминима и фразама, а то је деловало свечано, естетски узвишено и интелигентно. Временом су стандарди почели да се мењају, а завладала је похлепа за информацијама. Такав приступ посекао је многе нежне биљке, а дипломатија је једна од њих. Данас има мању сувереност, а умањена је и њена неопходност, због појаве других извора сазнања. Технологија се тако развија да постаје конкуренција дипломатији. Дипломатија због света тога губи од своје свечаности и елитног значаја.

Шта нам је донела савременост, који нови задаци се постављају пред садашњег амбасадора или конзула?

Данашњи дипломата мора да има очи окренуте на све четири стране. Мора да прати шта се дешава, да сазнаје шта други чине и какве поте-

зе вуку. Важно је питање и шта стоји иза оствареног сазнања. Дипломатија мора све то да правилно уочи, запази, анализира и одреди праву меру стварима, како би једна информација унутрашње или спољне природе могла да донесе корист држави. Актуелни амбасадор нема више луксуз да своју делатност обавља салонски, да се ослања само на разговоре са званичницима, нити да своје праћење ограничава само на медије и јубилистичку. Данас имамо друштвене мреже које су драгоцен извор информација. Све то, међутим, може и да буде терен за подметања, навођења на погрешан пут, али и пласирања потпуно погрешних информација. У тој каши савремени дипломата мора добро да се сналази, правилно уочава, селекује информације и строго их и критички процењује.

Пред вашим очима се одвијала историја југословенских и српских спољних послова друге половине 20. века. С обзиром на обиље драматичних догађаја у новијој историји, можемо ли да говоримо о континуираном развоју дипломатије у нашој земљи?

СВЕТУ СУ ПОТРЕБНЕ УЈЕДИЊЕНЕ НАЦИЈЕ

Србија има тегобна искуства са УН, а и данас је често присиљена да тамо штити своје основне интересе. Ипак, то је једино право место за разговор између држава. Како видите улогу УН у данашњем свету?

Можда су УН превазиђена организација, али потреба за њеним постојањем свакако није престала. Њене могућности су спутане политиком и акцијама најмоћнијих западних земаља, које су дезавуисале и деградирале ову организацију. Нама у Србији врло добро је познато и како је то изгледало. Али потреба за изворним надахнућима и принципима УН је вечита, јер огромна већина земаља на свету одувек тежи међусобном поштовању и уважавању, некој врсти једнаких права и суверености свих. Али то се никада није апсолутно поштовало. Остаје истинска жал што су УН уместо да свет поведу напред водећи се dobrим примерима, узеле мач скрађујући њиме једино сопствени животни век и снагу.

THE WORLD NEEDS THE UN

Serbia has had a troubled relationship with the UN and even today is often forced to protect its basic interests there. However, this remains the only right place for discussions between countries. How do you see the UN's role in today's world?

The UN may have become obsolete, but the need for such an organisation has certainly not expired. Its opportunities are limited by the politics and activities of the most powerful western countries, which have discredited and degraded this organisation. We in Serbia know very well what this looked like. But the need for the original inspirations and principles behind the UN is eternal, because the vast majority of countries have always striven for mutual respect and recognition, a sort of equal rights and sovereignty of all. There is a genuine sense of regret that the UN has, instead of leading the world forwards with good examples, taken up the sword that only ended up shortening its own life span and power.

2000, or capitulation, which we have witnessed in the years following the changes of 5 October. The middle way policy equally considers the reality of our position in the world and the need to preserve our freedom, independence and national dignity”, he said in one interview back in 2005.

Jovanović still highlights the words ‘dignity’ and ‘respect’, when commenting on the foreign policy position of Belgrade and the relations between Serbia and other countries.

You started your career in the domain of foreign affairs in 1957 and you witnessed all geopolitical changes that happened since. How big was the effect of international events on diplomacy?

Diplomacy has changed a lot. Today it has the properties of a multidisciplinary activity, just like life. The ways politics is governed has changed, as has the operating of the army and foreign affairs. There is a strong need for new sources of information and monitoring of information trends across the world, across several levels. Diplomacy, which was born in the 17th

century, following the Peace of Westphalia, was a skill which required the ‘wearing of the ceremonial toga’. The diplomats of the time seemed different and more important in their own eyes and in the eyes of others even in their outward appearance. They used traditional terminology and phrases, which sounded official, aesthetically elevated and intelligent. In time, standards started changing, and there was a greed for information. This approach has irrevocably changed many old concepts, one of which is diplomacy. Today, diplomacy is less sovereign, and less necessary because of other sources of information. Technology is developing in such a way that it is becoming a competitor to diplomacy. Because of all this, diplomacy is losing its ceremonial aspect and elite importance.

What has modernity brought us, what are the new tasks that current ambassadors or consuls are faced with?

Today's diplomats must monitor all four corners of the earth. They need to keep up with the latest trends, know what others are doing and what kinds of moves they are making. It is also important to know what is behind the information they are receiving. Diplomacy must carefully recognise all this, identify, analyse, and properly measure all things, so that one piece of internal or external information may be used for the country's benefit. The current ambassadors no longer have the luxury of performing their actions in salons, of relying just on conversations with the officials, or of limiting their monitoring just to media and journalism. Today there are social networks, which are a precious source of information. All this, however, may also be used for subterfuge, misleading, and the placement of totally wrong information. In this medley, a contemporary diplomat must cope well, properly perceive, select information and evaluate them strictly and critically.

The history of Yugoslav and Serbian foreign relations in the second half of the 20th century unravelled before your eyes. Considering the multitude of dramatic events in recent history, can we talk about continuity in the development of diplomacy in our country?

Ambassadors can no longer allow themselves to perform their tasks only ceremonially, to rely just on talking with officials, or to just follow the media and journalism. Today's diplomats must follow all four corners of the earth. They need to know what is going on, to learn what others are doing and what moves they are making, to analyse all that and act with the right measure for the benefit of their country

RS

Поглед уназад на токове српске дипломатије јасно показује њено скоковито кретање. Права модерна дипломатија у Србији је етаблирана тек након Берлинског конгреса, када је апсолутно била у служби приоритетних националних потреба. На том задатку су радили сви у дипломатској мрежи. Интерес државе и нације био је апсолутни приоритет, док личне каријере нису уопште биле битне. Дипломате тога доба биле су посленици националне мисли које су свој посао радиле на један начин који је до данас непревазиђен. Велики напори су улагани да се из ничега створи нешто, обезбеди додатна вредност, како би наш народ ухватио корак са савременим светом. То је херојско доба Србије уопште, па и њене дипломатије. Оно је међутим кратко трајало, негде од 1890. па до Првог светског рата. То је било време свеопште модернизације којој је много допринела читава плејада даровитих и образованих људи у свим областима, која се појавила у то време са циљем да помогне опште добро.

И Краљевина и социјалистичка Југославија имале су дипломатску мрежу за респект.

Било је ту различитих фаза. Уједињењем 1918. године дошло је до заокрета дотадашњег курса спољне политике. Требало је на брзину створити дипломатску службу, па су се укључивали адвокати, генерали, виши чиновници, уметници. У дипломатији се тако обрео велики број јавних личности попут Црњанског или Андрића... Имао сам прилику да затекнем колеге из последње предратне генерације дипломата, примљене на конкурс 1939. године. Ти људи били су мост који је повезао епохе и који су направили континуитет. Устав из 1974. године донео је и право република да делегирају особље и у области спољних послова. Кадар послат „по кључу“ био је по правилу незаинтересован за било какав озбиљнији рад. Распад Југославије показао је да су уз државу до самог краја остале само каријерне дипломате, које су радиле свој посао чак и у немогућим условима.

Деведесетих година СР Југославија се нашла у истински тешкој ситуацији суочена са изолацијом, међународним санкцијама, оптерећена ратним дејствима у Хрватској и БиХ. Да ли је тадашња дипломатија успевала да одговори свом задатку и у таквим околностима?

Рекао бих да смо захваљујући дипломатији трпели мање неуспеха него што је било извесно. Подсећам да смо били суочени са тешким санкцијама, које су притом биле неправедне и уведене триком, уз манипулације и уцене. Не треба бити заборављено да су то биле нај-

ЗИМБАБВЕ САМ ПРОТИВ СВИХ

СРЈ је по распаду Југославије изгубила и место у Покрету несврстаних, што је својеврсни нонсенс, због улоге Београда у стварању ове организације.

Били смо суочени са жестоком кампањом. Памтим добро Самит несврстаних 1992. године, који се за нас претворио у ход по трњу. Постојао је изузетно снажан притисак да се ми истиснемо из Покрета несврстаних. На једном састанку у Колумбији није нам било дозвољено да се са делегацијама учесницама састанемо ни на маргинама догађаја. Убрзо смо били суспендовани, а затим и искључени. Ипак, трудили смо се да одржавамо контакте. Подсећам на гласање у УН о увођењу санкција – била је то припремљена и осмишљена кампања са обезбеђеном подршком. И ослабљена Русија је гласала за, Кина се уздржала. Постојао је, међутим, и један глас против, који је иако усамљен гласно одјекнуо. Припадао је Зимбабвеу, који нам је поручио да ипак нисмо сами.

свеобухватније санкције у историји УН, СРЈ је била потпуно блокирана у сваком смислу. И наша дипломатија је била затворена, али ми смо блокаде пробијали. Запад нам је био недоступан, али смо одржавали контакте на Истоку и успостављали сарадњу са бившим републикама СССР, Индијом, Кином, Индонезијом, као и афричким земљама. Нама суседне земље су се држале политике санкција, али су имале интерес и да одржавају контакт са нама. Тако смо успевали да дођемо до ваздуха и у одређеној мери остваримо утицај.

Како видите идеју пријатељства међу државама?

Што се нас тиче, широк круг држава се може сматрати пријатељским, као што су земље Латинске Америке, Африке, Азије... Радује ме што јачамо односе са Африком, где смо традиционално присутни дуги низ деценија. Позитивно је што развијамо билатералне односе са Русијом и Кином, такође и са Украјином, Индонезијом, Алжиром, Ираном... Клима уважавања Србије због њеног самосталног и независног положаја је у порасту и то све више долази до изражаја. Сведоци смо на све већи број високих посета делегација из афричких и азијских земаља. Не заборавимо да смо на значај Србије у ширим размерама скренули пажњу и 2021. одржавањем комеморативног састанка на врху несврстаних поводом годишњице прве београдске конференције. То је показало да смо ми у континуитету припадали свету равноправних и независних. ◆

When you look back on the development of Serbian diplomacy, you can easily see that it has developed in leaps. The true modern diplomacy in Serbia was established only after the Congress of Berlin, when it was absolutely in the service of the most important national needs. Everyone in the diplomatic network worked on this assignment. The interest of the state and nation was the absolute priority, and personal careers were of no importance. The diplomats of the time were dedicated to the national thought and did their job in a way which has never been exceeded. Major efforts were invested to create something out of nothing, to provide added value, so that our people would keep up with the modern world. This was a heroic time in the history of Serbia and in its diplomacy. It did not last long, however, from around 1890 to World War I. This was a time of general modernisation, which was motivated by a plethora of gifted and educated people in all areas, which appeared at that time with the goal of contributing to a greater good.

Both the Kingdom and socialist Yugoslavia had a respectable diplomatic network.

There were several different stages. With the unification in 1918, there was a turn in the prior foreign policy course. A diplomatic service had to be created quickly, so lawyers, generals, senior servants, and artists joined. That is how many public personalities appeared in diplomacy, such as Crnjanski or Andrić, to name a few. I had the opportunity of meeting my colleagues from the last pre-war generation of diplomats,

who were hired in the open call in 1939. These people were the bridge connecting epochs and they were the ones who created a continuity. On the other hand, the staff who were appointed by order of the powers that be were normally uninterested in any serious work. The dissolution of Yugoslavia showed that only career diplomats stayed with the country until the very end, doing their job even in impossible circumstances.

In the 1990s, FR Yugoslavia found itself in a truly difficult situation, facing isolation, international sanctions, burdened by war in Croatia and Bosnia and Herzegovina. Were the diplomats of the time able to respond to their task in such circumstances?

I would say that owing to diplomatic efforts, we were able to mitigate some of the difficulties that might have been expected. Let me remind you that we were also facing harsh sanctions, which were unjust and introduced by machinations, with manipulation and extortion. It should be remembered that these were the most comprehensive sanctions in the history of the UN. FR Yugoslavia was completely blocked in every sense. Our diplomacy was also closed, but we were able to break through the blockages. The west was out of reach, but we maintained contacts in the East and established cooperation with the former republics of USSR, India, China, Indonesia, and African countries. Our neighbouring countries also adhered to the policies of sanctions, but had the interest of maintaining contact with us. This is how we were able to get some air and obtain some influence.

How do you see the idea of friendship among countries?

As for us, there are many countries that we could consider friendly, such as countries of Latin America, Africa, Asia, etc. I am pleased that we are strengthening our relations with Africa, where we have had a traditional presence for decades. It is a positive thing that we are developing bilateral relations with Russia and China and also Ukraine, Indonesia, Algeria, Iran, etc. The climate of respect for Serbia's independent and autonomous position in the world is on the rise and this is ever more noticeable. We are witnessing that the number of visits of high delegations from African and Asian countries is growing. We must remember that Serbia's importance in a wider context was also highlighted in 2021 when the commemorative summit of the Non-Aligned Movement was held on the anniversary of the first conference held in Belgrade. This has shown that we have always belonged among the equal and independent countries of the world. ♦

ZIMBABWE AGAINST ALL

Upon the breakup of Yugoslavia, FR Yugoslavia lost its place in the Non-Aligned Movement, which is a nonsense of sorts because of the role Belgrade had played in the creation of this organisation.

We were facing a severe campaign. I remember well the Non-Aligned Summit of 1992, which was a sort of walk on thorns for us. There was a lot of pressure to expel us from the Non-Aligned Movement. At a meeting in Columbia we were forbidden from meeting the participating delegations even on the margins of the event. We were soon suspended and then expelled. However, we did try to maintain contacts. I will remind you of the UN vote on the imposing of sanctions – this was a prepared and designed campaign with ensured support. Even the weakened Russia voted in favour of the proposal, and China abstained. There was, however, one vote against, which though alone echoed loudly. It was the vote of Zimbabwe, sending us the message that we were not alone.

Лука Гори

*Амбасадор
Републике
Италије у
Београду*

Luca Gori

*Ambassador of
the Republic
of Italy to
Belgrade*

На Калемегдану сам као код куће

At Kalemegdan
I Feel at Home

Италија разуме фрустрацију овдашње јавној мњења збој трајања ЕУ интеграција и залаже се за то да се процес убрза и конкретизује. Верујемо да ће Србија бити у стању да испуни све оно што Европска унија тражи како би се остварио суштински најпредак у њеном процесу прикључења

Италија одувек гледа на Србију као на стратешког партнера. Наши односи су изузетни и актуелна италијанска влада, на подстицај заменика италијанског премијера Антонија Тајанија, значајно се ангажује за наше још веће присуство и залагање у Србији и на Западном Балкану. Потврда овога јесу бројне посете највиших представника Владе Републике Италије Србији, укључујући и посету председника савета министара Ђорџе Мелони, у децембру прошле године. Данас се билатерални односи између Рима и Београда заснивају на четири поља: политичком дијалогу, економској сарадњи, стабилности у региону, подршци Србије на путу прикључења у ЕУ, а радимо на томе да додатно ојачамо билатералне односе на сва ова четири поља.

У години у којој Србија и Италија обележавају 145 година дипломатских односа, узајамне везе две државе овако у интервјуу за „Дипос“ магазин резимира италијански амбасадор у Београду Његова екселенција Лука Гори. Он не крије задовољство што две земље повезује све снажнија привредна сарадња, али и изражава снажну подршку европском путу Србије. За две године колико је у дипломатској мисији у Београду уверио се у дубоке везе између два народа, које трају вековима и које су снажан темељ за будућност.

Током непуних век и по стигли смо да у неколико кругова будемо сарадници, савезници, партнери, суседи, али и непријатељи. Представници државног врха наше земље данас редовно изражавају захвалност Италији на подршци прикључењу Европској унији. Како, гледајући из Рима, изгледа данашња међународна позиција Србије?

Италија и даље чврсто подржава Србију на њеном европском путу. Тренутно је проширење поново приоритет у политичкој агенди Европске уније. Време је да се убрза процес интеграције Србије и Западног Балкана.

Италија је увек виђала Србију као стратешког партнера. Наши односи су одлични и текућа италијанска влада, на подстицај заменика премијера Антонија Тајанија, показује значајан интерес у повећању нашег присуства и промоцији у Србији и Западној Европи. Ово је потврђено бројним посетама највиших представника Владе Републике Италије Србији, укључујући и посету председника савета министара Ђорџија Мелони, у децембру прошле године. Данас се билатерални односи између Рима и Београда заснивају на четири стуба: политичком дијалогу, економској сарадњи, стабилности у региону, подршци Србији на путу прикључења у ЕУ, а радимо на томе да додатно ојачамо билатералне односе на сва ова четири стуба.

Ове године Србија и Италија обележавају 145. годишњицу дипломатских односа, а овај је случај како Његова екселенција Лука Гори описује међусобне односе између две државе у интервјуу за „Дипос“ магазин. Он је веома изјаснио о својој задовољности што две државе повезује све снажнија привредна сарадња, али и изражава снажну подршку европском путу Србије. За две године колико је у дипломатској мисији у Београду уверио се у дубоке везе између два народа. Ове везе трају вековима и оне су снажан темељ за будућност.

During nearly a century and a half we had several cycles of being associates, allies, partners, neighbours, and even enemies. The representatives of our country's leadership today regularly express gratitude to Italy for their support in the accession to the EU. What is the view of today's international position of Serbia from Rome?

Италија је још увек чврсто подржава Србију на њеном европском путу. Тренутно је проширење поново приоритет у политичкој агенди. Време је да се убрза процес интеграције Србије и Западног Балкана. Италија разуме фрустрацију јавног мњења у Србији збој трајања ЕУ интеграција и залаже се за то да се процес убрза и конкретизује. Верујемо да ће Србија бити у стању да испуни све оно што Европска унија тражи како би се остварио суштински најпредак у њеном процесу прикључења.

Italy understands the frustration of the public in Serbia because of how long the EU integration has taken and advocates that the process should speed up and become more concrete. We believe that Serbia will be able to meet all of the European Union's requirements and achieve fundamental progress in its accession process

Италија разуме фрустрацију јавног мњења у Србији због трајања интеграције и залаже се за то да се процес убрза и конкретизује. Због тога смо сагласни да се кластер 3 отвори што је пре могуће. С друге стране, Србија треба да искористи тренутну прилику и да актуелизује све неопходне кораке како би се искористила средства које је ЕУ ставила на располагање, почевши од плана за развој. Београд би требало да искористи ту нову иницијативу која за циљ има постепену економску интеграцију региона у јединствено тржиште и земљама у региону може да обезбеди финансијска средства која иду до 6 милијарди евра. Италија верује да ће Србија бити у стању да испуни све оно што ЕУ тражи како би се остварио суштински напредак у њеном процесу прикључења.

Београд и Рим имају развијене дубоке политичке односе, упркос неслагању у погледу статуса Косова и Метохије. Замајак ове динамике свакако је привредна сарадња, која заиста има велики потенцијал. Где видите простор за њено даље унапређење?

Економска сарадња је елемент на ком се заснива билатерални однос између Рима и Београда. Италија је тренутно трећи трговински партнер Србије (са 4,4 милијарде евра у билатералној размени у 2023) и један од најважнијих инвеститора у земљи. Радимо на томе да овај однос доведемо у нову димензију која би, поред традиционалних, укључила и високо технолошке секторе: агротехнологију, вештачку интелигенцију, зелену и енергетску транзицију.

Због тога смо у претходних 18 месеци реализовали 3 значајна билатерална економска догађаја: Пословно-научни форум у Београду у марту 2023, затим Форум иновација у децембру 2023, такође у Београду, а потом у марту 2024. Билатерални форум предузетника у Трсту, а, захваљујући Италијанској агенцији за спољну трговину, ту су и Међународни пољопривредни сајам у Новом Саду (на којем је Италија била земља партнер) и Сајам Wine vision (на којем је учествовало 50 италијанских фирми за винарство и виноградарство). Кра-

јем новембра ћемо у Трсту реализовати други Билатерални научни форум. Србија је једина земља са којом Италија организује тако много билатералних економских догађаја у тако кратком периоду. Реч је о форумима који дају конкретне резултате као што су отварање представништва компанија САЦЕ, СИ-МЕСТ и ЦДП у Београду, који је постао прва престоница ван ЕУ која је угостила све актере „Система Италија”. Наше финансијске институције парафирале су са српским партнерима важне споразуме чији је циљ покретање италијанских инвестиција у Србији и подршка енергетској транзицији Србије у износу од

Амбасадор Гори приликом предаје акредитивних писама председнику Србије Александру Вучићу

Економска сарадња је елемент на ком се заснива билатерални однос између Рима и Београда. Италија је тренутно трећи трговински партнер Србије (са 4,4 милијарде евра у билатералној размени у 2023) и један од најважнијих инвеститора у земљи. Радимо на томе да овај однос доведемо у нову димензију која би укључила и високо технолошке секторе: агротехнологију, вештачку интелигенцију, зелену и енергетску транзицију

Ambassador Gori during the presentation of credentials to the President of Serbia, Aleksandar Vučić

cause of how long the integration has taken and advocates that the process should speed up and become more concrete. That is why we agree that Cluster 3 should be opened as soon as possible. On the other hand, Serbia should grab the current opportunity and actualise all necessary steps to make use of the funds made available by the EU, starting with the development plan. Belgrade should utilise this new initiative whose purpose is the gradual economic integration of the region into a single market, which offers funds for the countries in the region of up to 6 billion euros. Italy believes that Serbia will be able to meet all of the EU's requirements and achieve fundamental

progress in its accession process.

Belgrade and Rome have developed deep political relations, in spite of the disagreement concerning the status of Kosovo and Metohija. Economic cooperation is certainly the driving force behind these dynamics, which are imbued with plenty of potential. Where do you see the room for further improvement of our relations?

Economic cooperation is the element on which the bilateral relations between Rome and Belgrade are based. Italy is currently Serbia's third-largest trade partner (with 4.4 billion euros in bilateral exchange in 2023) and one of the most important investors in the country. We are working on bringing this relationship to other dimensions as well, which would include also the sectors of high technology, such as: agrotechnology, artificial intelligence, green and energy transition.

That is why over the previous 18 months we implemented 3 important bilateral economic events: Business and Science Forum in Belgrade in March 2023, Innovation Forum in December 2023, also in Belgrade, and then the Bilateral Forum of Entrepreneurs in Trieste in March 2024. Thanks to the Italian Foreign Trade Agency we also participated in the International Agricultural Fair in Novi Sad (where Italy was a partner country) and the Wine Vision Fair (in which 50 Italian winemaking and viticulture companies took part). In late November we will organise the second Bilateral Science Forum in Trieste. Serbia is the only country with which Italy has been organising so many bilateral economic events in such a short time. These are forums that give concrete results such as the opening of offices of companies SACE, SIMEST and CDP in Belgrade, which has become the first non-EU capital that hosted all stakeholders in the Italian system. Our financial institutions have ratified with the Serbian partners important agreements whose goal is to initiate Italian investments in Serbia and support the energy transition of Serbia in the amount of almost 500 million euros. Therefore, there exists a comprehensive endeavour, both institutional and financial, with the aim to use the

Economic cooperation is the element on which the bilateral relations between Rome and Belgrade are based. Italy is currently Serbia's third-largest trade partner (with 4.4 billion euros in bilateral exchange in 2023) and one of the most important investors in the country. We are working on bringing this relationship to other dimensions as well, which would include also the sectors of high technology, such as: agrotechnology, artificial intelligence, green and energy transition

Кућа симбол пријатељства

Италијанска амбасада у Београду ове године слави век од почетка изградње своје зграде, јединствене палате која краси Београд. Са каквим емоцијама улазите у ову зграду и које историјске личности призивате у сећање када о њој размишљате?

Зграда у Бирчаниновој улици је симбол изузетног односа између Италије и Србије, дом пријатељства између наше две земље. Реч је о иконичној згради за град Београд, саграђеној по жељи црногорске принцезе Јелене, а ове године обележавамо стогодишњицу полагања камена темељца. Крећући се кроз ово здање примећује се бројност манифестација којима је она сведочила и дух личности које су током тих сто година историје туд пролазиле. Управо како бисмо прославили ову непроцењиву историјску и архитектонску баштину, инспирисали смо се овом важном годишњицом и покренули „Бирчанинова@100“. Реч је о иницијативи, покренутој уз подршку Уникредит банке у Србији и Банке Интеза у Србији, која садржи богат календар догађаја посвећених моди, уметности, солидарности, дизајну, музици, филму, језику и др. Ови догађаји су испунили просторије зграде у Бирчаниновој улици током претходних месеци а тако ће се наставити и у месецима пред нама.

скоро 500 милиона евра. Дакле свеобухватно је залагање, институционално и финансијско, са циљем да се искористи још увек неистражен а значајан економски потенцијал између наших земаља.

Бригу о највећим српским светињама на Косову и Метохији дуже од две деценије воде италијански војници и официри из састава снага Кфор. Они се кући враћају истински фасцинирани лепотом и духовношћу ових места. Могу ли овакви примери боље да се искористе у изградњи мостова између наша два народа?

Наши војници одувек имају важну улогу у оквиру мисије Кфора, на чијем челу ће ускоро поново бити италијански командант. Задовољ-

ство нам је да је изузетно цењен допринос не само јединица које чувају православне манастире на Косову, већ и нашег целокупног контингента. Генерално, Италија и даље подржава дијалог између Београда и Приштине, који је ЕУ потпомогла, и напоре за нормализацију односа између Србије и Косова. Сматрамо да је важно да договори постигнути у Бриселу и на Охриду нађу примену, почевши од стварања Асоцијација општина са српском већином.

Споменик кнезу Михаилу у Београду дело је Енрика Пација, италијанског скулптора. Храм Светог Саве на Врачару подигнут је по пројекту чувеног српског архитекте Александра Дерока, потомка италијанских досељеника у Србију. Да ли

Амбасада Италије у Београду место је сусрета свих којима је стало до унапређења односа двеју држава

Bulding That Symbolises Friendship

This year, the Italian Embassy in Belgrade celebrates one century since the construction of their building, a unique palace that is the pride of Belgrade. With what emotions do you enter this building and what are the historical personalities that you have in mind when you think about it?

The building on Birčaninova Street is a symbol of the remarkable relationship between Italy and Serbia, it is the home of friendship between our two countries. This is an iconic building in Belgrade, constructed according to the desire of Montenegrin Princess Jelena, and this year we are celebrating the 100th anniversary since the cornerstone was laid. When you move around the building you notice the many events it testified to and the spirit of personalities that walked these halls over the past one hundred years. In order to celebrate this priceless historical and cultural heritage we were inspired by this important anniversary to initiate "Bircaninova@100". This initiative was started with the assistance of Unicredit and Intesa banks in Serbia and includes a rich calendar of events dedicated to fashion, art, solidarity, design, music, film, language, etc. These events have been held in the premises of the building on Birčaninova Street over the previous several months and this will continue in the months ahead.

The Italian Embassy in Belgrade is a meeting place for all those committed to strengthening the relations between the two countries

still unexplored but significant economic potential between our two countries.

The most important Serbian sacred sites on Kosovo and Metohija have been under the jurisdiction of Italian soldiers and officers within the KFOR forces for longer than two decades. There are reports of Italians returning home with genuine fascination with the beauty and spirituality of these sites. Can such examples be used better to build bridges between our two nations?

Our soldiers have always played an important role in the KFOR mission, which will again soon be headed by an Italian commander. It is a pleasure that the contribution of our units guarding the Orthodox monasteries in Kosovo and our

entire contingent is so highly appreciated. Generally, Italy is still supporting the dialogue between Belgrade and Priština, assisted by the EU, and the efforts for the normalization of relations between Serbia and Kosovo. We feel it is important that the agreements reached in Brussels and Ohrid start being implemented, beginning with the creation of the Association of Municipalities with the Serbian majority.

The monument to Prince Mihailo in Belgrade is the work of Enrico Pazzi, Italian sculptor. The temple of Saint Sava in Vračar was built according to the design of famous Serbian architect Aleksandar Deroko, descendant of Italian immigrants to Serbia. Are we able to properly perceive all of the

на прави начин сагледавамо све везе које спајају српски и италијански народ?

Апсолутно, зато што су везе између наших земаља дубоке као што то свакодневно потврђује посећеност догађаја у области културе које реализујемо заједно са Италијанским институтом за културу. Залажемо се за промовисање и јачање културних веза између Рима и Београда, кроз манифестације, пројекције, изложбе и концерте. Током октобра ћемо обележити и Недељу италијанског језика у свету, у оквиру које ће се одржати друго Гала вече италијанског језика, на којем ће учествовати много пријатеља из Србије који говоре и италијански: уметници, глумци, певачи, спортисти. До краја године имаћемо неколико концерата као омаж славном италијанском композитору Ђакому Пучинију поводом стогодишњице његове смрти.

Активни сте у друштвеном животу и вероватно сте добро упознали Србију. Примећујете ли сличности у духу и менталитету житеља појединих делова Србије и италијанских регија?

Наравно, сматрам да Италија и Србија имају много тога заједничког. У Србији и у српском народу постоји много карактеристика које су типичне за романске народе у Европи. Гостољубивост, топлина, страст, гостопримство, суживот, исти су у целој медитеранској регији и могуће их је приметити и у Србији. Захваљујући свему томе једном Италијану је лако да се осећа пријатно у овој земљи. Верујем, потом, да још један фактор који повезује Италију и Србију јесте дубока повезаност са земљом и локалном традицијом, аспект који је типичан за многа подручја у Србији као и за бројне италијанске регије.

Из Београда се одувек гледало на Италију као жељено царство лепоте, хедонизма, фудбала, моде, забаве... Постоје ли места у Београду где осећате дух Италије, односно у којима се осећате као код куће?

Београд поседује неупоредиву аутентичност али је и град који је тренутно европска престоница у пуном смислу речи, активан, динамичан и авангардан. Шетајући се његовим улицама наилазимо на многа места на којима се врло лако можемо осећати као да смо код куће, било да је реч о препуним баштама кафића или бројним ресторанима и радњама. Оно што мене лично фасцинира и пружа ми осећај као да сам код куће јесте Калемегдан, привилегована опсерваторија са које можемо да се дивимо чудесном сусрету река Сава и Дунав. То је место спајања које преноси велику енергију. ♦

Италија и Србија имају много што заједничко. У Србији и у српском народу постоји много карактеристика које су типичне за романске народе у Европи. Гостољубивост, топлина, страст, гостопримство, суживот, исти су у целој медитеранској регији и могуће их је приметити и у Србији. Захваљујући свему томе једном Италијану је лако да се осећа пријатно у овој земљи

Italy and Serbia have many things in common. In Serbia and among the Serbian people there are many characteristics which are typical of the Romance language speaking people in Europe. Hospitality, warmth, passion, friendliness, and companionship are the same in the entire Mediterranean region and can easily be noticed in Serbia. Because of all this, it is easy for an Italian to feel comfortable in this country

connections that bind the Serbian and Italian people?

Absolutely, because the ties between our countries are as deep as shown by the attendance of the cultural events we organise together with the Italian Cultural Institute. We advocate the promoting and strengthening of cultural bonds between Rome and Belgrade through manifestations, screenings, exhibitions and concerts. In October we will also mark the World Week of the Italian language, within which we will organise the second Gala Evening of the Italian language in which many of our Serbian friends who speak Italian will take part: artists, actors, singers, and athletes. By the end of the year, we will have several concerts as homage to the famous Italian composer Giacomo Puccini on the 100th anniversary of his death.

You actively participate in social life and you are probably very familiar with Serbia. Have you noticed any similarities in the spirit and mentality of the inhabitants of certain parts of Serbia and some regions of Italy?

Of course. I believe that Italy and Serbia have many things in common. In Serbia and among the Serbian people there are many characteristics which are typical of the Romance language speaking people in Europe. Hospitality, warmth, passion, friendliness, and companionship are the same in the entire Mediterranean region and can easily be noticed in Serbia. Because of all this, it is easy for an Italian to feel comfortable in this country. I also believe that another factor that connects Italy and Serbia is the deep bond with that people feel with their own country and local tradition, which is a typical aspect of many areas in Serbia and many Italian regions.

Seen from Belgrade, Italy has always seemed like the epitome of beauty, hedonism, football, fashion, entertainment, etc. Are there any places in Belgrade where you feel the spirit of Italy, where you feel at home?

Belgrade possesses an incomparable authenticity, but is also a city which is a true European capital in every sense of the word, active, dynamic and avant-garde. When walking its streets, one finds many places where you can easily feel at home, whether these are crowded outdoor cafes or the many restaurants and shops. What I personally find fascinating and what gives me the feeling that I am at home is Kalemegdan, a privileged observatory from which we can admire the wonderful meeting of the Sava and Danube. This is a confluence that transmits great energy. ♦

A portrait of Roberto Cincotta, a middle-aged man with short dark hair, smiling. He is wearing a dark blue suit, a light blue shirt, and a blue tie with white polka dots. He is seated on a patterned armchair. In the background, there is a large framed painting of a landscape with trees and a building.

**Роберто
Чинкота**

*директор
Италијанског
института за
културу*

**Roberto
Cincotta**

*Director of the
Italian Cultural
Institute*

Култура је помогла да се боље разумемо

Culture Helped Us
Understand Each
Other Better

Италијански институт за културу је важна спона у укупним дипломатским односима између Србије и Италије. Како је његова активност, од оснивања 1940. године и поновног успостављања 1965. године, допринела бољем разумевању између Срба и Италијана?

Активности Института су током година допринеле повећању и побољшању разумевања између Срба и Италијана кроз културне догађаје који су укључивали сваки културни сектор - филм, музику, позориште, издаваштво, уметност, плес, моду, учење језика, итд. Сваки догађај је осмишљен са интеркултурном перспективом, често укључујући српске уметнике, уз сталну сарадњу са свим најважнијим српским културним институцијама.

На које недавне пројекте сте посебно поносни?

Концерт Стефана Боланија, једног од најталентованијих и најпознатијих италијанских пијаниста, у Коларчевој задужбини; велика изложба Микеланђела Пистолета у Музеју савремене уметности у Београду; учешће Италије на важним српским фестивалима, попут Београдског фестивала игре; концерт пијанисте Бруна Канина у Горњем Милановцу; филмски фестивал посвећен Марчелу Мастројанију у Југословенској кинотеци. Такође сам поносан на више од 150 културних догађаја који су до сада одржани не само у Београду, већ и у десетинама других локација у Србији.

Италија је једна од колевки европске културе, а њени културни и уметнички доприноси су познати широм света. Који аспекти овог неспорно великог богатства чекају да буду снажније промовисани у Србији?

Радујем се све већој сарадњи са српским културним институцијама у областима музике, модерне и савремене уметности, филма, позоришта, плеса и издаваштва.

Србија има богату традицију слања својих студената у иностранство, који касније постају изванредни мостови сарадње између земаља у својим професионалним областима. Да ли је Италија отворена за образовање младих из Србије, и може ли се ова форма сарадње додатно оснажити?

Наше министарство већ дуги низ година нуди стипендије намењене српским студентима, и примамо врло занимљиве и квалификоване пријаве. За ову академску годину смо повећали број и износ тих стипендија. Поред

тога, спроводимо промоцију италијанског универзитетског система како бисмо представили образовну понуду и охрабрили младе из Србије да студирају у Италији.

Током вашег боравка у Србији, које аспекте српске националне културе видите да имају потенцијале за ширу промоцију у Италији?

Савремену уметност, као што су већ показали многи примери сарадње између српских и италијанских уметника, галерија, музеја. Волео бих да споменем важну изложбу у Галерији модерне и савремене уметности у Риму, која је одала почаст Мири Бртки са изложбом „Будућност је иза нас”, од 11. јула до 8. септембра. Додао бих промоцију српског природњачког, историјско-архитектонског, музичког и књижевног наслеђа у Италији. Такође бих желео да се подсетим да многи српски уметници и музичари већ наступају у Италији.

Ваша институција већ деценијама представља незаобилазну дестинацију за оне који желе да уче италијански језик и дубље се упознају са италијанском културом. Какав је ваш утисак? Да ли се Срби и Италијани разумеју као народи, упркос језичким баријерама?

Верујем да се Срби и Италијани разумеју. Сарадња у културном пољу никада није изостала и све је чвршћа. Културни догађаји које Институт организује не би имали исти успех и утицај да често нису организовани у сарадњи са српским институцијама и одржавани у престижним просторима попут позоришта, биоскопа, музеја, галерија и домова културе, не само у Београду већ широм Србије.

Италијански институт за Културу у Београду има дугу и богату сарадњу са „Дипосом”. Колико је она важна за успех мисије промоције италијанске културе у Србији?

Дуга и плодна сарадња Института са „Дипосом” је веома важна за успех наших догађаја. Зграда у којој се налази Институт је престижна и елегантна. Сви српски партнери су врло задовољни што са нама организују догађаје на тој локацији. Српска публика увек радо долази у „Палату Италија”, и стално добијамо предлоге за културне догађаје који ће се одржавати у Институту. Гости који долазе из Италије и учествују на културним догађајима у нашим просторијама имају само речи хвале и дивљења за прелеп простор у којем се Институт налази. ♦

The Cultural Institute is an important link in the overall diplomatic relations between Serbia and Italy. How has its activity, since its founding in 1940 and its reestablishment in 1965, contributed to a better understanding between Serbs and Italians?

The Institute's activity has contributed over the years to increase and improve understanding between Serbs and Italians through cultural events that have involved every cultural sector: cinema, music, theater, publishing, art, dance, fashion, language learning, etc. Each event has been conceived with an intercultural perspective, often involving Serbian artists, constantly cooperating with all the most important Serbian cultural institutions.

Which recent projects are you particularly proud of?

The concert of Stefano Bollani, one of the most talented and famous Italian pianists, at the Kolarac Hall; the great exhibition of Michelangelo Pistoletto at the Museum of Contemporary Art in Belgrade; the Italian participation in important Serbian festivals such as the Belgrade Dance Festival; the concert of the pianist Bruno Canino in Gornji Milanovac; the film festival dedicated to Marcello Mastroianni at the Yugoslav Film Archive. But I am also proud of the more than 150 cultural events held so far not only in Belgrade, but in dozens of other locations in Serbia.

Italy is one of the cradles of European culture, and its cultural and artistic achievements are well-known worldwide. Which aspects of this undoubtedly great wealth are waiting to be more strongly promoted in Serbia?

I look forward to ever greater cooperation with Serbian cultural institutions in the fields of music, modern and contemporary art, cinema, theatre, dance, and publishing.

Serbia has a rich tradition of sending its students abroad, who later become exceptional bridges of cooperation between countries in their professional fields. Is Italy open to educating young people from Serbia, and can this form of cooperation be further strengthened?

For many years our Ministry has been offering scholarships reserved for Serbian students, and we receive very interesting and qualified applications. For this academic year we have increased the number and amount of such scholarships. In addition, we carry out an activity of promotion of the Italian university system to

present the educational offer and to encourage young Serbians to study in Italy.

During your stay in Serbia, what aspects of Serbian national culture do you see as having potential for broader promotion in Italy?

Contemporary art, as already demonstrated by many examples of collaboration between Serbian and Italian artists, art galleries, museums. I would like to mention the important exhibition at the Galleria Nazionale d'Arte Moderna e Contemporanea in Rome that paid homage to Mira Brtko with the exhibition "The Future is Behind Us", from 11 July to 8 September. I would add the promotion in Italy of Serbian naturalistic, historical-architectural, musical and literary heritage. I would also like to remember that many Serbian artists and musicians already perform in Italy.

Your institution has been an essential destination for those wishing to learn Italian and delve deeper into Italian culture for decades. What is your impression? Do Serbs and Italians understand each other as peoples, despite language barriers?

I believe that Serbs and Italians understand each other. In the cultural field cooperation has never failed and is increasingly consolidated. Cultural events that the Institute proposes would not have the same success and the same impact if they were not often organized in collaboration with Serbian institutions and were not held many times in the premises of such prestigious institutions such as theaters, cinemas, museums, galleries and houses of culture, not only in Belgrade but throughout the territory of Serbia.

The Italian Cultural Institute in Belgrade has a long and rich collaboration with Dipos. How important is this for the success of the mission to promote Italian culture in Serbia?

The long and fruitful cooperation of the Institute with Dipos is very important for the success of our events. The building that hosts the Institute is a prestigious and elegant building. All Serbian partners are very happy to organize events with us at this location. The Serbian public always willingly comes to "Palazzo Italia", and we constantly receive proposals for cultural events to be held at the Institute. Guests who come from Italy and who participate in the cultural events held at our premises have nothing but words of appreciation and admiration for the beautiful venue that houses the Institute. ♦

ПИСАЦ И НОБЕЛОВАЦ

ПЕТЕР
ХАНДКЕСрбија попут
Белог анђела
из Милешеве

Дошао је 1996. године, како би „завирио иза огледала“, а из тога се изродила „Правда за Србију“. Био је један од ретких европских интелектуалаца који се супротставио бомбардовању 1999. У знак подршке, у априлу те године дошао је у Београд, а у знак протеста је вратио Бихнерову награду и иступио из Католичке цркве. Стао је на страну Срба, не због Срба, него због истине која је ускраћена свету

„Широки обзори уз благо таласасте брежуљке, села састављена од више газдинстава, такорећи мала села унутар једног великог. А онда и гробља, напољу, међу пољима, и сама налик на села, не ‘градови мртвих’, већ ‘села мртвих’, истина жива, нарочито у време задушница. И плодне, већ на први поглед масне оранице све до последњих таласастих брежуљака где расте све потребно за свакодневни живот; кукуруз, сунцокрет и житарице, наравно већ одавно пожњевене; тек ту и тамо по-

који тамносјајни чокот грожђа на обронцима...”

Овако је познати књижевник овећан Нобеловом наградом Петер Хандке доживео Србију 1996. године, када је са пријатељима Жарком Радаковићем, писцем и преводиоцем својих дела на српски језик, и Златком Боцокићем, ког познаје још из салцбуршких кафеа, пошао до Смедерева, на Дунав, да се увери како иза тврђаве велика река тече без икаквог шума, без било каквог, па и најтишег плускања.

**NOBEL PRIZE WINNER
PETER HANDKE**

Serbia Like the White Angel of Mileševa

He came in 1996 for a peak behind the curtain and ended up writing *Justice for Serbia*. He was one of the few European intellectuals who opposed the 1999 bombing. As a sign of support, he came to Belgrade in April that year and returned the Büchner Prize in protest and withdrew from the Catholic Church. He sided with Serbia, not for the sake of Serbs, but for the sake of truth which the world was denied

“Closely dovetailed villages were each made up of farmsteads that themselves consisted of multiple parts, small villages, as it were, within the large village. The cemeteries too, out among the fields, seemed to be not cities of the dead but villages of the dead, animated ones, to be sure, especially now at the time of All Souls’ Day. And topsoil that seemed rich even at a glance stretched to the farthest folds of the land, where everything grew that was needed for daily life: corn, sunflowers, and grain, long since harvested, of course; here and there the remaining darkly shining bunches of grapes up on the hillsides...”

This is how the famous winner of the Nobel Prize in Literature, Peter Handke, experienced Serbia in 1996, when he travelled to Smederevo together with his friends, Žarko Radaković, writer and translator of his works to Serbian and Zlatko Bocokić, whom he had known back in the cafes of Salzburg. Handke wanted to go to the Danube to see for himself how the great river flows in absolute silence by the Smederevo Fortress, without so much as a splash.

Доживљај је описао у есеју „Зимско путовање до река Дунава, Саве, Мораве и Дрине“, познатом и као „Правда за Србију“, који је те године објављен у немачком листу „Зидојче цајтунг“. Био је то његов други долазак у Београд (пре тога је као млад писац, шездесетих, дошао на изведбу свог позоришног комада „Псовање публице“) и први обилазак земље која му је била непознаница. Уједно, веома га је интригирала самим тим што се због ратних прилика нашла на насловницама и као ударна вест свих светских медија.

Тако је почело пријатељство Србије и аутора који ће 2019. добити најзначајнију књижевну награду на свету. И због тог пријатељства, посебно у деликатним, ратним данима, многи ће му, упркос непокривом и бујном књижевном таленту, оспоравати и Нобелово признање. На мети ће се наћи управо есеј „Правда за Србију“, али и поједине изјаве доживљене као политички непопуларне. Упркос томе, Хандке ниједног тренутка није одустао од љубави према Србији, и баш због тога, чак и они који никада нису чули ни за једну његову књигу, чули су за њега као писца и пријатеља.

- Нешто ме је терало да видим земљу која ми је од свих југословенских република била најмање позната а најпривлачнија, и с обзиром на чудне приче које су се о њој шириле, и најинтересантнија - каже касније.

Овај јединствени посматрач људских душа у контакту са стварношћу, панкер и бунтовник, али и лирик дубоке метафоре, доћи ће у Србију још много пута, добиће и бројна признања, укључујући Орден Карађорђевог звезде првог степена, који ће му 2021. уручити председник државе Александар Вучић. Том приликом Хандке је признао:

- Кад год се сетим Србије ја видим Белог анђела, фреску из Милешеве. То је анђео који показује на празну гробницу и каже: „Зашто тражите живог међу мртвима?“ Он је тиме рекао да је Христос васкрснуо.

Писац је додао и да има копију те иконе, па га анђео редовно дочекује кад стигне кући.

И сам Хандке и тумачи његовог дела поку-

Андрић и жилавка

Неки од писаца с овог подручја које Хандке веома цени јесу Иво Андрић, Александар Тишма и Миодраг Булатовић, а поједини његови есеји почињу и цитатима из „Дневника о Чарнојевићу“ Милоша Црњанског и „Дервиша и смрти“ Меше Селимовића. Булатовића је памтио као циничног, али добронамерног. Са одушевљењем је читао његов роман „Црвени петао лети према небу“. За Тишму каже да би сваки пут када је читао његове књиге „које говоре о жртвама и целатима“, помислио – „тако се пише“, а Андрићево дело толико познаје да зна чак и име сорте вина коју је наш нобеловац једину експлицитно поменуо у књигама - жилавка. И радо је пије.

шавали су више пута да објасне да му намера није била да заузима било чију страну у југословенском сукобу, већ да „завири из огледала“. Тако је почео да путује јужно од Београда и бележи сведочења људи. Нарочито је занимљива исповедна и уједно сатирична проза „Моравска ноћ“, коју је „Шпигл“ оценио као најбољу књигу овог ствараоца. Њена радња почиње у Породину, у Шумадији, у месту одакле је отац поменутог пријатеља Златка. Усред ноћи седам особа приближава се усидреном броду „Моравска ноћ“, где их је позвао писац, који је одлучио да се повуче. Током пловидбе његови пријатељи пратиће кроз причу животно путовање свог домаћина од Балкана, до Шпаније, Немачке и Аустрије, у потрази за коренима.

Хандке је за данашње прилике сасвим необичан човек: не користи електронску пошту, нити телефон са „Вајбером“ или друштвеним мрежама. Пише графитном оловком. Епитет „пријатељ Србије“ стећи ће и као један од европских интелектуалаца који се супротставио бомбардовању СР Југославије 1999. У знак подршке, у априлу те године дошао је у Београд, а у знак протеста вратио је Бихнерову награду и иступио из Католичке цркве.

„Видео сам му сузу испод наочара. Узео је свећу, пољубио је, сагнуо се међу женама у црнини и запалио је. Отишли смо потом у манастир Зочиште, који је био минирани, и ту је Петер изговорио круцијалну реч. Кад га је један новинар упитао шта мисли о свему што је видео на Косову и Метохији, одговорио је: ‘Ово је универзум бола. Ја, као треће лице, не могу да учествујем у томе. Морам да ћутим!’

“At one moment I saw a tear behind his glasses. He took out a candle, kissed it, knelt down among the women wearing black and lit it. We then went to the Zočište Monastery that had been blown up, and this is where Peter offered a key explanation. When a reporter asked him what he thought about everything he had seen in Kosovo and Metohija, he replied: ‘This is a universe of pain. I, as a third party, cannot participate in this. I must be quiet.’”

He described this experience in the essay *A Journey to the Rivers*, also known as *Justice for Serbia*, which was published that year in the Sunday edition of the German daily *Süddeutsche Zeitung*. This was Handke's second trip to Belgrade (he came once before as a young writer in the 1960s to attend the performance of his play *Offending the Audience*) and a first trip around the country that had been unknown to him. At the same time, he was very intrigued by Serbia since the country was often on front pages and in breaking news of media outlets around the world because of the war.

THAT IS HOW THE FRIENDSHIP BETWEEN Serbia and the author who in 2019 won the most important international literary prize was born. It was because of that friendship, especially in the delicate, war days, that many would object to his winning the Nobel prize, in spite of his undeniable and rich literary talent. He was attacked because of the essay *Justice for Serbia* and because of certain statements seen as politically unpopular. Despite this, Handke never renounced his love for Serbia, and this is why even those who had never heard of any of his books know of him as a writer and friend.

- There was something that forced me to see the country which I knew the least about and found the most attractive, even the most interesting, of all Yugoslav republics, because of all the strange

stories surrounding it – he said later.

This unique observer of human souls in contact with reality, punk-artist and rebel among writers, also a deeply metaphorical lyricist came to Serbia many more times, winning many prizes, including the Order of Karadorde Star, which he was awarded in 2021 by President Aleksandar Vučić. On the occasion, Handke admitted:

- Whenever I think of Serbia, I see the White Angel, the fresco from Mileševa Monastery. The fresco shows an angel pointing at the empty tomb saying ‘Why do you look for the living among the dead’. With that he said that Christ had resurrected.

THE WRITER ADDED THAT HE HAD a copy of the fresco and that the Angel greeted him whenever he came home.

Handke and those who have interpreted his writing have tried to explain many times that he had no intention of taking any sides in the Yugoslav conflict, but to “peak behind the curtain”. That is how he started travelling south of Belgrade and recording the testimonies of people. *The Moravian Night* is particularly interesting as a confessional and satirical novel, labelled by *Der Spiegel* as Handke's best work. The novel opens in Porodin, in Šumadija, the place where Handke's friend Zlatko's father is from. In the middle of the night, seven persons approach the moored boat called *Moravian Night*, invited by the author who had decided to retire. During the trip, his friends will follow their host's life story from the Balkans, to Spain, Germany and Austria, in search of his roots.

Handke is a rather unusual man for the modern world: he does not use e-mail or a smartphone or social networks. He uses a pencil to write. The epithet “Friend of Serbia” was also a result of his opposition to the 1999 bombing of FR Yugoslavia, being one of the few intellectuals to do so. As a sign of support, he came to Belgrade in April that year, and as a sign of protest he returned the Büchner Award and withdrew from the Catholic Church.

HE EVEN SPENT THE 20TH ANNIVERSARY of the bombing in the Serbian capital. During his in-

Andrić and Žilavka

Some of the writers from this area that Handke appreciates are Ivo Andrić, Aleksandar Tišma and Miodrag Bulatović, and some of his essays even start with quotations from *The Journal of Čarnojević* by Miloš Crnjanski and *Death and the Dervish* by Meša Selimović. He remembers Bulatović as cynical but well-intentioned. He was thrilled to read his novel *The Red Rooster Flies Heavenwards*. About Tišma he says that any time he reads his books “talking about victims and executioners”, he would think “this is the way to write”, and he is so familiar with Andrić's oeuvre that he even knows the only wine sort that has ever been explicitly mentioned by our Nobel Prize winner in his books – “Žilavka”. And he enjoys drinking it.

И ДВАДЕСЕТУ ГОДИШЊИЦУ БОМБАРДОВАЊА **ПРОВЕО ЈЕ** у српској престоници. У интервјуу за националну телевизију казао је да не осећа љутњу због онога што се десило, али да и даље не може да поверује.

„То као да није наша планета... Осећам неку врсту гађења према људској врсти“, рекао је и додао да се тренутка када су полетели авиони из базе у Авијану, 24. марта 1999, сећа баш као што памти убиство Џона Кенедија.

„Сви су очекивали да почне бомбардовање, али кад се то заиста догодило, то је било као фикција, као да није стварно... Али постало је стварно! Сећам се свега. Био сам на улици, дувао је ветар, и била је нека тишина свуда околу...“

Славном писцу нарочито је замеран однос према бившем југословенском председнику Слободану Милошевићу. Одбио је позив бранилаца да буде Милошевићев сведок у Хагу, али је дошао на његову сахрану, као „сведок историје о којој ће писати једног дана“. Због напада којима је био изложен вратио је престижну књижевну награду „Хајнрих Хајне“.

Хандке је по мајци корушки Словенац, а по оцу Немац. Носи очуово презиме. Рођен је у кући свог словеначког деде Грегора Сивеца и био је емотивно везан за некадашњу Југославију, коју је чак и препешачио осамдесетих година прошлог века. Одрастао је у родном Грифену и Источном Берлину. Студије је започео у Грацу, али је после првог објављеног романа „Стршљен“ (написан на острву Крк) решио да се посвети писању, због чега се често селио. Аутор је стотинак романа, приповести, драма, књига поезије, есеја, филмских сценарија. Био је коаутор и сарадник у многим филмовима Вима Вендерса. Од 1990. живи у француском градићу Шавилу, а ускршње празнике воли да проводи у српским манастирима на КиМ.

Хандке је толико био дирнут судбином Срба у енклавама у Ораховцу и Великој Хочи, да је, осим што је о њима писао, донирао и део новца од Ибзенове награде. Педесет хиљада евра донео је у пратњи шеснаестогодишње кћерке, за Ускрс 2007.

ДЕЈАН БАЉОШЕВИЋ, КОЈИ ЈЕ У ТО време био координатор за општину Ораховац, овако га је описао:

„Многи Срби погрешно мисле да је Хандке стао на нашу страну зато што нас, због нечега, само њему знаног, безусловно воли. Не... Он пре свега воли истину, а на нашу страну је стао само зато што је сматрао да је истина о нама ускраћена. Хандке је, заправо, веома критичан према нама и много тога

нам с правом замера, што нам је кроз своје примедбе и специфични сарказам и лично показао.“

Песник Ранко Ђиновић, дугогодишњи Хандкеов пријатељ, причао је како га је одвео у село Ретимље, у Ораховачкој жупи, где су извршени страшни злочини над Србима. Будући нобеловац је све време ћутао. Родбина убијених застајала би пред згаришћима својих кућа, плачући. Онда су отишли на православно гробље које је било преорано. Пошто нису знали где се тачно налазе гробови њихових најдражих, људи су насумице падали по трави:

„У једном тренутку сам му видео сузу испод наочара. Узео је свећу, пољубио је, сагнуо се међу женама у црнини и запалио је. Отишли смо потом у манастир Зочиште, који је био миниран, и ту је Петер изговорио круцијалну реч. Кад га је један новинар упитао шта мисли о свему што је видео на Косову и Метохији, одговорио је: ‘Ово је универзум бола. Ја, као треће лице, не могу да учествујем у томе. Морам да ћутим.’ А онда се из Велике Хоче, из куће у којој је спавао, искрао и отишао у Зочиште, настањено Албанцима, и тамо је шетао бос.“

САМ ХАНДКЕ ЈЕ КАЗАО: „ВЕЛИКА ХОЧА је место са Божјим благословом, али пуно несрећних људи, и да бих их разумео, долазим често, волим да разговарам и пијем вино са овим људима.“

За иностраног члана Српске академије наука и уметности изабран је 1. новембра 2012. године, а Повеља о чланству му је уручена 9. априла 2013. Добио је 29. маја 2013. године посебну плакету 50. „Дисовог пролећа“ и том приликом превео песму „Можда спава“ на немачки језик, а рукопис поклатио Градској библиотеци у Чачку.

Године 2008. добио је Орден Његоша првог реда, а 2021. Орден Републике Српске на ленти. Овенчан је и Златним крстом кнеза Лазара, Вуковом и Великом наградом „Иво Андрић“. Године 2015. постао је почасни грађанин Београда, а у фебруару 2020. године, на сцени театра КПГТ у Београду постављена су његова дела „Велики пад“ и „Дон Хуан“, у режији Љубише Ристића. Сам писац често уме да каже да га „Срби много више воле него читају“.

У његове познате изјаве о Србима спадају и: „Срби су трагичан народ. Али ја волим трагичне народе.“ Или „Написао сам свој еп о људскости, а за то нема бољих јунака од Срба. То што су моји јунаци страдалници које свет упорно не жели да види, за мене није важно.“ ♦

ЛАЈКОВАЧКА ПРУГА

Занимљиво је да Петер Хандке не само да воли једну српску песму, већ зна и да је пева и то је више пута јавно чинио. Реч је о песми „Иде Миле Лајковачком пругом“, коју су изворно снимила браћа Бајић, а најпознатија верзија је у изведби Предрага Живковића Тозовца. За Хандкеа је најважнија порука која се крије у стиху: „Немој Миле да остављаш друга, дугачка је Лајковачка пруга“. Велики писац у њему је препознао својеврсну метафизику живота на Балкану, али и најбољи савет који може да упуту својим српским пријатељима.

LAJKOVAC RAILWAY

It is interesting that Peter Handke not only loves a Serbian song, but can sing it well and has done so many times in public. The song in question is *Ida Mile lajkovačkom prugom*, or *Mile is Walking Along Lajkovac Railway*, originally recorded by the Bajić brothers, though the version recorded by Predrag Živković Tozovac remains the most popular. For Handke, the message behind the verse "Mile, don't leave your friend behind, the Lajkovac Railway is very long" is crucial. It is here that the great writer has recognised the metaphysics of Balkan life and also the best piece of advice he could offer his Serbian friends.

terview with the national television, he said that he did not feel angry about what had happened, but that he still could not believe that it had.

"It is like this is not our planet... I feel a disgust for humankind", he said and added that he remembered the moment when airplanes had flown from the base in Aviano on 24 March 1999 exactly like he remembered the assassination of John Kennedy.

"Everyone was expecting that the bombing would happen, but when it finally started, it was like fiction, unreal... But it became real! I remember everything. I was on the street; the wind was blowing and everything was quiet..."

People mostly objected against the famous writer's relationship with former Yugoslav president Slobodan Milošević. He refused the invitation of his defence to be a witness for Milošević in the Hague, but came to his funeral, as a "witness of history that one day will be written". Because of the attacks he was exposed to, he returned the prestigious Heinrich Heine literary award.

Handke's mother is a Slovene from Carinthia, and his father is German. He has his stepfather's surname. He was born in the house of his Slovenian grandfather Gregor Sivec and had an emotional connection with the former Yugoslavia, even walking across the country in the 1980s. He grew up in his native Griffen and East Berlin. He enrolled in university in Graz, but after the first published novel *The Hornets* (written on the island of Krk, Croatia), he decided to dedicate himself to writing, which is why he often moved. He wrote around a hundred novels, stories, dramas, poetry books, essays, and film scripts. He was the co-author and associate on many Wim Wenders's films. Since 1990 he has been living in the French town of Chaville, and likes spending Easter in Serbian monasteries in Kosovo and Metohija.

Handke was so touched with the fate of Serbs in the enclaves of Orahovac and Velika Hoča that, in addition to writing about them, he also donated the funds from the Ibsen Award. He brought fifty thousand euros in the company of his sixteen-year-old daughter for Easter in 2007.

THIS IS HOW HE IS DESCRIBED by Dejan Baljošević, who then served as the coordinator for Orahovac Municipality:

"Many Serbs are wrong in thinking that Handke is on our side because he loves us unconditionally for some reason, known only to him. No... Most of all, he loves the truth, and he is on our side only because he believed that the truth about us had been denied. Handke is actually very critical of us and has many objections, rightfully so, and he has personally expressed them to us through criticism and sarcasm."

The poet Ranko Đinović, Handke's old friend, talked about how he took him to the village of Retimlje in the Orahovac parish, where horrendous crimes had been committed against Serbs. The future Nobel Prize winner was silent the entire time. The relatives of the murdered would stop in front of the burned remains of their homes, crying. Then they went together to the Orthodox graveyard, which had been desecrated. Since they could not tell where exactly the graves of their loved ones had been, people would drop to their knees randomly on the grass:

"At one moment I saw a tear behind his glasses. He took out a candle, kissed it, knelt down among the women wearing black and lit it. We then went to the Zočište Monastery that had been blown up, and this is where Peter offered a key explanation. When a reporter asked him what he thought about everything he had seen in Kosovo and Metohija, he replied: 'This is a universe of pain. I, as a third party, cannot participate in this. I must be quiet.' And then, he snuck out of Velika Hoča, from the house where he was sleeping, and went to Zočište, populated by Albanians, and walked barefoot there."

HANDKE ONCE SAID: "VELIKA HOČA IS a place blessed by God, but filled with broken-hearted people, and in order to understand them, I go there often. I love talking and drinking wine with these people."

He was selected as a foreign member of the Serbian Academy of Sciences and Arts on 1 November 2012, and he was awarded the Charter of Membership on 9 April 2013. On 29 May 2013 he received the honorary award of the 50th annual literary festival "Disovo proleće" dedicated to the poet Vladislav Petković Dis and on that occasion translated Dis's poem *She May Be Sleeping* to German, and donated his manuscript to the City Library of Čačak.

In 2008, he received the 1st Class Order of Njegoš, and in 2021 the Order of Republika Srpska on Sash. He also received the Golden Cross of Prince Lazar, Vuk's Award, and the Ivo Andrić Grand Prize. In 2015, he was made honorary citizen of Belgrade, and in 2020, the KPGT Theatre in Belgrade staged his plays *The Great Fall* and *Don Juan*, directed by Ljubiša Ristić. The writer often says that Serbs love him far more than they read his works.

Some of his famous remarks about Serbs also include: "Serbs are a tragic people. But I love tragic peoples." Or, "I have written my epic on humanity, and there are no better protagonists for that than Serbs. The fact that my heroes are sufferers which the world constantly refuses to see, makes no difference to me." ♦

Булевар кнеза Александра Карађорђевића 26 / 26 Bulevar kneza Aleksandra Karađorđevića Street

БЛИСТАВА ЗДАЊА КАО СВЕДОЦИ ЕПОХА

*Репрезентативни објекти којима располаже и
управља предузеће „Дипос“ сведочанство су различитих
стилова који су кројили урбанизам Београда с почетка 20.
века, као и међурајно резиденцијално грађевинарство.
Иако је од изградње прошао безмало век, и данас подједнако
одишу снајом, елеганцијом и префињеношћу*

RS

Савремена архитектура Београда прошла је кроз мноштво фаза које су се углавном, уз одређено кашњење, поклапале са великим европским уметничким трендовима.

Подруку са слободом и тежњом да тек ослобођена нација у свему раскрсти са оријенталним наслеђем, у Београд је из Земунa и Панчева стигао класицизам, као талас доминантне естетске школе у грађевинарству 19. века. Престонички градитељи, инспирисани духом Париза, Берлина и Беча, убрзо су посегли и за разиграним елементима сецесије и академизма. Међуратни период донео је префињеност арт декоа, али и еклектицизам, који је комбиновао већину до тада постојећих школа и праваца, укључујући и мотиве изникле из народне традиције.

Београдску међуратну резиденцијалну архитектуру одликује мноштво примењених стилова, примена класичних концепција, али и маштовите надградње комбиновањем различитих елемената. Историчарима уметности посебно су интересантна модернистичка решења, али и вишедеценијска тежња за обликовањем националног стила, утемељеног у средњовековљу, византијској традицији, као и богатству народног стваралаштва. Обична шетња са разгледањем фасада на Дорћолу, Крунском венцу или Дедињу довољна је за савладавање првих лекција београдске грађанске архитектуре прве половине 20. века – виле и резиденцијални објекти тога времена, без обзира на стилско одређење, делују импресивно и данас, и иако је век прошао од њихове

Андре
Николића 17

17 Andre
Nikolića Street

SHINING BUILDINGS AS WITNESSES OF PAST EPOCHS

Representative buildings managed by Dipos are a testimony to different styles that shaped the urban development of Belgrade in the early 20th century and to the interwar residential construction. Even though almost a century has passed since they were constructed, they still equally exude power, elegance, and sophistication

EN

Belgrade's contemporary architecture went through many stages which mostly overlapped with major European art trends, sometimes with some delay. Along with the freedom and desire to break away from the oriental heritage in the recently liberated state, classicism arrived to Belgrade from Zemun and Pančevo, as the wave of the dominant aesthetic school in 19th century construction. The builders from the capital city, inspired by the spirit of Paris, Berlin, and Vienna, soon started using the playful elements of secession and academism. The interwar period brought in the sophistication of Art Deco and eclecticism, which combined all or almost all of the previously existing schools and directions, including the motifs that stemmed from popular tradition.

Interwar residential architecture in Belgrade is characterised by various applied styles, usage of classical conceptions, as well as imaginative superstructures that combine different elements. Art historians especially appreciate the modernist designs and decades of striving

RS

изградње, подједнако одишу снагом, елеганцијом и префињеношћу.

Обележја свих ових стилова, али и сасвим аутентична решења, могу да се пронађу на београдским улицама, чији су саставни део и резиденцијални објекти којима управља предузеће „Дипос“. У портфолију државног предузећа које се бави издавањем и одржавањем објеката у својини Републике Србије је више десетина репрезентативних кућа, саграђених углавном у периоду између Првог и Другог светског рата, које су истински украс главног града. Оне су и својеврсно сведочанство раста и модернизације Београда и тежње престоичких неимара да пратећи глобалне трендове у архитектури пројектованим објектима дају и лични печат.

Баш такав утисак оставља зграда резиденцијалног типа у Булевару кнеза Александра Карађорђевића 26. Моћна и грациозна, укусно декорисана, вила саграђена 1939. године по пројекту архитекте Милутина Борисављевића, пример је успешног комбиновања стилова. Саграђена је у еклектичном духу, уз доминантну класицистичку црту. На њу јасно указују коринтски пиластри на главној фасади и класични портик на стубовима. На највишим тачкама небо додирују стилизоване амфоре и скулптуре, које згради дају свечану и импозантну ноту. У зграду се улази кроз засвођену капију од кованог гвожђа а лучни улаз наткриљују прикази нимфи високе естетске вредности.

Сличан рукопис примећујемо још код једне „Дипосове“ лепотице, на адреси Булевар кнеза Александра Карађорђевића 25а. Реч је о резиденцијалној кући, намењеној становању, типичној за време међуратног привредног и грађевинског узлета. Ова вила има квадратну основу на којој је изведено елегантно спратно здање, фасаде уоквирене класицистичким стубовима. У објекат, смештен у зелени парковски амбијент, ступа се кроз два улаза, оивиченим сведеним, али ефектним степеништем. Фасаду не одликује мноштво украса, али савршеној академској фасади доприноси и лучни улаз, суптилан декоративни венац на врху, као и пластика у форми тракастих украса и дискретних скулптура.

У „Дипосовом“ портфолију непокретности проналазимо и предратне куће другачијег дизајна и архитектонске визије. То је случај са кућом у Улици Андре Николића 17, на Топчидерском брду, саграђеном 1940. године по пројекту машовитог архитекте Војислава Ђокића. Он је замислио и реализовао бајковиту породичну резиденцију, са кружним улазом наткриљеним кровом у облику купе.

Српска архитектура памти Ђокића по естетском уобличавању својих објеката у духу модернизованог академизма и интимистичког „Холивуд стила“, названог тако због утицаја филма на укус и стил градње у међуратном периоду. Ове породичне куће, често смештене у зеленилу, архитекта је вешто оплемењивао.

Катићева 8-10

8 - 10 Katićeva Street

to shape a national style, based on the Middle Ages, Byzantine tradition, and the richness of traditional creation. If you go façade watching around the neighbourhoods of Dorćol, Krunski Venac or Dedinje, you will soon master the first lessons of Belgrade's civil architecture in the first half of the 20th century – the villas and houses of the time, regardless of their style, still seem impressive, even though a century has gone by since they were constructed, and still exude power, elegance, and sophistication.

There are many traits of these styles, including quite authentic designs, to be found on the streets of Belgrade, and some such residential structures are managed by Dipos. The portfolio of the state-owned company that rents and maintains buildings owned by the Republic of Serbia includes dozens of remarkable houses, built mostly in the period between the First and Second world wars, which represent a true gem of the capital city. They also testify to the growth and modernisation of Belgrade and a desire of the capital city's builders to follow global trends in architecture and give a personal touch to their designs.

This is the impression one feels while observing the residential building at 26 Kneza Aleksandra Karađorđevića Boulevard. Powerful and gracious, tastefully decorated, the villa was designed by architect Milutin Borisavljević and constructed in 1939. This building is an example of a successful combination of styles. It was built in an eclectic spirit, with a dominant classicist note, which is highlighted by the Corinthian columns on the main façade and the classical portico supported by columns. On the very top of the columns, towering over the entrance are stylised amphoras and sculptures, which gives the building a solemn and impressive touch. The entrance to the building is through a domed wrought iron gate, with the arched entrance topped by highly aesthetic depictions of nymphs.

A similar style can be seen in another magnificent edifice managed by Dipos, at 25a Bulevar Kneza Aleksandra Karađorđevića. This is a residential building, typical for the economic and construction boost in the interwar period. This villa has a square basis with an elegant upper floor and a façade framed by classicist columns. The building, located in a green park, is accessed via two entrances, framed with minimally decorated but highly effective staircases. The façade does not have many decorations, but its perfect academicism is complemented by the arched entrance, a subtle decorative wreath on top and plastic art in the form of striped ornaments and discreet sculptures.

Dipos's real estate portfolio also includes pre-

war houses with a different design and architectural vision. Such is the case with the house at 17 Andre Nikolića Street, in the neighbourhood of Topčidersko Brdo, built in 1940 and designed by the imaginative architect Vojislav Đokić. He conceived and realised a fabulous family residence, with a round entrance topped by a cone-shaped roof. Đokić is remembered in Serbian architecture by the aesthetic design in the spirit of modernised academism and an intimist "Hollywood Style", so-called because of the influence of cinema on the taste and style of construction in the interwar period. These family homes, often surrounded by greenery were skilfully enriched with the use of natural materials – wood

Булевар кнеза
Александра
Карађорђевића
26

*26 Bulevar kneza
Aleksandra
Karađorđevića
Street*

Андре Николића 12 / 12 Andre Nikolića Street

Толстојева 54 / 54 Tolstojeva Street

RS

вао употребом природних материјала - дрвеном у виду бондрука, каменом и опеком који доприносе визуелном утиску, а кућама дају особен идентитет топлог питореског породичног дома. Атрактивно здање на Топчидерском брду истински делује као да је изашло из Дизнијевог цртаног филма, као дом чаробних вила или вредних патуљака, због чега безмало столеће мами уздахе пролазника и посматрача. Слична бајковитост постигнута је и на предатној луксузној вили у Толстојевој 54, чија оловка - кула доминира великим плацем на коме је саграђен импресиони објекат.

Дух класицизма видимо и на још једној ексклузивној палати у Улици Андре Николића, на броју 14а. На овој репрезентативној грађанској вили јасно уочавамо заштитни знак класицистичке школе - поделу фасаде на три појаса. Први чини улаз са степеништем и завођеним прозорима, док на другом доминира балкон са тремом и сведени, правоугаони прозори. Трећи слој ефектно се завршава тимпаноном и дискретним декоративним венцем.

Међуратно доба донело је и новину у београдској архитектури - модерну. То је био део глобалне уметничке промене у којој је модернизам потискивао класицизам, сматрајући га превазиђеним. Архитекте у Београду пројектовале су зграде у духу тадашње модерне, али је она због личних сензибилитета инвеститора или самих архитеката имала примесе других стилова - академизма, сецесије и експресионизма. Ово београдску модерну чини још занимљивијом, како за пролазнике, тако и за домаће и иностране научне истраживаче.

Међу репрезентативним „Дипосовим“ објектима модерну срећемо у Чакорској 2, као и у Љутице Богдана 5. У изведби ових блиставих грађанских вила видимо готово све модернистичке елементе. Посебан утисак остављају елегантно изведена обла завршница корпуса зграде, са вешто уклопљеним сведеним прозорима, као и равне фасадне површине. Такође, монументалност кући у Чакорској даје колонада стубова која наглашава улазни део, као и мали кружни прозори у вишим деловима. Ту је и омиљени детаљ међуратних модернистичких архитеката - масиван јарбол од сјајног хромираног челика на pročелу куће. ♦

Потрага за националним стилем

Српске архитекте су још крајем 19. века кренуле у потрагу за аутентичним националним изразом у архитектури и грађевинарству. Ова тежња јавила се најпре у црквеном градитељству, а потом и резиденцијалном. Потрага за српским стилем подразумевала је комбинацију неких од главних стилова уз коришћење појединих средњовековних, византијских, па и мотива из народног градитељства. То се покlopило са модом имућних људи с почетка 20. века да, поред куће у граду, имају и летњиковац или кућу у винограду на Дедињу, Сењаку или Топчидерском брду, где је овај стил градње био више него добродошао. Тековине ових тежњи и данас су видљиве на репрезентативном објекту којим располаже „Дипос“ у Толстојевој улици 25. Вила је изграђена 1932. године, према пројектима Чедомира Глишића и представља објекат типичан за градитељство тог времена на подручју Дедиња. У спољној обради видни су упливи фолклоризма, нарочито у обликовању димњачких глава.

Љутице Богдана 5 / 5 Ljutice Bogdana Street

Андре Николића 14а/ 14а Andre Nikolića Street

in the form of bundwerk, stone and brick, which contribute to the visual impression and give the houses a strong identity of a picturesque, warm family home. The attractive edifice in Topčidersko Brdo truly seems like something from a Disney cartoon, as a home of magical fairies or hardworking dwarves and for nearly a century it has attracted the attention of passers-by and onlookers. A similar fairy tale quality was also achieved in the pre-war luxurious villa at 54 Tolstojeva Street, whose pencil-shaped tower dominates the large lot where the impressive building was constructed.

The spirit of classicism can be seen on another exclusive palace on Andre Nikolića Street, at 14a. In this striking town villa, it is easy to notice the classicistic trademark – division of the façade into three areas. The first one consists of the entrance with the staircase and vaulted windows, while the second is dominated with the balcony with a porch and minimalistic, rectangular windows. The third layer effectively ends in a pediment and a discreet decorative wreath.

The interwar period also brought modernism to Belgrade. This was a part of the global artistic shift in which modernism started replacing classicism, which was seen as obsolete. Belgrade architects started designing buildings in the spirit of modernism, but because of the personal sensibilities of investors or architects themselves, their style sometimes had the attributes of other styles too – academism, secession, and expressionism. This is what makes modernism in Belgrade even more interesting, for passers-by, and for local and international researchers.

Among the representative Dipoš's buildings, there are examples of modernism also at 2 Čakorska Street and at 5 Ljutice Bogdana Street. There are almost all elements of modernism to be found in these two shining town villas. Two elegantly done round finishes to the buildings' structure, with skilfully complemented minimalistic windows make for a particularly strong impression, as do the flat façade surfaces. The monumentality of the house on Čakorska Street is further accentuated by the colonnade of highlighting the entrance as well as the small circular windows in the higher sections. Another favourite detail of interwar modernist architects can also be found here – a massive mast made from shining chromed steel at the front part of the house. ◆

Searching for National Style

Back in the 19th century, Serbian architects started searching for an authentic national expression in architecture and construction. This desire first appeared in sacral architecture, and residential architecture followed soon. The quest for the Serbian style implied a combination of some of the major styles with the use of certain medieval, Byzantine, and traditional motifs. This overlapped with the fashion among affluent people in the early 20th century who used to have a home in the city and a summer home or vineyard house in Dedinje, Senjak, or Topčidersko Brdo, where this style of construction was more than welcome. The effects of these strivings can still be seen on the striking building managed by Dipoš at 25 Tolstojeva Street. This villa was designed by Čedomir Glišić, constructed in 1932, and is typical for the construction of the time in the Dedinje neighbourhood. In the exterior finishing there are obvious influences of folklore, especially in the shaping of the chimney crowns.

ДР АЛЕКСАНДАР КОСТИЋ

РЕНЕСАНСНА
ЛИЧНОСТ
СРПСКЕ
НАУКЕ

С болом је їледао како се сїока заїлибљује и осїаје у блаїу. Бездушно би било, оїейї, їтражиїи од људсїва да сїоку извлачи, кад добар гео їовара їреба они да їонесу, иако једва себе носе. Поїајно је са задовољсївом їледао у једно, усїуїї нађено маїаре, које је сад носило неколико сїручних књиїа и карїоїеку њеїової медицинскої речника. Да није, їуким случајем, нашао їо маїаре, одавно би све морао да бацї.

DR ALEKSANDAR KOSTIC

↙
A RENAISSANCE
MAN OF SERBIAN
SCIENCE

He watched in agony how the cattle got stuck in the mud and stayed there. It would be heartless, though, to ask the people to pull the cattle out because they had already been carrying a large portion of the load themselves, barely able to carry their own weight. He was secretly and happily watching a donkey discovered along the way, which was now carrying several technical books and the card files for his medical dictionary. Had he not discovered the donkey by pure coincidence, he would have had to throw his work away long ago.

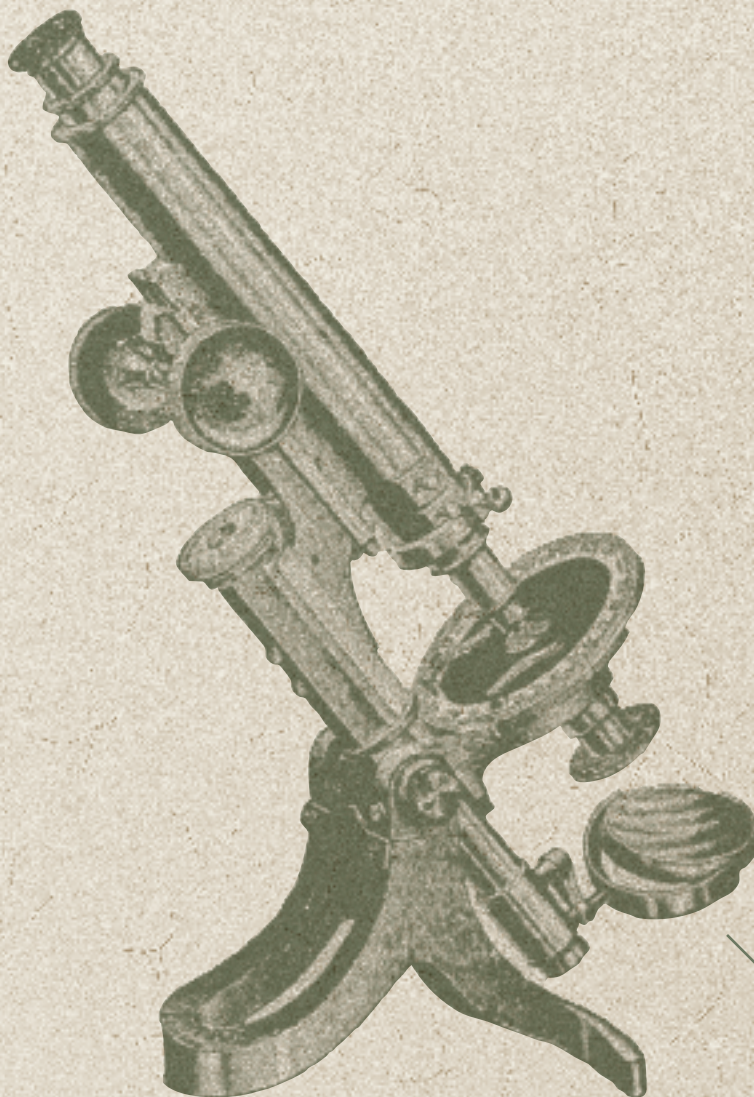
RS

Дрвена кутија коју је носило магаре кроз гудуре током албанске голготе, када се српска војска повлачила према Крфу, скривала је белешке са медицинским терминима, од којих ће касније настати први хистолошки речник (1924). Доктор који је натоварио магаре, пронео је своје белешке кроз цео Први светски рат, а касније је објавио овај и први медицински речник на српском језику. Описао је српску голготу у збирци прича „Ведрине у олуји“, био је један од највећих лекара и научника ког је Србија, али и Европа, имала – др Александар Ђ. Костић.

Животна прича др Костића била је узбудљива и филмска. Један је од првих професора и декана Медицинског факултета у Београду, оснивач Института за хистологију и ембриологију и такође један од оснивача Ветеринарског и Фармацеутског факултета. Француски ђак, учесник Првог светског рата, пасионирани љубитељ фотографије и археологије, пионир медицинске фотографије код Срба, писац, пијаниста и композитор. Једном речју, ренесансна личност.

Уз Марију и Пјера Кирија, он и супруга др Смиља Јоксић Костић, познати педијатар, једини су брачни пар одликован Легијом части. Француски председник одликовао је Александра 1940. године овим престижним знамењем, док га је Смиља добила 12 година касније због залагања у примени бесеже вакцине. Име овог великог човека један је од најбољих репрезентата, модерним речником речено, најбољих „брендова“ Србије у свету.

Рођен је 1893. године у Београду, где је завршио основну школу, гимназију и српску музичку школу (клавир и композицију). Студирао је медицине наставља 1912. године у Нансију (Француска), а касније прелази у Стразбур, где не само да дипломира и докторира, већ завршава и мајсторску пијанистичку школу. Занимљиво је да је два пута прекидао студије да би учествовао у балканским и Првом светском рату. Године 1921. дипломира и одмах брани и докторску дисертацију под називом „Експериментално дејство алкохолизма на тестисе“, а ментор му је био врхунски светски хистолог проф. Пол Буен. Након тога долази на Медицински факултет у Београду, где ће основати катедру хистологије. У југословенску престоницу стиже на иницијативу проф. Милоша Ђ. Поповића, специјалисте стоматологије, а позива га лично чувени професор др Војислав Суботић. Иако је формално основан Институт, он није имао своју зграду, ни наставна средства, па је Костић, уз помоћ свог ментора, проф. Буена, направио колекцију

Самостално је написао неколико уџбеника и приручника о хистологији, али је у методологију својих предавања увео и коришћење микро-фотографија и филмова

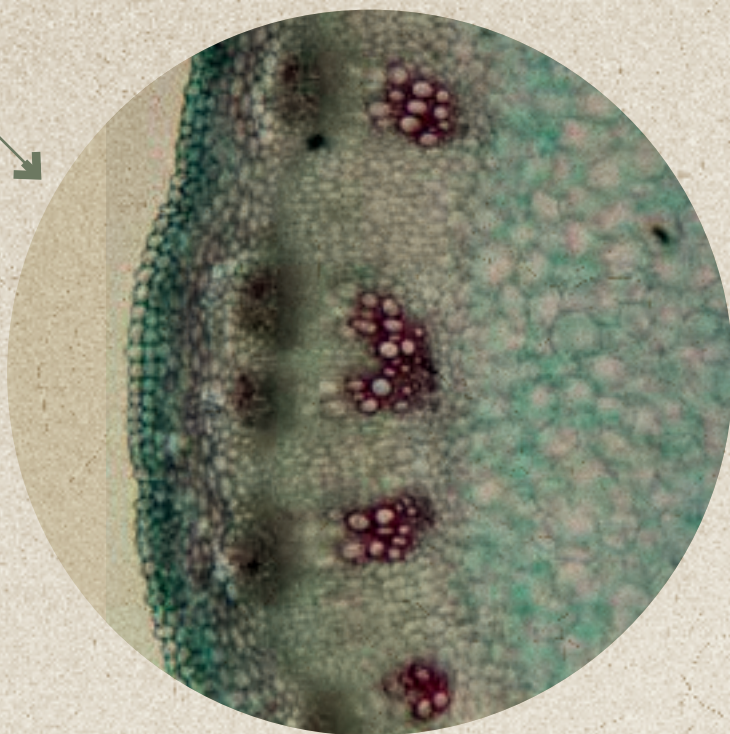
He wrote several textbooks and handbooks on histology and also introduced the usage of microphotography and films in his teaching methodology

The wooden box carried by the donkey over the mountains of Albania during the retreat of the Serbian Army towards the island of Corfu contained the notes with medical terms that would later become the first dictionary of histology (1924). The doctor who found the donkey was able to keep his notes throughout World War I and later published this first medical dictionary in the Serbian language. He described the Serbian retreat in the short story collection *Clarity in the Storm* and was one of the finest doctors and scientists of Serbia and Europe – Dr Aleksandar Đ. Kostić.

Dr Kostić's life story was exciting and impressive. He was one of the first professors and deans of the Faculty of Medicine in Belgrade, the founder of the Institute of Histology and Embryology and one of the founders of the Faculty of Veterinary Medicine and the Faculty of Pharmacy. He studied in France, participated in World War I, was an ardent enthusiast of photography and archaeology, pioneer of medical photography in Serbia, writer, pianist, and composer. In a word, a renaissance man.

Along with Marie and Pierre Curie, Dr Kostić and his wife, Dr Smilja Joksić Kostić, a famous paediatrician, are the only married couple who received the Legion of Honour. The French president decorated Aleksandar in 1940 with this prestigious order, whereas Smilja received it 12 years later because of her efforts in the application of the BCG vaccine. The name of this great man is one of the best representations, or best 'brands' of Serbia in the world.

HE WAS BORN IN 1893 IN Belgrade, where he finished primary school, general secondary school, and Serbian musical school (piano and composition). He continued studying medicine in 1912 in Nancy, France, and then transferred to Strasbourg where he graduated, got his PhD, and studied piano. It is interesting to note that he interrupted his studies on two occasions to take part in the Balkan Wars and World War I. In 1921 he graduated and immediately defended his doctoral thesis entitled "Experimental Effect of Alcoholism on Testicles" and his mentor was the renowned world histologist Professor Paul Bouen. Afterwards, he came to work at the Faculty of Medicine in Belgrade where he founded the Department of Histology. He came to the Yugoslav capital at the initiative of Professor Miloš Đ. Popović, specialist of stomatology, and was personally invited by the famous Professor Dr Vojislav Subotić. Even though the Institute was formally founded, it had no building of its own or any teaching aids, so Kostić, with the help of his mentor, Professor Bouen, made a collection of 2,000 to 3,000 histological preparations, which were the first legacy of the Institute. In January 1922, he was given premises in the Military Hospital, which he once described as a 'room with only four walls, floor, and ceiling'. Less than two months later, teaching commenced. The Institute was soon transferred to the Institute of Physics of the Faculty of Philosophy, and in 1924 to the School for Caregivers of the Red Cross Society, where Kostić founded a photo laboratory.

PHOTOGRAPHY WAS HIS HOBBY BACK WHEN he was in secondary school, and when he enrolled in the university in France, he learned about the technique of photographing histological preparations. In addition to the photography in the field of medicine, he left behind many photographs of different scientific motifs, archaeological items, and the process of construction of the Institute. Many photographs discovered years after Kostić's death can be used as a record of Belgrade's architecture in the interwar period.

This unusual and hardworking professor wrote several textbooks and handbooks in histology, and also introduced the use of microphotography and films in the methodology of his teaching, which was a pioneering endeavour. His work on medical terminology, based on the contents of the wooden box from the beginning of the article, carried by a donkey across Albania, resulted in 1956 with the first medical dictionary, which has had several amended editions.

Dr Kostić left behind him many valuable items, which are today kept in his Legacy, located in the „Ilija Garašanin“ Library in the centre

RS

од 2.000–3.000 хистолошких препарата, који су представљали прву тековину Института. У јануару 1922. добија на располагање у Војној болници просторију за коју је једном приликом написао: „Добио сам собу у којој осим четири зида, пода и плафона ничега није било“. После непуна два месеца почиње настава. Институт је ускоро пребачен у Физички институт Филозофског факултета, а 1924. године у Школу за нудиље (неговатељице) Друштва црвеног крста, где је Костић покренуо фотографску лабораторију.

ФОТОГРАФИЈОМ СЕ БАВИО ЈОШ КАО СРЕДЊО-ШКОЛАЦ, а по одласку на факултет у Француској се сreo са техником фотографисања хистолошких препарата. Поред фотографија из области медицине, у његовој заоставштини могу се наћи и фотографије различитих мотива из области природних наука, археолошких експоната, али и процеса изградње Института. На великом броју плоча, пронађених годинама након Костићеве смрти, забележена је и архитектура Београда између два светска рата.

Овај необични и вредни професор, самостално је написао неколико уџбеника и приручника о хистологији, али је у методику својих предавања увео и коришћење микрофотографија и филмова, што је у то време био пионирски подухват. Његов рад на медицинској терминологији, базиран на оној дрвеној кутији с почетка приче, коју је магаре пренело преко Албаније, резултирао је 1956. првим медицинским речником, који је до данас доживео неколико допуњених издања.

Иза др Костића остала је богата задужбина, сачувана у његовом Легату, смештеном у библиотеци „Илија Гарашанин“ у Грочанској чаршији. На месту где је учествовао у рововским борбама у Великом рату, на подручју Гроцке, локалитет Дубочај, 1932. одлучује да зида летњиковац. Копајући темеље, наишао је на археолошке налазе, међу којима су биле

Изложбена поставка у оквиру легата
Др Александра Костића у Гроцкој

1952.

ГОДИНЕ ЈЕ ПЕНЗИОНИСАН ЈЕР
НИЈЕ ДОЗВОЉАВАО НАРУШАВАЊЕ
АУТОНОМИЈЕ УНИВЕРЗИТЕТА

2001.

КОНАЧНО ЈЕ ДОНЕТА ОДЛУКА ДА СЕ
СТАВЉАЈУ ВАН СНАГЕ СВА РЕШЕЊА
КОЈА СЕ ОДНОСЕ НА ДР КОСТИЋА И
ЊЕГОВУ СУПРУГУ

The exhibition in the legacy of Dr. Aleksandar Kostić in Grocka

of Grocka. It was here, in the place of trench battles in which he participated in the Great War, at the locality of Dubočaj, that he decided to build a summer house in 1932. While digging the foundations, archaeological findings were discovered, including two luxurious Roman tombs, which incited his interest in archaeology that lasted for 45 years. He donated his collection in 1978 to the local municipality and it was then that the local Museum of Grocka was founded, with the Dubočaj collection of paleontological, archaeological, numismatic and other items excavated by professor Kostić.

The collection also includes the jaw on an ancient ancestor of the horse, which is around six million years old, and parts of a woolly mammoth, cave bear and wild boar that lived around 20,000 BCE, 14-million-years-old snails from the Pannonian Sea, remains of a roman rural villa and a necropolis made between the second and third centuries CE, etc.

Kostić is also famous for being the first Serbian sexologist. He published papers in this field and advocated the introduction of sexual education in schools. This was the reason why he was first expelled from the University in 1942, during the occupation. In addition to the fact that he refused to sign the Appeal to the Serbian Population of Nedić's collaborationist government to express loyalty to the new authorities, Kostić was also charged with 'corrupting the youth' with 'popular' texts in the newspapers on sexual education.

He retired at age 49 and returned to the position of manager of the Institute of Histology immediately after the liberation. He was expelled for the second and final time in 1952 because he would not allow the breach of the University's autonomy. He was not even allowed to organise a farewell meeting with his students.

This was just the first in the series of many injustices: he was relieved of the status of associate at the Institute of Physiology of Devel-

1952

**WAS THE YEAR HE WAS RETIRED
BECAUSE HE WOULD NOT ALLOW THE
BREACH OF UNIVERSITY'S AUTONOMY**

2001

**WAS WHEN THE DECISION WAS FINALLY
MADE TO REPEAL ALL DECISIONS
CONCERNING DR KOSTIĆ AND HIS WIFE**

RS

*Био је француски ђак, оснивач
Катедре за хистологију, један
од првих декана Медицинског
факултета, творца првог српског
медицинског речника, носилац
Легије часни, археолог, композитор,
фотограф, пијаниста*

*He studied in France, founded the
Department of Histology, was one
of the first deans of the Faculty
of Medicine, the creator of the
first Serbian medical dictionary,
recipient of the Legion of Honour,
archaeologists, composer,
photographer, pianist*

и две раскошне римске гробнице, што је подстакло његово интересовање за археологију у наредних 45 година. Прикупљену збирку 1978. поклања општини и отвара се Завичајни музеј Гроцке, са Дубочајском збирком палеолошких, археолошких, нумизматичких и других ископина професора Костића.

У легату се чувају и вилица давнашњег претка коња, стара око шест милиона година, делови рунастог мамута, пећинског медведа и дивље свиње, који су живели 20.000 година пре нове ере, пужеви из Панонског мора, од пре 14 милиона година, остаци римске виле рустике и некрополе настале између другог и трећег века нове ере...

Костић је познат и као први српски сексолог, објављивао је радове и залагао за увођење сексуалног образовања у школство. Управо због тога биће први пут удаљен са Факултета, 1942. године, за време окупације. Осим што није желео да потпише „Апел српском народу“ Недићеве колаборационистичке владе, којим би изразио лојалност новим властима, Костићу је на душу стављено и „кварење омладине“ преко „популарних“ текстова у штампи о сексуалном одгоју.

Пензионисан је у 49. години, да би био враћен на посао одмах по ослобођењу, на дужност управника Института за хистологију. Други пут и коначно удаљен је 1952. године, јер није дозвољавао нарушавање аутономије Универзитета. Чак му је забрањен и опроштајни скуп са студентима.

Била је то само прва у низу неправди које су се наставиле: разрешен је статуса сарадника на Институту за физиологију развића, генетику и селекцију Српске академије наука, забрањен му је солистички концерт у сали Коларчеве задужбине, 1969. године, који је покушао да му организује један од двојице синова, чувени композитор Војислав Воки Костић. А одузета му је и Вукова награда само дан уочи доделе признања, 1973... Иако није одржао концерт,

у Студију 6 Радио Београда, снимљен је планирани програм, који је обухватио 19 Шопенових композиција, тако да и данас постоји запис.

СВЕ ДО СМРТИ, 19. ЈАНУАРА 1983, Костић је, како је сам говорио живео „живот са непреболним болом у души“. Рехабилитацију није дочекао, али је, 19. марта 1982, ипак посетио Институт и факултет, када му је уручена плакета у знак признања за дугогодишњи допринос развоју Медицинског факултета и науке. На свечаној седници Научно-наставног већа Факултета 2001. коначно је донета одлука да се стављају ван снаге сва решења, одлуке и наредбе које се односе на професора Костића, његову жену и групу колега који су имали сличну судбину.

У богатој биографији овог великог човека остаће забележено и да је био оснивач студентског међународног хора у Нансију, уредник многих часописа, председник антиалкохоличарског покрета и председник Скаутске организације Југославије, дугогодишњи председник Удружења крематиста „Огањ“ и представник у Међународној крематистичкој федерацији. Његова урна положена је у Алеји великана на Новом гробљу. Био је оснивач и Београдског фото-клуба (1928) и имао самосталну изложбу фотографија у Салону Музеја савремене уметности 1978.

У Београду данас постоји Улица проф. др Александра Костића, а његов син Војислав написао је о оцу књигу „Живот са непреболним болом у души“. ♦

opment, Genetics, and Selection of the Serbian Academy of Sciences, his concert in the Kolarac Hall was banned in 1969 after his son, famous composer, Vojislav Voki Kostić tried to organise it. He was also relieved of Vuk's Prize just a day before the award was supposed to be given, in 1973. Even though he was prohibited from giving a concert in Studio 6 of Radio Belgrade, the planned programme of 19 compositions by Chopin was recorded, and the recording still exists.

UNTIL HIS DEATH ON 19 JANUARY 1983, Kostić, in his own words, lived a 'life with an insufferable pain in his soul'. He did not live to be rehabilitated, but on 19 March 1982 he did visit the Institute and Faculty and was given a plaque in gratitude for his years of contributing to the development of the Faculty of Medicine and science. At the official session of the Science and Educational Council of the Faculty in 2001, the

decision was finally made to repeal all decisions and orders concerning professor Kostić, his wife, and a group of colleagues with a similar fate.

The rich biography of this great man will forever state that he founded the international students' choir in Nancy, that he edited many magazines, that he was the chair of the anti-alcoholic movement and the president of the Scouts Organisation of Yugoslavia, that he was for years the chair of the association of cremators 'Oganj' and that he was a representative in the International Cremation Federation. His urn was placed in the Alley of Greats at the New Cemetery. He was the founder of Belgrade Photo Club (1928) and held a solo exhibition of photographs in the Salon of the Museum of Contemporary Art in 1978.

There is a street carrying the name of Professor Doctor Aleksandar Kostić in Belgrade, and his son Vojislav wrote a book about his father entitled *Life with Insufferable Pain in the Soul*. ♦

ПУРПУР И СЈАЈ СТАРИХ ГРАДОВА

RS

Велики број тврђава и археолошких остатака сведочи о вишемиленијумској историји Србије. Простор који она данас заузима дао је чак 18 римских императора, од којих је један рођен у данашњој српској престоници – цар Јовијан. Иако то нема директне везе са данашњом Србијом и њеним житељима, ипак указује на снажан дух овог простора, као и његову благодатност која је одувек привлачила империје

The PURPLE GLOW of ANCIENT TOWNS

EN

Many fortresses and archaeological remains testify to the millennia of history in Serbia. The area that Serbia covers today gave as many as 18 Roman emperors, one of whom was even born in today's capital – Emperor Jovian. Even though there are no direct connections with the Serbia of today or its population, these facts still point to a strong spirit of this area and its gracefulness which has always been attractive for different empires

RS

СРБИЈА је пуна старих утврђења и локалитета који привлаче све више туриста и љубитеља историје и археологије. Трагови живота у прошлости безмало су на сваком кораку, а древне тврђаве својом магијском снагом сведоче о богатој историји и култури наших крајева.

Градови испод градова, као и велики број древних тврђава и археолошких остатака широм земље на најбољи начин сведоче не само о бурној историји, већ и о вишемиленијумском богатству и благодатности простора који заузима данашња Србија.

Много је векова прохујало од формирања Лимеса, јединственог низа утврђења саграђеног дуж северне границе Римског царства. Дуж Дунава и Панонске низије, све до централне Европе и Британије, односно до Црног мора на истоку, протезао се низ градова и фортификација, намењен одбрани империје. Велики део тадашње граничне утврде протезао се и преко данашње Србије, а око војних логора ницала су и цивилна насеља. Она су заметак данашњих градова, а у многим живот и данас траје.

Пешак који шета мирним улицама Сремске Митровице већ првим корацима преко Старог шора ступа не само у строги центар данашњег града, већ и у само средиште античког Сирмијума, једне од четири римске престонице из доба тетрархије. Овај сремски град је јединствен урбанистички и археолошки пример у Србији, јер има директан континуитет који траје пуних 7.000 година.

Сремска Митровица, од које смо кренули у шетњу старим градовима Србије, није била само насељено место, већ и царска престоница, град императора и хришћанских мученика. Централни део античког Сирмијума заузимала је Царска палата, са својим водоводом и термама, колонадама и фонтанама, луксузним подовима и раскошним скулптурама, а она и данас заузима градско средиште. У граду и

Солиди
из доба
Јулијана

Solids from
the time of
Julian

околини рођено је чак 10 римских императора, а град је на свом врхунцу имао око 100.000 становника, улице су биле поплочане мермером, имао је водоводну и канализациону мрежу, хиподром, снажне бедеме и комплексе храмова и палата. Отуд и његов антички надимак - Мајка градова.

Подунавље, као и источна и јужна Србија имали су изузетну улогу у римско доба. Простор унутар троречја Дунава, Млаве и Велике Мораве терен је на коме је никао антички Виминацијум, чији остаци и данас уверљиво сведоче о античком сјају и богатству.

„Ту је био логор Седме Клаудијеве легије са око 6.000 војника. Са својих 450 хектара за трећину је већи од Помпеје, а истражено је свега четири одсто. Ископавања нас чекају наредних 300 година, али то не треба да чуди јер је и Помпеја истраживана још од 17. века“, каже археолог др Миомир Кораћ, дугогодишњи руководилац пројекта „Виминацијум“.

Модерни
Београд
никао је на
античком
Сингидунуму

*Modern
Belgrade
emerged
from ancient
Singidunum*

EN

SERBIA abounds in old fortifications and localities that attract growing numbers of tourists and lovers of history and archaeology. The traces of life from the past can be found almost anywhere, and the magical power of ancient fortresses testifies to the rich history and culture in this part of Europe.

Towns beneath towns and numerous old fortresses and archaeological remains all over our country are witnesses not only of tumultuous history, but of millennia of diversity and gracefulness of the area that today is covered by Serbia.

Many centuries have passed since the *Limes* was formed, which was a unique sequence of fortifications built along the northern border of the Roman Empire. Along the Danube and the Pannonian Plane, all the way to Central Europe and Britain to the west and the Black Sea to the east, there have existed numerous towns and fortifications intended to defend the Empire. Today's Serbia is the home of many such border fortifica-

Новчићи са ликом цара Клаудија
Coins bearing the likeness of Emperor Claudius

Император Аурелијан / *Emperor Aurelian*

tions. It was around these military encampments that first civil settlements started cropping. They were the nuclei of the cities of today, many of which have been populated this entire time.

Any person walking the quiet streets of Sremska Mitrovica who crosses the Old Šor Street will find themselves in just a few steps not only in the very centre of the modern city, but also in the centre of the ancient Sirmium, one of the four Roman capitals from the time of the Tetrarchy. This town in the region of Syrmia is a unique urbanistic and archaeological example in Serbia, since it has had an uninterrupted continuity of 7,000 years.

Sremska Mitrovica, the town in which our walk through ancient Serbian towns started, was not only a populated settlement, but the imperial capital, the town of Emperors and Christian martyrs. The central core of ancient Sirmium was dominated by the Imperial Palace, with its own water supply and thermal baths, colonnades and fountains, luxurious floor tiling and lavish sculptures. The Palace still occupies the cen-

ГОЛУБАЦ – НАЈВЕЋИ БИСЕР ПОДУНАВЉА

Средњи век донео је Србији и снажан градитељски замах, који је посебно добио на значају у ери династије Немањића, као и њихових настављача Хребељановића-Лазаревића, Бранковића, али и других властелинских породица. Деспот Стефан Лазаревић за своју престоницу изабрао је Београд, а Ђурађ Бранковић Смедерево. Међу најатрактивнијим старим градовима тврђавама у Србији свакако је Маглич, недалеко од Краљева, и Ново Брдо код Приштине и Рам на Дунаву, као и нешто млађи новосадски Петроварадин. Једна од најлепших тврђава у Европи је Голубац, која је у целости обновљена и отворена за посетиоце. Такође, комплетну обнову и реставрацију доживело је и утврђење Фетислам у Кладову, које потиче из османског доба.

Број градова дуж Лимеса сведочи о моћи Римске империје, али и развијености простора данашње Србије. Фасцинантна је чињеница да је овај простор дао укупно 18 римских императора, од којих је један рођен и у данашњој српској престоници – император Јовијан. Део овог низа је и цар Константин из Ниша, који ће променити цивилизацијско лице Европе. Иза њега је дошао и Јустинијан, рођен у Царичином граду, војсковођа, градитељ и кодификатор римског права. Људи са овог простора удахнули су нови живот Римској империји.

Иако то нема директне везе са данашњом Србијом нити њеним житељима, и то указује на снажан „генијус лоци“ овог простора – баштеник свеколиког сећања.

По много чему јединствена је палата Феликс Ромулијана, код Гамзиграда, коју је као резиденцију подигао цар Галерије, у част своје мајке Ромуле. Овај владар био је наследник цара Диоклецијана, који га је усвојио и прогласио за будућег владара, а палата код Гамзиграда по много чему подсећа на чувену царску палату у Сплиту. Остаци ове импресивне грађевине, посебно њени мозаици, стубови и пиластри, који су 1953. године изашли на светло дана, сасвим су поуздано сведочанство о некадашњем сјају Ромулијане.

Феликс
Ромулијана код
Зајечара

*Felix Romuliana
near Zaječar*

GOLUBAC – DANUBE'S GREATEST PEARL

The Middle Ages were a time of a strong architectural momentum in Serbia, particularly visible in the times of the Nemanjić Dynasty and during the rule of their successors, the Hrebeljanović-Lazarević and Branković dynasties, to name a few. The Despot Stefan Lazarević chose Belgrade as his capital, and Đurađ Branković opted for Smederevo. The most attractive old towns and forts in Serbia include Maglić near the town of Kraljevo, Novo Brdo near Priština, Ram on the Danube, and somewhat younger Petrovaradin near Novi Sad. One of the most beautiful fortresses in Europe is Golubac, which has been fully rebuilt and is now open to visitors. Another fortification that was completely rebuilt and restored is Fetislam in Kladovo, originally built during Ottoman rule.

tre of town. A total of 10 Roman emperors were born in the city or its vicinity, and at its peak it had around 100,000 inhabitants. Sirmium's streets were paved with marble, it had a water supply and sewer network, a hippodrome, strong walls, and complexes of temples and palaces. That is how it came to be known as the 'Mother of Cities' in ancient times.

THE DANUBE BASIN, AS WELL AS east and south Serbia, played an important role in Roman times. The area between the three rivers of Danube, Mlava, and Velika Morava is where the ancient Roman city of Viminacium was founded, the remains of which still testify of its ancient glory and wealth.

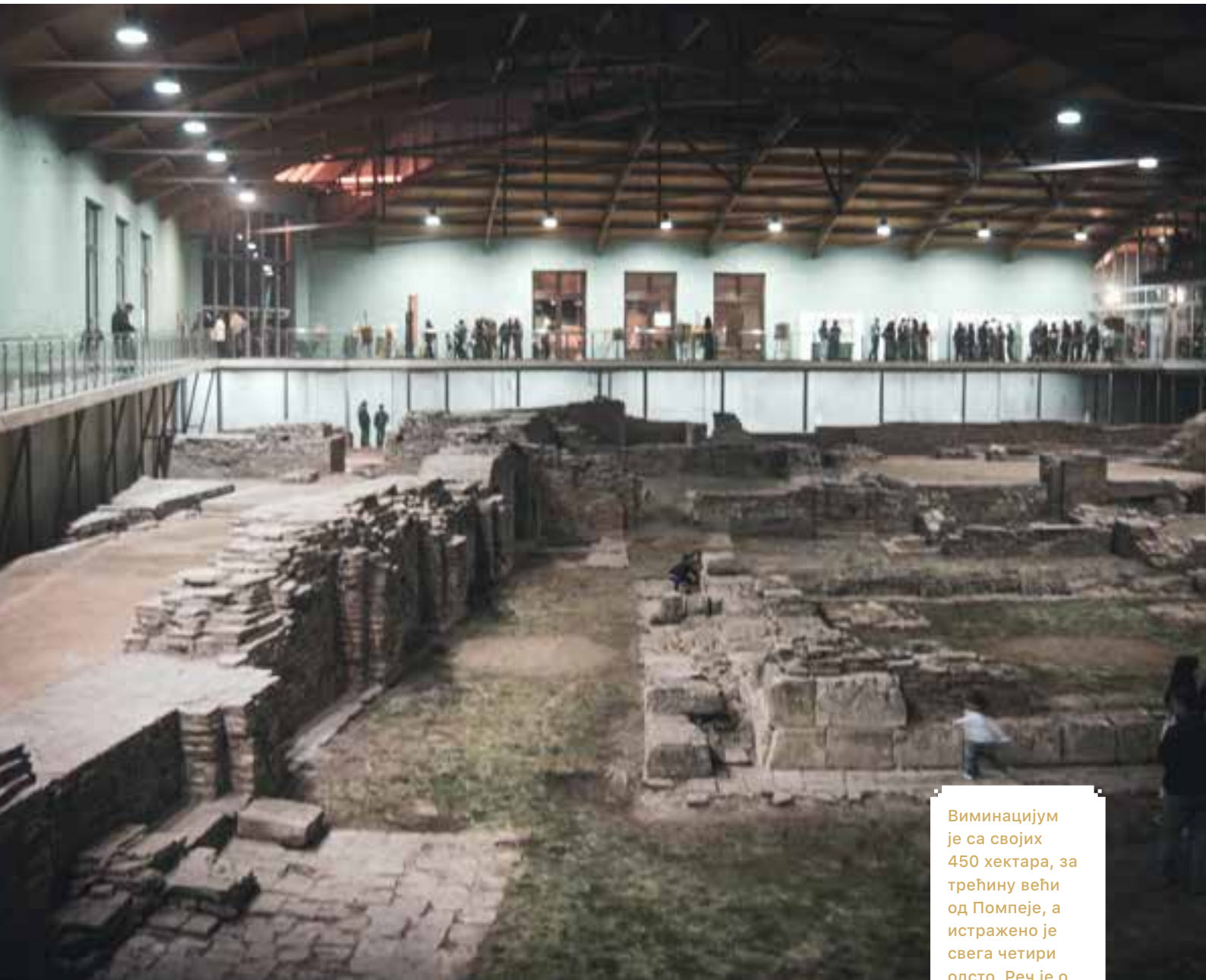
"This was the location of the 7th Claudian Legion, which had around 6,000 soldiers. It was bigger than Pompeii by a third, with the surface area of 450 hectares, only four percent of which have been explored. It would take another 300 years of digging to uncover everything. This is to be expected, however, because the locality of Pompeii has been investigated since the 17th century", says archaeologist Milomir Korać, PhD, long-term manager of the Viminacium project.

The number of cities along the Limes border

testifies to the power of the Roman Empire and of how well-developed the area of Serbia used to be. It is a fascinating fact that a total of 18 Roman Emperors were born in the territory of Serbia, one even in the Serbian capital – Emperor Jovian. Emperor Constantine, born in today's Niš, would change the face of the European civilization. Another emperor from today's Serbia was Justinian, born in Justiniana Prima, who was known as a conqueror, builder, and codifier of Roman law. Many people from this area have breathed new life into the Roman Empire.

Even though there is no direct connection to the Serbia of today or its inhabitants, this points to a strong *genius loci* of this area – which today protects the collective memory.

The Felix Romuliana palace near Gamzigrad is unique in many ways. It was built as the residence of emperor Galerius, to honour his mother Romula. This ruler succeeded Diocletian, who had adopted him and made him his successor. The palace near Gamzigrad is very reminiscent of the famous imperial palace in the city of Split, Croatia. The remains of this impressive building, especially its mosaics, columns, and pilasters, which saw the light of day in 1953, are a genuinely reliable testimony of Romuliana's former glory.

Виминацијум је са својих 450 хектара, за трећину већи од Помпеје, а истражено је свега четири одсто. Реч је о ретком примеру богатог и развијеног града који је остао под земљом и у који се после разарања живота није вратио. Ископавања овог археолошког локалитета трајаће најмање још 300 година

Низводно од Београда, уз „РАЈСКУ РЕКУ“ Дунав, низала су се античка утврђења и градови, а њихове остатке можемо и данас да видимо. Ипак, ништа тако не импресионира као војно-грађевински подухват императора Трајана, који је за свега 19 година своје владавине успео да изведе, и по данашњим стандардима, невероватне подухвате – да пробије пут кроз стене Ћердапске клисуре, па и сагради мост преко Дунава. О овом јединственом подухвату данас сведочи чувена Трајанова табла, као и остаци моста низводно од Кладова.

Низ античких бисера Србије употпуњу-

је Царичин град или Јустинијана Прима, без сумње најважнији рановизантијски град на простору наше земље. Недалеко до данашњег Бојника, велелепно насеље подигао је цар Јустинијан, у знак захвалности према свом заштитнику. Град је био за епоху у којој је настао изузетно модеран, окружен рудницима, са водоводом, одбрамбеним бедемима и богато декорисаним палатама и црквама. Јустинијана Прима ипак није имала среће – након мање од сто година постојања освојили су је Авари и Словени, а њене рушевине покривала је земља све до 20. века. Тајне овог заборављеног града још увек се откривају. ◆

Viminacium, with its 450 hectares of surface area, is larger than Pompeii by a third, but only four percent have been explored. This is a rare example of a rich and well-developed town, which was buried after being devastated and stayed uninhabited. The digging at this archaeological locality will take at least another 300 years

DOWNSTREAM FROM BELGRADE, ALONG THE 'HEAVENLY river' of Danube, there were numerous ancient fortifications and towns, whose remains are visible to this day. Still, nothing is as impressive as the military and architectural undertaking of Emperor Trajan, who in just 19 years of his rule managed to complete feats that still seem incredible, even by today's standards – he carved out a road through the rocks of the Iron Gates Gorge, and even built a bridge over the Danube. Trajan's memorial plaque still testifies of this unique achievement, as do the remains of the bridge downstream from the town of Kladovo.

Serbia's collection of ancient gems is completed by the Empress's Town or Justiniana

Prima, without a doubt the most important early Byzantine town in our country. Near the present-day town of Bojnik, this striking settlement was built by Emperor Justinian, as a sign of gratitude to the place where he was born. The town was extremely modern for the period in which it was built. It was surrounded by mines, had its own water supply, defensive walls, and richly decorated palaces and churches. Unfortunately, in less than a hundred years after it was built, Justiniana Prima was conquered by Avars and Slavs, and its remains were discovered only in the 20th century. The secrets of this forgotten town are still being uncovered. ♦

Тркач са сирмијумског хиподрома / A charioteer from the Sirmium hippodrome

Императори Трајан Деције, Јовијан и Константин Велики
Emperors Trajan Decius, Jovian, and Constantine the Great

Блистава ера развоја престонице

Међуратне године 20. века доба је убрзане модернизације главног града. Градитељски, технолошки, економски, образовни и културолошки напредак забележен од 1920. до 1941. и данас се сматра једном од најпрогресивнијих фаза у развоју града, која је оставила дубок траг у његовој естетици, али и идентитету Београђана.

A Glorious Era in the Capital's Development

The interwar period of the 20th century is the time when the capital city experienced a rapid urbanisation and modernisation. The architectural, technological, economic, educational, and cultural progress recorded between 1920 and 1941 is still seen as one of the most progressive stages in the city's development, which left a significant mark on its aesthetics and the identity of Belgraders.

Главни град Србије је током дуге историје више пута мењао свој лик. Данашње лице града, међутим, стекао је у оквиру три велика циклуса изградње и модернизације. Време између два светска рата кулминација је екстремне модернизације Београда, његове убрзане транзиције у град по мери времена, када је тежња ка хватању корака са светом била видљива у свакој области живота. Градитељски, технолошки, економски, образовни и културолошки напредак забележен у периоду од 1920. до 1941. и данас се сматра једном од најпрогресивнијих фаза у развоју престонице, која је оставила дубок траг у његовој естетици, али и идентитету Београђана.

Тежња ка модернизацији једна је од константи у савременој историји главног града, који је прешао дуг пут од запуштене пограничне оријенталне вароши до савремене урбане средине. Овај процес може да се прати од првих дана ослобођења Србије у 19. веку, па све до данашњих дана. Његово спровођење, међутим, било је прекидано унутрашњим политичким проблемима, ратовима, превратима и дисконтинуитетима. Без обзира на то, скица модерног Београда направљена је у време кнежева Милоша и Михаила, који су, имајући јасну визију трансформације Београда од оријенталног до европског града, смело направили прве кораке.

Међуратно време 20. века дало је нова крила овој идеји, али је дух епохе неповратно изгубљен 1941. године, почетком Другог светског рата. Нови трећи по реду талас модернизације, посебно грађевинске, бележимо после Дру-

гог светског рата, нарочито од седамдесетих година, с тим што је ова фаза имала снажан идеолошки призив, што је у много чему обележило њене резултате, али и поставило многобојне лимите.

Данашњица, како се то све дешава истиче, добија карактер нове, четврте по реду фазе модернизације Србије и њеног главног града. Током последње деценије бележи се непрекидни раст инвестиција, долазак страних компанија и њихових представништава, грађевински сектор буја, а град континуирано мења свој лик. Покренути су пројекти који се планирају безмало читаво столеће, а многи од њих стижу и престижу један други. Београд се нагло шири и развија, а његово становништво непрекидно расте.

Кад се све сабере, од свих београдских узлета највише је учињено у време бурних двадесетих и веселих тридесетих година 20. века. То је доба када је Београд стекао европски дух и рухо, дефинитивно оставио иза себе оријенталну традицију и естетику и невероватном брзином хитао да ухвати прикључак са готово свим технолошким и идејним европским тековинама. У српском језику и даље живи термин „предратни“, као својеврсна дефиниција стила, атмосфере и достигнућа епохе која је оштро и болно прекинута 1941. године.

Баш овај период у трајању главног града, често идеализован и носталгично бојен, али и идеолошки критикован и ниподаштан, а свакако недовољно истражен и научно освештен, тема је јединствене монографије „Мо-

*Гошњом све
најлепше њалаје
којима се данас
поносимо
саграђене су
у међуратно
доба. Био је
то јединствен
узлет
грађевинарства,
урбанизације,
привреде...
Истовремено,
бујао је и
друштвени
живот, а
цвели су и
мода, забава,
медији...*

Almost of the nicest palaces we are proud of today were built in the interwar period. This was a unique expansion of architecture, urbanisation, economy, etc. At the same time, social life was also booming, as did fashion, entertainment, media, etc.

Throughout its long history, the Serbian capital has changed its appearance many times over. The way it looks today, however, is a result of three large cycles of construction and modernisation. The interwar period is when the extreme modernisation of Belgrade culminated. It was then that the town was rapidly transformed into a city fit for the new times, when the desire to catch up with the rest of the world was evident in all aspects of life. Architectural, technological, economic, educational, and cultural progress recorded between 1920 and 1941 is still seen as one of the most progressive stages in the capital city's development, which left a significant mark on its aesthetics and the identity of Belgraders.

The striving for modernisation has been ever present in the modern history of the capital city, which came a long way from a neglected, oriental-style border town, and turned into the modern urban environment of today. This process can easily be traced from the first days of Serbia's liberation in the 19th century. However, progress was often interrupted with internal political strife, wars, coups, and other discontinuities. Be that as it may, the plan for a modern Belgrade was first made in the time of princes Miloš and Mihailo, who, having in mind a clear vision of Belgrade's transformation from an oriental into a European city, boldly took the first steps.

The period between the two wars gave new wings to this idea, but the spirit of that epoch was irretrievably lost in 1941, when war broke out in Yugoslavia. The new, third wave of modernisation, especially in architecture,

happened after World War II, especially from the 1970s on, and this stage was strongly influenced by ideology, which left significant traces on its results and imposed various limitations.

IT IS OFTEN SAID THAT RIGHT now is the time when the fourth modernisation of Serbia and its capital are taking place. Over the past decade, there has been an uninterrupted growth in investment, there are foreign companies arriving and opening offices, the construction sector is booming, and the city is changing its appearance continuously. Projects that had been in the pipeline for almost a century are now underway, and many of them are catching up and even surpassing one another. Belgrade is growing and developing rapidly, and its population is constantly increasing.

When everything is added up, of all the upswings that Belgrade experienced, most was done during the roaring 1920s and merry 1930s. This is a time when Belgrade was gaining European spirit and appearance, definitely breaking away from the oriental tradition and aesthetics, and caught up with almost all technologies and ideas in Europe of the time incredibly quickly. In the Serbian language, the term 'pre-war' is still widely used to describe the style, atmosphere, and achievements of an epoch that was sharply and painfully interrupted in 1941.

It is this period in the history of the capital city, often idealised and seen through rose-tinted glasses, ideologically criticised and disparaged, insufficiently explored or scientifically explained, that is the topic of the unique monograph *Modern*

дерни Београд“, чији су аутори Душан Бабац, Бојана Поповић и Тијана Антонијевић. Ова капитална књига оригинална је студија свих сегмената просперитета престонице међуратног доба, а посебну драж јој даје више стотина фотографија, новинских чланака и других документарних извора који пружају јединствени увид у време када је Београд направио најоштрији заокрет од провинцијског града ка европској метрополи.

ЗАШТИТНИ ЗНАК И СВОЈЕВРСНИ СЈАЈНИ ИЗЛОГ ове епохе без сумње је грађевинарство. Историја је тако урбанизовала Београд да су данашње најлепше престоничке палате (многе и из портфолија од око 300 непокретности у јавној својини РС којима управља и које одржава Друштво за изнајмљивање некретнина „Дипос д. о. о.“ Београд) готово без изузетка саграђене у међуратно доба. Реч је о импресивним грађевинама иза којих је стајао набујали приватни капитал, али и труд и идеја архитеката и урбаниста, који су стремили највишим естетским и стилским стандардима својих дела. Ова здања су и данас истински понос Београђана, који их радо показују својим гостима.

Процват брзе изградње започет је обновом ратом разореног града већ 1919. и 1920, а обнова је у ходу престројена на развој и модернизацију, посебно у домену инфраструктуре и стамбене изградње. Занимљиво је да је данашњи израз „салонски стан“, често коришћен на тржишту некретнина као синоним за високи ниво квалитета животног простора заправо опис типичног новог београдског стана из тридесетих година. Успостављена су прецизна урбанистичка правила, а у оквиру њих почели су да ничу мостови, тргови, паркови, нове улице, споменици, укључујући и „Победник“ и маузолеј Незнаком јунаку Ивана Мештровића на Авали. За свега неколико година подигнут је велики број школа, факултетских зграда, музеја, позоришта...

Поменимо и низ објеката који су данас неуралгичне тачке града, а који су подигнути управо тих година: Палата „Албанија“, здање САНУ у Кнез Михаиловој, Дом Народне скупштине, Црква Светог Марка, Патријаршијски двор, комплекс факултета на Булевару краља Александра, Занатски дом, данас Радио Београд, Павиљон „Цвијета Зузорић“ и Војни музеј на Калемегдану, Опсерваторија на Звездари и многи други.

Убрзани прогрес захватио је све сегменте друштва, а реч „модерно“ била је општеприхваћена као синоним за добро, квалитетно, па и подразумевајуће. То се односило и на

просвету, науку и културу, чврсто утемељену на раду и знању генерације интелектуалаца школованих у Западној Европи. Они су се после 1918. године свом снагом бацили на успостављање образовног система по угледу на француске, немачке, британске и италијанске моделе. Београд је тако добио нове школе и савремене просветне објекте. Биоскопи су отворени на сваком кораку, музејске збирке су се богатиле, а појавиле су се и уметничке академије и школе. Редакција тадашњег „Времена“, примера ради, набавља најмодернију штампарију, према којој конфигурише целу своју зграду, а прелом и квалитет ових новина није заостајао за најчувенијим европским панданима. На страницама „Времена“ први пут се појављују велике фотографије, рубрике посвећене моди „за даме и господу“, баштованству и уређењу стана.

„Привреда се дизала на ноге уз помоћ ратних репарација од стране Немачке, али и на погон кредита. У фабрикама се све мање радило ручно, док су најсавременије технологије примењиване и у другим гранама привреде, па и градитељству. Све мања је била разлика између нашег и главних градова развијенијих држава, од којих многи и нису пострадали као Београд“, наводе аутори јединствене монографије о међуратном Београду.

ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ ЈЕ ЕКСПЛОДИРАО. БЕОГРАЂАНИ, ОСИМ што су марљиво радили и стварали, и лудо се забављали, углавном по кафанама, где се проводило уз музику, али и окупљало, радило, састанчило и културно уздизало. У бољим ресторанима свирали су салонски оркестри, а ноћу су организовани варијететски програми, са концертима, наступима глумаца, комичара... Боемски амбијент привукао је и чувену Жозефину Бекер чак из САД, па је она 1929. данима опчињавала публику раскошним гласом у ресторану „Луксор“. Отворени су луксузни хотели, врхунски ресторани и ноћни и елитни клубови. У „Џокеј клубу“, „Лири“, „Аеро клубу“ или „Новој краљевини“ окупљао се и забављао крем тадашњег друштва целе Југославије.

И за моду би се могло рећи исто. Београђанке су се угледале на Парижанке, а мушкарци гледали пут Лондона, мењајући стилове у истом ритму као и њихови узорци. Београдска елита у естетском смислу није се ни по чему разликовала од припадника високог друштва у било ком европском друштву. Развој трговине утицао је на појаву најквалитетнијих материјала, али и лиценцираних салона и мајстора који су пратили највише светске стандарде. ♦

„ЛАМПАШ“ КАО ДАНАС „ЕПЛ“

Задивљујући је продор технолошких новина у предратно београдско друштво.

О томе сведочи продаја грамофона и радио-апарата, који су се продавали у више специјализованих продавница у центру града. Не треба заборавити да је радио уређај „лампаш“ у то време, по цени и престижу, сасвим одговарао најновијем „Епловом“ телефону или другом уређају. Најпознатије светске фирме тих година отварају своја представништва у Београду, а тадашња штампа врела је од огласа преко којих су рекламирали своју робу. Исто важи и за аутомобиле који су и тада знали да загуше најпрометније раскрснице. То је ера и развоја авио-саобраћаја – предузеће „Аеропут“, претеча „Јата“ и данашње „Ер Србије“ основано је 1927. године, као 10. авио-компанија у Европи. Прва редовна линија успостављена је између Београда и Загреба.

JUST LIKE APPLE

The breakthrough of technological novelties in pre-war Belgrade was impressive. This is evidenced by the booming sales of record players and radios, which were sold in several specialised shops in the centre of city. It should be said that the vintage-style radios of the time, made using vacuum tubes, or 'lamps' as they were known, corresponded in terms of the price and prestige to the prices of the latest 'Apple' phones today or any other state-of-the-art devices. The best-known international companies at the time opened their offices in Belgrade and the newspapers were filled with ads for their products. The same is true of cars, which even then could cause traffic jams in the busiest parts of town. This was also a time when air transport started developing – the company Aeropot, forerunner of Jat and today's Air Serbia was founded in 1927, as the 10th airline in Europe. The first regular line was established between Belgrade and Zagreb.

Belgrade authored by Dušan Babac, Bojana Popović and Tijana Antonijević. This remarkable book is an original study of all segments of the capital's prosperity in the interwar period, and is especially significant because of the hundreds of photographs, newspaper articles and other documentary sources which provide a unique insight into a time when Belgrade made the most drastic shift from a provincial town to a European metropolis.

THE TRADEMARK AND A SHINING SHOWCASE of this epoch has to be its architecture. Despite Belgrade's subsequent urbanisation, the capital's most beautiful palaces (many of which are part of the portfolio of around 300 buildings publicly owned by the Republic of Serbia, managed and maintained by the Real Estate Company Dipos from Belgrade) were almost exclusively constructed in the interwar period. These are impressive buildings that were backed by booming private capital and the efforts and ideas of architects and urban planners, who strived for the highest aesthetic and stylistic standards in their designs. These structures are still a source of genuine pride for Belgraders, who gladly show them to their guests.

The expansion of construction started with the reconstruction of the city after it was destroyed in the war in 1919 and 1920, and the reconstruction soon switched to development and modernisation, especially in the domains of infrastructure and residential construction. It is interesting that the expression used today, 'salon apartment', often applied in the real estate market as a synonym for high quality, was actually the description of the typical Belgrade apartments constructed in the 1930s. Precise urban planning rules were established which led to the construction of bridges, squares, parks, new streets, monuments, including the 'Victor' Monument and the Mausoleum dedicated to the Unknown Hero by Ivan Meštrović on Mount Avala. In just a few years, many schools were built, as well as university buildings, museums, theatres, etc.

Many buildings which are still crucial points of the city were also built in those years and deserve mention: 'Albania' Palace, building of the Serbian Academy of Sciences and Arts on Knez Mihailova Street, the National Assembly, Saint Mark's Church, Building of the Patriarchate, the complex of university buildings on Kralja Aleksandra Boulevard, 'Cvijeta Zuzorić' Pavilion and Military Museum at Kalemegdan, Zvezdara Observatory, and many more.

The accelerated progress encompassed all segments of the society and the word 'modern' was generally accepted as a synonym for something good, high in quality, and it became

omnipresent. It also applied to education, science and culture, firmly based on the skills and knowledge of a generation of intellectuals educated in West Europe. After 1918, all efforts were invested in establishing an educational system based on French, German, British, and Italian models. That is how Belgrade got new schools and modern educational facilities. Cinemas opened at every corner, museum collections started growing and art academies and schools started cropping up. The *Vreme* daily procured the latest printing equipment, according to which they reconfigured their entire building, and the layout and quality of the newspaper was in line with their renowned European peers. It was on the pages of *Vreme* that large photographs were first printed, as well as articles on fashion 'for ladies and gentlemen', gardening, and home decoration.

"The economy grew with the help of war reparations paid by Germany and because of loans. In factories, work was increasingly automatized, while the latest technologies were applied also in other branches of the economy, including construction. The gap was closing between our city and the capitals of developed countries, many of which had not been as damaged as Belgrade in the war", state the authors of the monograph on interwar Belgrade.

SOCIAL LIFE WAS BOOMING. THE CITIZENS of Belgrade spent time working hard and creating, but also loved to enjoy themselves, mostly in restaurants, or kafanas, where they would listen to music but also work, hold meetings, and engage in cultural activities. Better restaurants had salon music playing, and at night they organised variety shows, with concerts, performances by actors, comedians, etc. This bohemian atmosphere attracted even the famous Josephine Baker all the way from the United States, who in 1929 fascinated her audience with her rich voice in the Luxor restaurant. Luxurious hotels were opened, as well as top-class restaurants and night clubs for the elite. The Jockey Club, Lira, Aero Club or Nova Kraljevina were the places where the crème de la crème of former Yugoslavia's society gathered and enjoyed themselves.

The same could be said of fashion. Belgrade women modelled themselves on the women of Paris and the men were looking at Londoners for inspiration, changing styles in the same vein as their influences. In terms of aesthetics, the Belgrade elite was no different than the members of any European high society. The development of trade led to the arrival of the best materials and licenced shops and tailors who followed the highest international standards. ♦

ПАСОШИ

који су писали историју

Дипломатске књижевне исправе гарантују бржи пролазак на границама, ослобађање од неких царинских и визних процедура и већу слободу кретања, али су и својеврсни симбол високопривилегованој ситуацији. Престиж и јединствена репутација ових докумената из различитих фаза историје снажан су изазов колекционарима да сакуљају, проучавају, шумаче и пореде ове документе.

Passports that Made History

Diplomatic travel documents guarantee a fast passage at borders, exemption from some of the customs and visa procedures and a greater freedom of movement, while also being a symbol of high privilege. The prestige and unique reputation of these documents from different stages of history poses a challenge for the collectors who wish to compile, study, interpret, and compare them

Дипломатски пасоши, од свих личних исправа које државно-правни системи познају, сасвим сигурно су документи највише репутације. Њиховим власницима гарантује се несметани и олакшани режим путовања и преласка граница, а право на ову врсту привилегије ужива ограничен круг дипломатског особља, као и особа којима је матична држава због заслуга или делатности коју обављају доделила право да поседују ову врсту личних докумената. Како су путне исправе генерално, а нарочито ове привилеговане, и својеврсно сведочанство времена, све више су предмет интересовања колекционара широм света. Сакупљајући ове исправе, тумачећи жигове преласка граница и биографије њихових власника, а све то комбинујући са политичким векторима епохе, јединствени хобисти бацају ново светло на токове историје и одгонетају бројне личне и колективне судбине.

Пасоши амбасадора, посланика и других службеника причају занимљиве и аутентичне приче. Ови документи нису само путне исправе, иако гарантују бржи пролазак на границама, ослобађање од неких царинских и визних процедура, и генерално пружају већу слободу кретања. Они су део свеукупног ангажмана и својеврсни симбол високопривилегованог статуса који подразумева дипломатска служба, а који је дефинисан принципима међународног јавног права. Управо то овој врсти докумената даје високу репутацију, ексклузивитет, па и арому дискреције и мистике, карактеристичну за доживљај дипломатске професије, што посебно мотивише истраживаче и колекционаре.

Практична употреба дипломатских пасоша има дугу историју која сеже у далеку прошлост. Први су се појавили у Француској у 17. веку. Тадашњи француски краљеви, међу којима и Луј Четрнаести, увели су праксу издавања специјалних пасоша, који су доносиоцу давали статус представника државе. Ови документи су имали циљ да олакшају дипломатске активности и безбедност изасланика током њихових честих, углавном и ризичних, путовања у иностранство. Током времена, ова пракса се проширила и на друге европске земље, а дипломатски пасоши постали су важан алат у међународним односима. Савремени облик и форма, какве познајемо и данас, развили су се у 20. веку, када су међународна правила постала прецизнија, чему је током послератног периода посебно допринела делатност Организације уједињених нација.

Престиж и јединствена репутација ових докумената из различитих фаза историје снажан су изазов колекционарима да сакупљају, проучавају, тумаче и пореде ове документе.

Како бисмо сазнали која се магија крије у њима, обратили смо се једном од најпознатијих колекционара пасоша у свету, који је захваљујући профилима на друштвеним мрежама које прате хиљаде људи из свих делова планете постао и један од највећих популариста ове гране колекционарства. Др Рос Ночимсон је лекар из Њу Џерзија и власник налога Vintage Passport Collector на мрежама „Инстаграм“ и „Јутјуб“, на којима представља примерке из своје колекције и шири интересовање за сакупљање и изучавање старих путних исправа. Осим што нам је открио тајне ове јединствене пасије, упитали смо га и за место путних исправа Краљевине Србије и Краљевине Југославије у колекционарским оквирима.

Његова збирка коју пасионирано попуњава дуже од три деценије обухвата документе из готово стотину држава и из различитих епоха. Колекција овог лекара из Њу Џерзија обухвата и више старих српских путних исправа, међу којима је и један музејски раритет - пасош чувеног српског дипломате, посланика, књижевника и важног актера српске политичке сцене с почетка 20. века Јована М. Јовановића Пижона, из времена када је био посланик у Лондону.

„Пасоши краљевина Србије, СХС и Југославије слични су документима других европских

Дипломатски пасош др Антонија Мандића из доба Краљевине Србије

Право и почаст

У данашњем правном систему Републике Србије, дипломатски пасоши су уређени Законом о путним исправама, као и прописима који уређују спољне послове. Дипломатски пасош издаје Министарство спољних послова и намењен је особама које обављају дипломатске дужности и другим званичницима који представљају државу у иностранству. Дипломатски пасош у Србији пружа посебне повластице и заштиту носиоцима, али истовремено их обавезује на поштовање закона и прописа у земљи у којој се налазе. Такође, ову привилеговану исправу могу имати и амбасадори добре воље, истакнути представници Србије у свету, хуманитарци, уметници, спортисти, научници...

Of all the personal documents recognised by national legal systems, diplomatic passports are surely the ones with the highest reputation. Their owners are guaranteed a smooth and facilitated regime when travelling and crossing borders, and this is a privilege given only to a limited number of diplomatic staff and persons who were awarded the right to possess such personal documents by their homeland on the basis of merit or their activities. Since travel documents, particularly the privileged ones, are a testimony of past times, they are generating a growing interest among collectors from all over the world. By collecting such documents, interpreting the stamps at border crossings and the biographies of their owners, cross-referencing all this with the political contexts of different epochs, these hobbyists are shedding new light on the course of history and are revealing many personal and collective destinies.

The passports of ambassadors, emissaries, and other officials, can tell interesting and authentic stories. These documents are not important just for travelling, even though they ensure faster passage across borders, exemption from certain customs and visa procedures, and generally a higher freedom of movement. They are a part of the overall engagement and a symbol of the

highly privileged status that diplomatic service entails, which is defined by the principles of international public law. This is what gives this type of document its high reputation, exclusiveness, and a touch of discretion and mystique, typical for the way the diplomatic profession is understood, which is especially motivating for the researchers and collectors.

The practical use of diplomatic passports has a long history, going way back to the distant past. The first passports appeared in France in the 17th century. The French kings at the time, including Louis XIV, introduced the issuing of special passports, which gave their owners the status of state representatives. These documents served to facilitate diplomatic activities and the safety of emissaries on their frequent, often risky, travels abroad. Over time, this practice spread to other European countries, and diplomatic passports became an important tool in international relations. The contemporary format that we know today appeared in the 20th century, when international rules became more precisely defined, as a result of the activities of the United Nations in the period following the Second World War.

The prestigious and unique reputation of these documents from various stages in history is a big challenge for collectors who wish to compile, study, interpret, and compare these documents.

The diplomatic passport of Dr Antonije Mandić from the time of the Kingdom of Serbia

Right and Privilege

In today's legal system of the Republic of Serbia, diplomatic passports are regulated by the Law on Travel Documents and the regulations that govern foreign affairs. The diplomatic passport is issued by the Ministry of Foreign Affairs and is intended for persons performing diplomatic duties and other officials representing the country abroad. The diplomatic passport in Serbia provides special privileges and protection to the owners, but also obliges them to respect the laws and regulations in the country where they are serving. This privileged document can also be issued to goodwill ambassadors, renowned representatives of Serbia abroad, humanitarians, artists, athletes, scientists, etc.

земаља тог времена. Што се тиче квалитета, српски документи из периода пре 1919. године направљени су од јефтинијих материјала, са воденим жигом на папиру нижег квалитета и заковицама од обичног челика, који временом рђа. Међу српским пасошима до 1919. године у својој колекцији имам више исправа припадника Српске војске и дипломата. Такође, поседујем дипломатски пасош новинара из тог времена. Вредни примерци које поседујем припадали су војницима и издати су на Крфу, и због реткости и јединствености сврставам их међу неке од највреднијих докумената моје збирке“, истиче др Ночимсон.

Након стварања Краљевине Југославије, почела је израда путних исправа од квалитетније хартије и картона, у црвеним корицама и у уз стандардизацију типичну за тридесете године 20. века. Дипломатски пасоши, каква је пракса и данас, били су другачије дизајнирани.

„Дипломатски пасоши Краљевине Југославије имали су црни омот, у оквиру кога је била

књижица чији се листови обично карактеришу ознаком 9x11, укључујући уводну страну и простор за визе. Квалитет папира није био баш најбољи, па је честа појава рупица на преклопима. Исправе из Пољске и Финске тога времена, с обзиром на врсту употребљеног папира, нешто су боље, док су најфиније израде били француски пасоши. Један од мојих омиљених југословенских пасоша из касних двадесетих и раних тридесетих година је исправа глумца Славка Лајтнера, јеврејског порекла, који је убијен у логору НДХ током Другог светског рата. Фотографија у његовом пасошу је изузетна и увек се растужим када год је погледам“, каже наш саговорник.

Сакупљање баш дипломатских пасоша, са становишта колекционарства, питање је само личног интересовања и наклоњености овој врсти докумената особе која прави колекцију.

„Обично су скупљи од редовних путних исправа, јер су и ређи. У многим земљама влада пракса да се по истеку дипломатског мандата ови документи враћају министарствима спољних послова, па отуд нису доступни. То је случај са Совјетским Савезом, Јапанском царевином, као и другим тоталитарним државама из времена Другог светског рата, где је ова обавеза била императив. Стога, они су изузетно ретки и то их чини веома скупим. На пример, за 20 година, колико се овим бавим, нисам видео јапанске дипломатске или службене пасоше јер су веома ретки. Недавно сам наишао на један раритетан примерак из 1935. године. Платио сам га 750 долара, што је мала цена у односу на реткост и значај. Лично сам као напредни колекционар заинтересован за дипломатске пасоше и покушавам да их набавим, иако то није лак задатак“, наводи Рос Ночимсон. ◆

Амерички колекционар Рос Ночимсон из Њу Џерзија у својој колекцији поседује и дипломатски пасош српског професора, дипломате и књижевника Јована М. Јовановића Пижона, када је био амбасадор у Лондону

Плави пасоши

Вероватно најпознатије дипломатске пасоше на свету поседују високи службеници Уједињених нација. У овој организацији иначе влада строга хијерархија запослених, а рангу конкретног службеника припада и круг тачно одређених привилегија. Највиши званичници УН имају путне исправе са плавим корицама и грбом ОУН. На насловној „страни“ небо плавог пасоша и данас стоји натпис „Lasses passer“. Ова француска фраза реликт је старе дипломатске праксе и у буквалном смислу значи „пустите да прође“, што најбоље говори о функцији и моћи дипломатског пасоша.

American collector Ross Nochimson of New Jersey has a vast collection which also includes the diplomatic passport of Serbian professor, diplomat and writer Jovan M. Jovanović Pižon, when he served as ambassador to London

To find out more about the magic behind them, we contacted one of the best-known passport collectors in the world, a man who has become one of the biggest promoters of this form of collecting through his profiles on social networks, which are followed by thousands of people from all over the world. Dr Ross Nochimson is a physician from New Jersey who owns the Vintage Passport Collector profile on Instagram and YouTube, where he talks about items from his collection and spreads the interest in collecting and studying old travel documents. As he was revealing the secrets of this unique passion, we asked him also about the status of the travel documents of the Kingdom of Serbia and the Kingdom of Yugoslavia among collectors.

The collection that he has been expanding passionately for more than three decades includes documents from nearly one hundred states and from different epochs. The items collected by the doctor from New Jersey include several examples of old Serbian travel documents, one being a rarity that could easily be displayed in a museum – the passport of famous Serbian diplomat, emissary, writer, and important participant in the Serbian political scene of the early 20th century, Jovan M. Jovanović Pižon, from the time when he served as ambassador in London.

“The passports of the Kingdom of Serbia, the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, and the Kingdom of Yugoslavia are similar to the documents of other European countries of the time. In terms of quality, Serbian documents before 1919 were made from cheaper materials, with a watermark on a low-quality paper and plain steel rivets, which rusted over time. Among the Serbian passports before 1919, in my collection I have several documents belonging to the members of the Serbian Army and diplomats. I also own a diplomatic passport issued to a journalist of the time. Especially interesting are the items that belonged to soldiers and were issued on Corfu. Because of how rare and unique they are, I consider them to be among the most valuable documents in my collection”, states Dr Hochimson.

After the Kingdom of Yugoslavia was formed, travel documents were made from better quality paper and paperboard, in red covers, with a standardisation typical for the 1930s. Diplomatic passports had a different design, as is still the case.

“The diplomatic passports of the Kingdom of Yugoslavia had a black wrapping, containing the booklet whose sheets were usually marked as 9x11, including the introductory page and spaces for visas. The paper quality was not the best, so little holes are known to appear on the flaps. The documents from Poland and Finland at the time

Blue Passports

Probably the best-known diplomatic passports in the world are those issued to the high representatives of the United Nations. In this organization, there is normally a strict hierarchy among the employees and each level of officials has their own precisely defined privileges. The highest UN officials have travel documents with blue covers and the UN crest. The title page of the sky-blue passport still contains the phrase ‘laissez-passer’. This French phrase is a relic of old diplomatic practice and literally means ‘let them through’, which speaks best about the function and power of the diplomatic passport.

were done slightly better in terms of the type of paper used, whereas the French passports were the best produced. One of my favourite Yugoslav passports from the late 1920s and 1930s is the document issued to actor of Jewish origin, Slavko Leitner, who was murdered in a camp operated by the Independent State of Croatia during World War II. His photograph in the passport was very well done and it always makes me sad to look at it”, says Dr Hochimson.

Collecting diplomatic passports is only a matter of personal interest and inclination towards such documents by the collector.

“They are usually more expensive than regular travel documents, because they are less common. In many countries, it is customary to return such documents to the ministries of foreign affairs after someone’s diplomatic term expires, which is why they are not widely available. Such is the case with the Soviet Union, Japanese Empire, and other totalitarian countries from the Second World War, where this obligation was imperative. That is why they are extremely rare, which makes them very expensive. For example, in the 20 years I have been doing this, I have never seen Japanese diplomatic or officials’ passports, since they are extremely rare. I have recently come across a rare example from 1935. I gave 750 dollars for it, which was a small price to pay having in mind its rarity and importance. As an advanced collector, I have a personal interest in diplomatic passports and I am always on the lookout for them, even though this is not an easy task”, states Ross Nochimson. ♦

СВЕТИЊА НА АТОСУ БДИ НАД СРБИЈОМ

*Манасѝир Хиландар на Свѝтој Гори мноѝо је ѝоѝа: осмовековно
жаришѝе најчисѝије ѝравославне вере, свѝтилишѝе и месѝо
ходочашѝа, али и ѝврди ѝрезор свеукујне националне кулѝуре,
верни чувар ѝрадиције и најбоља духовна школа нашеѝ народа.*

The Sacred Monastery of Mount Athos Watches Over Serbia

The Hilandar monastery on Mount Athos is many things: the eight-century old focal point of the purest Orthodox faith, sanctuary and place of pilgrimage, and also an enduring treasury of the overall national culture, faithful keeper of tradition and the best spiritual school of our people.

RS

Хиландар је барометар српског народа. Овом реченицом Свети владика Николај је сажео сав значај древне светогорске светиње, његове духовне аспекте али и непрестану молитву која се за српски народ и државу дуже од 820 година узноси на овом месту. Умни духовник био је дубоко свестан да је српски манастир на Атосу, у јединственој монашкој држави која од средњег века живи свој непрекинут богоугодни живот, најважнија светиња српског народа и најбогатија ризница његове уметности, културе, просвете, науке... Хиландар је био српска држава и када држава није постојала, био је црква и у безбожним временима, а у свим епохама монашки предано похрањивао је колективно сећање, сачувавши не само материјалне трагове богате прошлости него и памћење и идентитет нашег народа.

Задужбина Светог Саве, оснивача Српске цркве, и његовог оца Стефана Немање или Светог Симеона, утемељитеља српске државе, једна је од одредница са највише значења у замишљеном лексикону српске духовности. Јер Хиландар је осмовековно жариште најчистије православне вере, светилиште и место ходочашћа, али и тврди трезор свеукупне националне културе, верни чувар традиције и најбоља духовна школа нашег народа.

Пожар и обнова

Радови на обнови комплекса манастира Хиландар, после катастрофалног пожара који је пре две деценије погодио ову светињу, биће завршени до краја године, а древна лавра засијаће поново старим сјајем. Подсетимо, у ноћи између 3. и 4. марта 2004. године, пламен из димњака у објекту Игуменарија (Дохија) проширио се на остале грађевинске целине, уништивши половину корисног простора, келија, трпезарија, параклиса... Обнова је текла континуирано, а последњих година радови су убрзани. Ипак, то није крај радова у манастиру, иако је штета санирана. Следеће године почиње обнова и модернизација манастирске ризнице и депоа, где ће реликвије бити безбедно похрањене.

Захваљујући географском положају ван матице, као и специфичној мисији и монашком устројству Свете Горе, Хиландар је једина установа нашег народа која делује у континуитету од средњег века до данас. Овај манастир је копча савремене Србије са својим коренима, која ниједног тренутка свог дугог трајања није попустила. Светогорска светиња, упркос историји пуној дисконтинуитета, прекида, револуција, заокрета и заборавља, током свих векова била је мост повезивања српске савремености и њених изворишта.

Хиландар је најјужнија тачка српске културе и духовности. Од када су Сава и Симеон, склонивши се из материјалног света, ударили манастирске темеље 1198. године, Балканом су минуле десетине народа, вера, идеологија и

Манастирски
конаци обновљени
после пожара
2004. године

EN

The Hilandar Monastery is the indicator of the condition of the Serbian people. This is how Holy Bishop Nikolaj Velimirović summed up the significance of the sacred monastery on Mount Athos, its spiritual aspects, and its ongoing prayers for the Serbian people and state which have lasted for more than 820 years. The wise spiritual father was deeply aware that the Serbian monastery on Mount Athos, inside the unique monastic state that has lived its pious life uninterrupted since the Middle Ages, is the most important sacred place of the Serbian people and the richest treasury of its art, culture, education, science, etc. Hilandar represented the Serbian state back when Serbia had no official state, it served as a church in godless times, and in all of the epochs it has preserved collective

The monastery lodgings were restored after the fire in 2004

memory with monastic dedication, thus protecting not only the material traces of the past but also the memory and identity of our people.

Being the endowment of Saint Sava and his father, Stefan Nemanja, or Saint Simeon, the founder of the Serbian state, it is one of the entries most imbued with meaning in the imagined lexicon of Serbian spirituality. That is because Hilandar has for eight centuries been the focal point of the purest Orthodox faith, a sanctuary and a pilgrimage site, and also an enduring treasury of the entire national culture, faithful keeper of tradition, and the finest spiritual school of our people.

OWING TO THE FACT THAT IT is located outside of the motherland and because of the specific mission and monastic regulation of Mount Athos, Hilandar is the only institution of our people that has functioned continuously since the Middle Ages. This monastery represents Serbia's unfailing connection with its roots. The sacred monastery on Mount Athos, despite a history full of discontinuity, interruptions, revolutions, twists, and oblivion, has throughout the centuries served as the bridge that links Serbian present with its origins.

Hilandar is the southernmost point of Serbian culture and spirituality. Ever since Sava and Simeon, having retreated from the material word, laid the foundations for the monastery

Fire and Renewal

Renewal of the Hilandar monastery complex, following the catastrophic fire which struck the sacred site two decades ago, will be completed by the end of the year, and the ancient lavra will be restored to its former glory. The fire broke out on the night of 3 March 2004 when the flames from the chimney in the hegumen's cell spread to other parts of the complex, destroying one half of usable area, cells, dining rooms, parecclesions, etc. The renewal was continuous, and over the past several years, the works have been progressing faster. Still, this is not the end of construction work on the monastery, even though the damage has been remedied. Next year is when the reconstruction and modernisation of the monastery's treasury and depot will take place, to safely store the relics.

RS

поредака. Државе су се мењале, померале, шириле и смањивале се. Окупација безброј, војски и завојевача. Такође, технолошка достигнућа стизала су једно друго, мењајући начин живота, погледе и изборе људи. У том историјском метежу истински фасцинира мир хиландарског трајања и прилежност његових игумана и монаха да својим молитвама и послушањима осветљавају српски народ.

Хиландар је први српски универзитет, а захваљујући синтези хиландарског знања, српски народ је ушао у европску хришћанску цивилизацију и постао њен важан део.

О Хиландару је много речено и писано, о његовом духовном и културном значају нарочито, али се најмање зна о његовој вероватно највећој улози у најтежим временима. Српска царска лавра на Светој Гори је током османске власти била једини део Србије на коме је екстериторијално очувана српска државност. На њој се правно темељи обнова Србије у 19. веку.

„Историја Хиландара показује да су његови монаси одиграли велику улогу у животу Српске цркве, најпре у њеном организовању, а затим руковођењу. Најспособнији хиландарци су се враћали у матицу да би, обично по жељи српског краља, заузели руководеће положаје - од епископа до архиепископа. Хиландар је постао један од најзначајнијих културних и верских центара средњовековне Србије. Везе српског светогорског манастира са матичном земљом су остале трајне и стога је историја Хиландара део прошлости српског народа“, записала је академик Мирјана Живојиновић у монографији "Историја Хиландара: од оснивања манастира 1198. до 1335. године".

Хиландарска ризница је једна од ретких у свету која се може похвалити многобројним јединственим, уникатним благом које се сливало у Хиландар из целог света. Благо представља духовност која даје смисао вредности

Свети Сава
и Свети
Симеон

Saint Sava
and Saint
Simeon

Главни манастирски храм
посвећен је Вавдењу
Пресвете Богородице

The main monastery church
is dedicated to the Entrance
of the Most Holy Theotokos
into the Temple

Свети краљ
Милутин

Saint
King Milutin

in 1198, dozens of peoples, faiths, ideologies and orders have traversed the Balkans. States changed, moved, expanded and diminished. There have been endless occupations, armies, and conquerors. Technological achievements have also kept moving the boundaries, changing the way of life, views, and choices of people. In this historical mess, what is truly fascinating is the peace with which Hilandar has endured owing to the dedication of its hegumens and monks to bring light to the Serbian people with their prayers and compliance.

Hilandar is the first Serbian university, and due to the synthesis of knowledge therein, the Serbian people were able to join the European Christian civilization and became its important part.

MUCH HAS BEEN SAID AND WRITTEN about Hilandar, especially about its spiritual and cultural importance, but its arguably biggest role in the most difficult times is not that well-known. The Serbian royal lavra on Mount Athos during Ottoman rule was the only part of Serbia in which Serbian statehood was preserved extraterritorially. This was the legal basis for the renewal of Serbian statehood in the 19th century.

“The history of Hilandar shows that its monks played a major role in the life of the Serbian Church, first in its organisation and later in its administration. The most capable of the monks of Hilandar returned to the motherland to take leading positions, usually at the wish of the Serbian kings – becoming bishops or archbishops. Hilandar became one of the most important cultural and religious centres of medieval Serbia. The connections between the monastery of Mount Athos with the motherland have remained strong and that is why the history of Hilandar is a part of the past of the Serbian people”, noted academician Mirjana Živojinović in the monograph *History of Hilandar: from the Founding of the Monastery in 1198 until 1335*.

RS

свих материјалних предмета који су у Хиландару. Сваки материјални предмет има тачно одређено значење и своју улогу у духовном свету. Многи предмети су и даље богослужбени и за монахе имају искључиво духовну вредност.

ПРОФЕСОР ДУШАН МИЛОВАНОВИЋ, ВЕРОВАТНО НАЈВЕЋИ ИСТРАЖИВАЧ Хиландара, педантно је написао реликвије које чува ова светиња. У хиландарским ризницама, храмовима и архивама чува се око 3.500 икона од којих је око 1.500 икона средњовековних, међу којима је осам чудотворних и спадају у највредније примерке византијске уметности поштоване од већине хришћанског света; 507 рукописних повеља средњовековних владара; 1.041 уникатна рукописна књига са укупно 312.000 страна; свитке; 80 старих штампаних књига од 15. до 17. века, 40.000 књига од 15. века до данас.

Недовољно је познати вероватно највећа улога овог манастира у најтежим временима. Српска царска лавра на Светој Гори је током османске власти била једини део Србије на коме је екстериторијално очувана српска државност. На њој се ипак темељи обнова Србије у 19. веку.

Хиландарска ризница садржи велики број дела примењене уметности – ситну камену пластику, златарске предмете, дуборез, намештај, тканине, као и богату етно-збирку. Градитељско наслеђе чине слојеви од 12. до 19. века са око 25 келија, црква и параклиса изван утврђене целине.

Вредно зидно сликарство заузима површину од око 5.000 квадратних метара. Хиландарска баштина се налази на око 10.000 хектара површине, колико манастирски поседи заузимају само на Светој Гори, и више хиљада хектара хиландарских метоха широм Европе.

Драгоцености се чувају у олтару главне цркве и у ризници. У цркви, сем икона, постоји велики број богослужбених реликвија: ђивоти са Христовим реликвијама, мошти више од стотину светаца, делови Светих дарова, скупочених предмета, два крста начињена од остатака првобитног крста распећа (поклона византијског цара Јована Ватаца), затим крст украшен дијамантима, делови трновог венца, Христове трске и Христовог огртача, крв Христова и остале реликвије. ♦

Света Гора

Као што је Хиландар јединствен и аутентичан унутар српског духовног простора, тако је и Света Гора својеврстан феномен у глобалним оквирима. Пуст и суров простор полуострва Атос у 9. веку су настаниле прве монашке заједнице сачињене од испосника и пустињака жељних самоће и непрекидне преданости Богу. Монах Атанасије у време василевса Нићифора Фоке основао је први манастир – Велику лавру у коме је устројио начин живота монаха какав и данас постоји. Монашке заједнице почеле су да примају поседе и дарове од велможа и владара, а убрзо су и страни владари почели да оснивају своје манастире.

The monastery's most important role in the direst of times is not that well-known. The Serbian royal lavra on Mount Athos during Ottoman rule was the only part of Serbia in which Serbian statehood was preserved extraterritorially. This was the legal basis for the renewal of Serbian statehood in the 19th century.

The treasury of Hilandar is one of the few in the world that can boast such unique treasures from all over the world. The real treasure is the spirituality that adds meaning to all material objects in Hilandar. Each item has a specific importance and role in the spiritual world. Many of these items are still used in liturgy and have only spiritual value for the monks.

PROFESSOR DUŠAN MILOVANOVIĆ, PROBABLY THE MOST important researcher of Hilandar, meticulously inventoried the relics kept in the monastery. In the treasuries, churches, and archives of Hilandar, there are around 3500 icons, 1500 of which are medieval, including eight wonder-working ones, which are among the most valuable examples of Byzantine art and are revered by most Christians; 507 hand-written charters of medieval rulers; 1041 unique hand-written books with a total of 312,000 pages; scrolls; 80 books printed between the 15th and the 17th centuries, 40,000 books from the 17th century until today.

Хиландар
одише
спокојем и
молитвом

Hilandar exudes
tranquility and
prayer

Mount Athos

Just as Hilandar is unique and authentic within the Serbian spiritual area, so Mount Athos is a phenomenon in the global context. The void and harsh area of the Athos peninsula was settled in the 9th century by the first monastic communities consisting of ascetics and hermits wanting solitude and uninterrupted devotion to God. In the time of Emperor Nikephoros Phokas, monk Athanasios founded the first monastery of Great Lavra, where he established the monastic way of life which is followed until this day. Monastic communities started receiving land and donations from noblemen and rulers, and even foreign rulers soon founded their own monasteries.

The Hilandar treasury contains many works of applied art – small stone sculptures, goldsmith items, woodcarvings, furniture, and a rich ethnographic collection. The construction heritage consists of layers from the 12th to the 19th centuries with around 25 cells, churches, and parecclesions outside of the main building.

The valuable wall painting covers the surface area of around 5000 square metres. The Hilandar heritage covers around 10,000 hectares of surface area, which is the land owned by the monastery only on Mount Athos, and there are thousands of hectares of land belonging to Hilandar across Europe.

The precious items are kept in the altar of the main church and inside the treasury. In the church, in addition to the icons, there are many liturgical relics: reliquary with Christ's relics, relics of more than a hundred saints, parts of holy gifts, valuables, two crosses made from the remains of the True Cross (gift of Byzantine Emperor John III Doukas Vatatzes), a diamond-decorated cross, parts of the crown of thorns, Christ's reed, Christ's robe, blood of Christ, and more. ◆

ХРАНА ЦАРЕВА, укус завиचाја

Производња сира дубоко је уткана у традицију нашег народа, а ова намирница има важно место у исхрани у свим деловима Србије. У појединим је сир, уз млеко, кајмак и друге млечне прерађевине, чак једна од основних животињних протеина. Сир се у Европи производи најмање 7.000 година, а једно од првих помињања Србије у историјским записима везано је за средњовековну провинцију сиром са Дубровчанима.

RS

Исецкан на кришке, коцкице или танке луске, у комбинацији са врућим хлебом, лепињом или воћем, уз ракију, вино или обичну хладну воду – сваки сир прича универзалну гастрономску причу о традицији, духу предака, љубави и богатству укуса. Французи су свој чувени *plateau de fromages*, селекцију сирева, уздигли на ниво националног брэнда и симбола своје земље. Чувени српски књижевник и сликар Момо Капор је још пре неколико деценија приметио да би и Србија с правом могла да се подичи својом селекцијом аутентичних и квалитетних сирева, који, на свој начин, могу подједнако да буду атрактивни истинским гастрономима из свих делова света.

Традиционални
широшки
качкавал је део
је савремене
гастрономске
понуде

Traditional Pirot
kačkavalj is part
of the modern
gastronomic
offering

*Српски сиреви се
йраве йо древној
рецеййшури*

*Serbian cheeses are
made according to
ancient recipes*

Food of Emperors, Taste of Home

The production of cheese is deeply engraved in the tradition of our people and has an important role in the eating habits of all parts of Serbia. In some areas, cheese, along with milk, kajmak and other dairy products, is one of the basic necessities of life. Cheese has been made in Europe for at least 7000 years, and one of the first mentions of Serbia in historical records is linked with the cheese trade with Dubrovnik in the Middle Ages.

EN

Cut into slices, cubes, or thin strips, eaten with warm bread, flatbread or fruit, enjoyed with rakija, wine, or regular cold water – every cheese tells a universal gastronomic tale of tradition, spirit of ancestors, love, and richness of taste. The French have elevated their famous plateau de fromages, cheese selection, to the level of national brand and symbol of their country. The famous Serbian writer and painter Momo Kapor noticed decades ago that Serbia could rightfully boast its selection of authentic and high-quality cheeses, which in their own way, could be equally attractive for the true gastronomists from all over the world.

“But we do not boast this. For us, it is enough to go to the green market on Sundays and buy a kilo or two of supreme homemade cheese from local producers and to enjoy it gradually in our homes. For us, it is enough to just eat it”, said Kapor in his usual style.

In spite of the charming metaphor, so typical for writers, Kapor was not wrong and did not exaggerate. Because each part of Serbia is known for an authentic, original, and tasty cheese, which truly deserves to be represented on the unique Serbian cheese plate. The mature Zlata cheese, Sjenica cheese from a wooden barrel, young Valjevo cheese, Tamnava cheese which is just slightly more mature than fresh milk, the hard Pirot kačkavalj, dubek from Stara Planina, golden cheese from Šar Mountain, soft cheese from Srem, salty cheese from Homolje, Sombor feta, layered cheese from Mileševa, cheese from Mount Miroč, known for its “squeaking”, and more. This is a genuine richness of flavours, deserving of international renown.

The production of cheese is deeply engraved in the tradition of our people and has an important role in the eating habits of all parts of Serbia. In some areas, cheese, along with milk, kajmak and

RS

„Али ми се тиме не хвалимо. Нама је довољно да недељом одемо до пијаце и да од сељака купимо кило, два врхунског домаћег сира, и да у њему натенане уживамо у својим кућама. Нама је довољно да га једемо“, у свом стилу је говорио Капор.

И није Капор, упркос шармантној хиперболи која се уметницима не ускрађује, погрешно нити много претерао. Јер сваки део Србије познат је по аутентичном, оригиналном и укусном сиру, који истински завређује да се нађе на јединственој српској табли сирева. Зрели златарски сир, сјенички из дрвене качице, млади ваљевски, тамнавска грудa тек нешто зрелија од помуженог млека, па тврди пиротски качкаваљ, старопланински ђубек, златни сир са Шар-планине, па меки сремски, слани хомољски, сомборска фета, милешевски лиснати, мирочки шкрипавац... Истинско богатство укуса, достојно светских трпеза.

Производња сира дубоко је уткана у традицију нашег народа, а ова намирница има важно место у исхрани у свим деловима Србије. У појединим је сир, уз млеко, кајмак и друге млечне прерађевине, чак једна од основних животних потрепштина. Сир се у Европи производи најмање 7.000 година, а једно од првих помињања Србије у историјским записима везано је за средњовековну трговину сиром са Дубровчанима.

На снажну везу српског народа са сиром у исхрани утицао је низ фактора, попут географског положаја животног простора, али и бурних историјских околности. Прапочеци ове традиције могу да се нађу у чињеници да су се Словени и у својој прапостојбини на североистоку Европе бавили номадским сточарством, што је настављено и на Балкану. Томе је свакако погодовао брдско-планински рељеф Србије, богат пашњацима и сточном храном. Пракса је била да се говеда, овце и козе с пролећа изводе у удаљене крајеве – катуне на слободну испашу. Сточари су се током периода боравка у планинама хранили готово искључиво сиром и млеком, што је утемељило ову намирницу не само на трпезама, него и народној култури.

У средњем веку производио се слани и слатки сир, са медом, а засољаван је драгоценом морском или мајданском сољу, која је имала вредност јачу него новац. Неретко су му додаване лековите траве, а чуван је у посебним дрвеним посудама. Србија је и данас пуна посебних објеката у сеоским домаћинствима, намењених искључиво смештају сира и млека за сирење, што је реликт катунског начина живота и производње.

У Србији се данас, показује статистика, годишње произведу 52.000 тона сира. Много је важнија, из угла савремене економије устро-

јене по европским стандардима, његова аутентичност и географска одређеност. Иако не баш као Француска, која је, зависно до регије, евидентирала више од хиљаду врста сирева, Србија у том погледу има чиме да се похвали. Посебан је куриозитет да се старе рецептуре чувају и ретко излазе изван карактеристичног географског подручја.

Имамо тако случај да се у селима на левој и десној обали Велике Мораве, иако су поједина удаљена свега неколико километара, производе потпуно различити сиреви. Такође, нико још није нацртао тачну границу где тврди хомољски сир, снажног укуса и ароме, прелази у нежнији, богатији и мекши мирочки. Ова врста различитости и аутентичности важан је залог у чувању наслеђа, као и његовој будућој стандардизацији, као предуслов за ефикаснији пласман и извоз.

СРПСКА ВЕЛИКА ЧЕТВОРКА

Чувени гастро портал Taste atlas 2022. објавио је мапу најбољих светских сирева. Међу њима се налазе и четири сира из Србије, што је поново светској јавности скренуло пажњу на српску гастрономију. На овој престижној листи нашли су се златарски сир, пиротски качкаваљ, сомборски и мирочки сир. Због својих карактеристика, у свету је изузетно цењен сир са Шар-планине, који се највише производи у Сиринићкој жупи и околини Горе. Реч је о истинском деликатесу, златножуте боје, који се припрема од најбољег овчијег и крављег млека. Кључ квалитета је, како објашњавају његови произвођачи, у процесу припреме, посебно сољења и сушења, али и нетакнутој природи у којој на удаљеним катунима стока пије потпуно чисту воду и храни се планинским лековитим травама.

EN

Поред сира
и кајмак је
знаменијоси
Србије

In addition to
cheese, kajmak is
also a renowned
specialty of Serbia

other dairy products, is one of the basic necessities of life. Cheese has been made in Europe for at least 7000 years, and one of the first mentions of Serbia in historical records is linked with the cheese trade with Dubrovnik in the Middle Ages.

The strong connection between Serbs and cheese is a result of many factors, such as the geographical position of their living area and the tumultuous historical circumstances. The origins of this tradition may be traced back to the fact that the Slavs back in their ancestral homeland in northeast Europe were nomadic cattle breeders, which is a practice they continued in the Balkans. They certainly found appropriate the hilly and mountainous terrain of Serbia, rich in pastures and livestock feed. In springtime, they usually took cattle, sheep and goats to remote areas – the so-called katun settlements – to graze freely. During their stay in the mountains, the cattle farmers ate cheese and milk almost exclusively, which solidified their presence not only in the diet, but also in national culture.

SERBIAN BIG FOUR

The famous gastro portal Taste Atlas published in 2022 the map of the best cheeses in the world. The map includes four cheeses from Serbia, which brought Serbian gastronomy into the international spotlight. This prestigious list includes Zlata cheese, Pirot kačkavalj, Sombor cheese, and Miroč cheese. Owing to its characteristics, the Šar Mountain cheese is also appreciated worldwide, made in the Sirinić Parish and in the region of Gora. This is a true delicacy, with a gold-yellow colour, made from the best sheep and cow milk. The key behind the quality is, as the producers explain, in the preparation process, particularly in the salting and drying, and also in the intact nature where the cattle drinks completely clean water and eats mountainous medicinal herbs.

In the Middle Ages, Serbs made both savoury and sweet cheeses, with honey. Salt added to cheese was either sea salt or mined salt, which was more valuable than money. They often added medicinal herbs to cheese and it was stored in special wooden vessels. Serbia is still full of separate buildings in rural households, intended solely for the storing of cheese and milk, which is a remnant of the old way of life and production.

According to statistics, a total of 52 thousand tonnes of cheese are produced annually in Serbia. It is much more important, from the point of view of modern economy in line with European standards, that it is authentic and geographically defined. Even though Serbia is not on the same level as France, which has recorded more than a thousand cheese varieties across different regions, it still has reasons to be proud. It is particularly interesting that the old methods of production are adhered to and that they are normally applied within specific geographical areas.

That is how in villages on the right and on the left bank of the Velika Morava, though some are separated by just a few kilometres, totally different cheeses are made. Also, nobody has yet drawn the exact borders of where the hard Homolje cheese, which has a strong flavour and aroma, turns into the more gentle, richer, and softer Miroč cheese. This sort of diversity and authenticity is important for the protection of heritage and for the future standardisation, as the precondition for more efficient distribution and export.

Despite the large economic potential of food production, the best cheese in Serbia is extensively home-made. Serbian villages, laying dormant far away from major roads, hide true gastronomic gems, tempting dairy hedonists to take exciting adventures to seek out these gastronomic prizes.

This is evidenced quite colourfully by the experience of a man from Switzerland, married to a Serbian woman from the area of Pirot. This Serbian by marriage, being a great lover of nature and hiking, on one of his tours around the Pirot villages of Gostuša, Zavoј, and Velika Lukanja, picked up an older gentleman hitching a ride to his home. Having arrived at his modest and dilapidated home, the old man insisted on repaying the favour somehow. Lacking any other options, the old man tossed him a slice of cheese.

“After I tasted it, I was speechless. This was hand-made mature kačkavalj made from cow and sheep milk and had an incredible taste. Even though overripe and mouldy, it met all requirements of an exclusive cheese. It was amazing that this man, almost all alone in the mountain, with very little cattle, was able to produce a cheese with all the characteristics of a French comté or

RS

Упркос великом економском потенцијалу који има производња хране, најбољи сир у Србији производи се екстензивно, у домаћој радиности. Српска села, уснула ван великих путева, крију истинске гастрономске драгуље, изазивајући млечне хедонисте у узбудљиве авантуре потраге за млечним бисерима.

О томе сликовито говори искуство једног Швајцарца, ожењеног Српкињом из околине Пирота. Велики љубитељ природе и планинарења, овај српски зет током једне од својих тура пиротским селима Гостуша, Завој и Велика Лукања, примио је у аутомобил старијег човека који је из неког разлога журио кући. Пошто га је Швајцарац довео у његов скромни и рушевни дом, старац је инсистирао да се некако одужи за услугу. У недостатку другог, у руке му је убацио комад сира.

„Када сам га пробао, био сам у неверици. Био је то ручно прављени стари качкавал, од крављег и овчијег млека, невероватног укуса. Иако презрео и са траговима плесни, испуњавао је сва мерила ексклузивног сира. Запањујуће је да је тај човек готово сам у планини, са врло мало стоке, могао да произведе сир са карактеристикама једног француског комтеа или бофорта, а да притом ове сиреве вероватно никада није ни пробао“, причао је касније овај одушевљени љубитељ сира.

Овакви примери, а има их на стотине, потврђују изреку коју продавци сира у Србији често користе препоручујући своју робу: „Цара да послужиш, не би се постидео“.

А шта је тајна српског сира достојног царске трпезе?

Технологија производње, онако како то наука види, своди се на традиционални рецепт који се кроз векове није много мењао. Процес обично започиње свежим сировим млеком (крављим, овчијим, козјим или мешаним), које се загрева до одређене температуре. Затим се додаје сирило (природни ензим), како би се млеко усирило. Након формирања сирног груша, он се сече на мање комаде и даље обрађује (меша и загрева) како би се извукла сурутка. Сирна маса се затим пресује како би се обликовао сир, а затим се сољење врши сувим путем или потапањем у слану воду – саламуру или пресолац. Сиреви попут пиротског качкаваља додатно одлеђавају – сазревају у специфичним условима како би развили свој карактеристичан укус и текстуру. Зрење може трајати од неколико недеља до више месеци, у

НАЈСКУПЉИ СИР НА СВЕТУ

Ново време и захтеви тржишта утицали су на појаву великог броја малих породичних мануфактура у којима се производе мале серије оригиналних и креативно произведених сирева. Ова врста хенд-мејд производње на српске пијаце и трпезе донела је сиреве са различитим додацима, попут паприке, лековитих трава, гљива, воћа, ораха, оригана... Све је популарнији козји сир, као и бројне димљене варијанте. Посебан куриозитет, ипак, стоји у чињеници да се у Србији производи и продаје најскупљи сир на свету. Реч је о сиру од магарећег млека, који се производи у резервату природе Засавица. Његова цена достиже фантастичних 1.000 евра за килограм. На цену сигурно утиче и што је за производњу килограма овог сира потребно око 25 литара магарећег млека, што је количина која се од једне животиње добије за две године.

7.000
ГОДИНА СЕ
У ЕВРОПИ
ПРОИЗВОДИ СИР

52.000
ТОНА СИРА
НАПРАВИ СЕ
ГОДИШЊЕ У
СРБИЈИ

1.000
ЕВРА КОШТА
КИЛОГРАМ СИРА
ОД МАГАРЕЋЕГ
МЛЕКА

30
ДАНА ТРАЈЕ
УОБИЧАЈЕНО
ЗРЕЊЕ СРПског
СИРА

зависности од врсте сира.

Зависно од региона производње сира, варира количина млечне масти, а међу конзументима посебно су на цени пуномасни сиреви, произведени од млека са кога се не скида кајмак. Такође, велики је распон количине употребљене соли, а од технике зависи и текстура производа. Небројено је још малих и великих тајни искусних домаћица, наслеђених од њихових мајки, бака и прабака, које овај процес усложњавају, али и гарантују квалитетан комад сира у тањиру.

Значај српског сира у националној гастрономији лежи дубоко у ткиву наше традиције, где сваки залагај прича причу о вековима заната и љубави према земљи. Српски сиреви, попут качкаваља са Старе планине, сјеничког сира и шумадијског младог, нису само храна, већ и део душе народа. Они су спона са завичајем и успомена на генерације сточара који су преносили искуство производње.

Њихова јединствена структура и укус одишу природом, а сваки регион чува тајну укуса која га дефинише. Ови сиреви нису само део наше свакодневне трпезе, већ и амбасадори српске културе, чинећи да се део нашег идентитета преноси сваким залагајем, како код нас, тако и широм света. ♦

THE MOST EXPENSIVE CHEESE IN THE WORLD

New times and market demands have led to the rise of many small family producers where small batches of original and creative cheeses are made. This type of hand-made production has brought cheeses with different additions to the Serbian market, such as pepper, medicinal herbs, mushrooms, fruit, nuts, oregano, etc. Goat cheese is gaining popularity, as are many smoked variations. However, particularly interesting is the fact that the most expensive cheese in the world is produced and sold in Serbia. This is cheese made from donkey milk, produced in the Zasavica nature reserve. It goes for an incredible 1000 euros per kilo. The price is certainly the result of the fact that it takes around 25 litres of donkey milk to make one kilo of Pule cheese, which is the volume that one animal can provide in the span of two years.

beaufort, probably without having ever tasted these cheeses”, said this delighted cheese lover.

There are hundreds of similar examples, which just goes to prove that there is truth to the saying often used by cheese sellers in Serbia when advertising their goods: “This cheese is fit for an emperor”.

What is actually the secret of Serbian cheese fit for emperors?

The production technology, according to science, is all about the traditional recipes that have not changed much over the centuries. The process usually starts with fresh raw milk (cow, sheep, goat, or mixed), which is heated to a certain temperature. Then, rennet is added (natural enzyme), to make cheese. After the cheese starts to curdle, it is cut into smaller pieces and processed further (mixed and warmed), to extract the whey. The cheese mass is then pressed to shape the cheese and then it is salted either dryly or by immersing the cheese in salted water – brine. Cheeses such as the Pirot kačkavalj are left to rest for more time – they mature in specific conditions to build their characteristic taste and texture. Maturation may last from several weeks to several months, depending on the type of cheese.

The amount of milk fat varies depending on the region where cheese is produced, and con-

7,000
YEARS CHEESE HAS
BEEN PRODUCED
IN EUROPE.

52,000
TONS OF CHEESE
ARE MADE
ANNUALLY IN
SERBIA.

1,000
EUROS IS THE PRICE
PER KILOGRAM
OF DONKEY MILK
CHEESE.

30
DAYS IS THE TYPICAL
MATURATION
PERIOD FOR
SERBIAN CHEESE

sumers particularly appreciate full-fat cheeses, made from whole milk. Also, there are huge differences in the amount of salt used, and the texture of the product depends on the technique. There are many more tiny and big secrets of experienced cheesemakers, which have been inherited from their mothers, grandmothers, and great-grandmothers, that make this process more complex, but guarantee a high-quality slice of cheese on a plate.

The importance of Serbian cheese in national gastronomy lies deep in the fabric of our tradition, in which every bite tells the story of the centuries of skill and love for one's homeland. Serbian cheeses, just like the Stara Planina kačkavalj, Sjenica cheese or young cheese from Šumadija, are not just food, but a part of the soul of the people. They are the link with one's roots and a memory of the cattle farmers who transferred the

knowledge of production from generation to generation. Their unique structure and taste are entirely natural, and each region preserves the secret of the taste that defines it. These cheeses are not just a part of our everyday diet, but also ambassadors of Serbian culture, spreading a part of our identity with each bite, both in Serbia and abroad. ♦

Ева Хусарик / Eva Husarik

Раскошна палета банатске равнице

Наива из Ковачице аутентичан је уметнички израз самоуких сликара овог места, а временом је постала глобални сликарски феномен и један од највећих уметничких брендова Србије. Интересовање за наиву деценијама не јењава, стално стиче нове поклонице, а посебно велико интересовање изазива међу странцима који посећују нашу земљу

EN

Vibrant Palette of the Banat Plain

The naïve art of Kovačica is an authentic artistic expression of self-taught painters from this town, which became a global art phenomenon in time and is now one of the biggest art brands of Serbia. The interest in naïve art has been going strong for decades and new admirers keep cropping up, especially among those visiting our country from abroad

Мартин Палушка / Martin Paluška

RS

Када су организовали прву изложбу слика наивне уметности, у банатском селу Ковачица, 1939. године, мештани Јан Сокол и Мартин Палушка нису ни слутили да ће њихово наивно сликарство прославити ово мирно војвођанско место на свим меридијанима. Тешко је било замислити да ће чувени светски глумци, музичари, амбасадори и политичари долазити у њихов „атар“ да се диве јарким бојама осликаним приказима из сеоског живота. Нису самоуки сликари ни слутили да ће једног дана ковачичка наива бити на корак до добијања статуса нематеријалног културног добра на листи Унеска, чиме ће добити глобално признање и заштиту.

Наива из Ковачице аутентичан је уметнички израз самоуких сликара, излив непатвореног талента и оригиналности ликовног поступка, како у мотивима, тако и у композицији као и карактерологији ликова. Јарке

боје, стална динамика и покрет, велике, ретко и монументалне сцене сеоске свакодневице скренуле су пажњу љубитеља уметности из целог света на нешколоване, али бескрајно креативне, инспирисане и надарене сликаре из банатске равнице. Наива из Ковачице, временом је постала глобални сликарски искорак и један од највећих уметничких брендова Србије. Интересовање за наиву деценијама не јењава, стално стиче нове поклонице, а посебно велико интересовање изазива међу странцима који посећују нашу земљу.

БРИГУ О АУТЕНТИЧНОМ УМЕТНИЧКОМ ПРАВЦУ ДЕЦЕНИЈАМА води Галерија наивне уметности, која је једна од најпосећенијих изложбених установа у Србији. Од 2017. године поноси је власник Ордена Карађорђеове звезде првог степена, за нарочите заслуге у представљању Србије и њених грађана, као и постигнуте уметничке резултате.

Мартин Јонаш

Martin Jonáš

When locals Jan Sokol and Martin Paluška organised the first exhibition of naïve art in the Banat village of Kovačica in 1939, they had no idea that their naïve painting would make this peaceful place in Vojvodina famous all over the world. It was impossible to imagine that distinguished international actors, musicians, ambassadors, and politicians would come to their 'backyard' to admire the brightly coloured paintings of daily rural life. These self-taught painters never dreamed that the naïve painting of Kovačica would one day be just a step away from receiving the status of intangible cultural heritage on UNESCO's list, which would entail global recognition and protection.

The naïve art of Kovačica is an authentic artistic expression of self-taught painters, an expression of raw talent and originality of their artistic methods discernible in the motifs, in

the composition, and in the depiction of characters. Bright colours, constant dynamics and movement, large, often monumental scenes from everyday rural life have caused interest among art lovers from all over the world in the self-taught, though endlessly creative, inspired and gifted painters from the Banat plain. The naïve art of Kovačica has become a global artistic phenomenon and one of the biggest art brands of Serbia. The interest in naïve art has been going strong for decades, with new admirers appearing all the time, especially among the foreign visitors to our country.

Зузана
Халупова

Zuzana
Chalupová

THE GALLERY OF NAÏVE ART HAS been taking care of this authentic artistic movement for decades and is one of the most popular galleries in Serbia. Since 2017 they have been the proud owner of 1st Class Order of Karađorđe Star, which they received for the special merits in representing Serbia and its citizens, and for their artistic results.

The Gallery was founded back in 1955 and was the first art gallery in a rural setting in all of former Yugoslavia. It used to be housed in the local cultural home, '3 October', until 1989, when it was moved to a renovated rural house-

hold, where it still stands. The reason it was moved, explains director Ana Žolnaj Barca, was the growing interest of guests, who "understood the beauty in the lives of ordinary people, villagers from Kovačica, who transferred their life and view of the world onto the canvass."

SLOVAKS HAVE SETTLED THE AREA AROUND Kovačica in 1802 and nearby Padina two years later. They have preserved their faith, customs, tradition, culture, and language to this day. Kovačica is now a municipality, located 50 kilometres from Belgrade, with a primary school and general secondary school in the Slovak language. Though a small town in geographical terms, as a point of interest in naïve art, as they say in the Gallery, it carries the significance of a metropolis. Kovačica owes this to the self-taught painters who have been creating here for decades. They are the reason why this town is considered an international phenomenon, why the paintings of its artists can be found in galleries and private homes in almost all continents, and why the reproductions of their paintings have been included in student textbooks.

- Before World War II, in Kovačica there was an association named 'Pokrok', which means 'progress' in the Slovak language. It was there, in the Culture Home, that people gathered in wintertime. Women would do embroidery, men would play chess, and some painted. They were mostly copying motifs off of calendars and postcards that had arrived from Belgrade and Novi Sad. They also painted gondolas, romantic castles, African animals. When Kovačica was celebrating its 150th birthday in 1952, the local painters organised an exhibition of their paintings and were noticed by Stojan Trumić, a painter from Pančevo. Having understood their talent, he suggested to them to change their subject and start painting what they saw and carried in their souls: work in the fields, domestic animals, religious customs – explains gallery director Ana Žolnaj Barca.

IN 1955, THE GALLERY WAS FOUNDED and other painters joined. Until today, no one has been able to explain this phenomenon – how it happened that in a place as small as Kovačica, with just 6,400 inhabitants, there are so many talented artists. Art critics have tried to interpret this as a consequence of the longing for their homeland, for Slovakia, but the fact is that these people were born in Kovačica, which is their only home and inspiration. It is also interesting that Slovaks in other communities, including Slovakia, do not have any artistic tradition of naïve painting.

RS

Ове године Галерија наивне уметности у Ковачици обележава 100 година од рођења Мартина Јонаша, који је свој цео век провео у родном месту. Код њега је долазио светски џет-сет, а дописивао се са неким од најинтригантнијих људи свог доба. Он се сматра човеком који је наивну уметност мале Ковачице извео у велики свет, коме данас припада

Галерија је основана давне 1955. године и била је прва сеоска галерија слика на подручју целе бивше Југославије. У почетку се налазила у просторијама локалног Дома културе „3. октобар“, све до 1989. године, када је пресељена у данашње, реновирано сеоско газдинство. А пресељена је, објашњава директорка Ана Жолнај Барца, због великог интересовања гостију, који су „увидели лепоту живота једног обичног човека, сељака из Ковачице, који тај свој живот и доживљај света преноси на платно“.

Словаци су населили подручје Ковачице 1802. године, а четири године касније и оближњу Падину. До данас су очували веру, обичаје, традицију, културу и језик. Ковачица је сада општина, на 50 километара од Београда, и има основну школу и гимназију на словачком језику. Иако мала варош на географској мапи света, на мапи наивног стваралаштва, како кажу у Галерији, има размере метрополе. Тај статус добила је управо захваљујући својим самоуким сликарима, који овде стварају деценијама. Због њих се Ковачица сматра светским феноменом, дела њених уметника красе галерије и приватне домове готово на свим континентима, а репродукције слика налазе се у ђачким уџбеницима.

- Пре Другог светског рата у Ковачици је постојао удружење „Покрок“, што на словачком значи „Напредак“. Ту су се, у Дому културе, зими окупљали људи, жене су узеле, мушкарци играли шах и понеко је сликао. Махом су пресликавали мотиве са календара и разгледница, који су стизали из Београда и Новог Сада. Сликали су и гондоле, романтичне замкове, афричке животиње. Када је Ковачица обележавала 150. рођендан, 1952. године, локални сликари изложили су своје слике, а запазио их је панчевачки уметник Стојан Трумић. Увидевши њихов таленат, предложио им је да промене тематику и почну да сликају оно што виде и носе на души, да сликају своју свакодневицу: рад на њиви, домаће животиње, црквене обичаје – објашњава директорка Галерије Ана Жолнај Барца.

Већ 1955. године основана је ова Галерија и придружили су јој се и други сликари. До данас нико није успео да објасни тај феномен –

откуд у једној малој Ковачици, која броји око 6.400 житеља, толико талентованих људи. Ликовни критичари покушавали су да га протумаче носталгијом за завичајем, за Словачком, али чињеница је, примећује директорка, да су ови људи рођени у Ковачици, која је њихов једини завичај и инспирација. Такође је занимљиво да Словаци у другим срединама, па ни у самој Словачкој, немају уметничку традицију наивног сликарства.

Када су почињали, Јан Сокол и Мартин Палушка нису познавали академске конструкције слика, баш као ни они који ће им се придружити и постати познати: Михал Биреш, Владимир Бобош, Мартин Јонаш и Јан Књазовиц. Ипак, најзначајнији представници који су заправо прославили Ковачицу широм света били су Мартин Јонаш и Зузана Халупова, познатија као Мама Зузана. Ове године Галерија у Ковачици обележава 100 година од рођења Мартина Јонаша, који је свој цео век провео у родном месту, све до смрти 1996. Код њега је долазио светски џет-сет, а Јонаш се дописивао са неким од најинтригантнијих људи свог доба. Он се сматра човеком који је наивну уметност мале Ковачице извео у велики свет, коме данас у потпуности припада.

ЈОНАШ ЈЕ ПОТИЦАО ИЗ СЕЉАЧКЕ И занатске породице, имао је завршена само четири разреда основне школе и курс за пољопривреднике, али је био самоук, како у сликарству, тако и учењу језика. Био је полиглота, а према речима Ане Жолнај Барце, причао је, осим словачког и српског, и енглески, француски, италијански и мађарски.

Почео је да слика у двадесет првој години. Током плодног уметничког рада, излагао је на више од 450 самосталних и колективних изложби. Био је добитник високих међународних уметничких признања и примио кључеве неколико европских градова. Поред Салвадора Далија и Рената Гатуса, добитник је златне медаље на великој међународној изложби цртежа у Италији, 1978. године.

Директорка
Галерије Ана
Жолнај Барца

The Director
of the Gallery,
Ana Žolnaja Barca

Зузана
Халупова

Zuzana
Chalupová

When they were starting out, Jan Sokol and Martin Paluška had no knowledge of academic painting, and neither did the ones who followed them and also made a name for themselves: Michal Bireš, Vladimír Boboš, Martin Jonaš, and Jan Knjazovic. However, the best-known painters who indeed made Kovačica famous all over the world were Martin Jonaš and Zuzana Chalupová, also known as Mama Zuzana. This year, the Kovačica Gallery is marking the 100th anniversary of Martin Jonaš's birth, who spent his entire life in his birthplace, until his death in 1996. Many international celebrities came to meet him and he kept in touch with some of the most intriguing people of his time. He is seen as the man who brought the naïve art out of little Kovačica and into the world, which is where it belongs today.

JONAŠ CAME FROM A FAMILY OF peasants and craftsmen. He completed only four grades of primary school and had agricultural training, but was self-taught, both in painting and in foreign languages. He was a polyglot, and according to Ana Žolnaj Barca, in addition to Slovak and Serbian, could also speak English, French, Italian, and Hungarian.

He started painting at the age of 21. Throughout his fruitful art career, he had more than 450 independent and collective exhibitions. He won

significant international artistic recognitions and was given the keys to several European towns. Together with Salvador Dalí and Renato Guttuso, he received the gold medal in a great international exhibition of drawings in Italy in 1978.

He was visited by famous actors, including Ursula Andress and Sofia Loren. The recently deceased Alain Delon spent three days in Jonaš's home with his then wife. Since their son, Anthony Delon, was born nine months later, Jonaš jokingly said that he was also from Kovačica. Delon bought three Jonaš's paintings in 1969, and Ursula Andress purchased seven.

- Martin Jonaš painted people with extremely large feet and hands, and with rather small heads. He wanted to convey that the life of farmers is difficult, and that it requires strong hands and feet. When he was explaining to the journalists why his characters had small heads, he used to say that when he was a child he loved to kneel under the table and observe his parents. From that frog's-eye view it seemed to him that they had extremely large feet and hands, but small heads – explains the Gallery director.

Large feet are also symbolic of the firm bond between humans and the nature and soil they cultivate, just like the large corn cobs and pumpkins, also frequently used symbols in Jonaš's paintings, hint at the fertility and richness of the Banat soil.

This year, the Gallery of Naïve Art in Kovačica is celebrating the 100th anniversary of the birth of Martin Jonaš, the painter who spent his entire lifetime in the town where he was born. He was visited by international celebrities, and kept in touch with some of the most intriguing people of his time. He is considered to be the person who took the naïve art of little Kovačica out into the world, where it belongs today

RS

Код њега су у посету долазили познати глумци, између осталих Урсула Андерс и Софија Лорен, а недавно преминули глумац Ален Делон боравио је са тадашњом супругом три дана у Јонашевој кући. Пошто се после девет месеци родио Антони Делон, Јонаш се шалио да и он припада Ковачици. Делон је купио три Јонашеве слике, 1969. године, а Урсула Андерс их је имала седам.

- Мартин Јонаш је сликао људе са изразито великим стопалима и шакама, а малим главама. Тиме је хтео да укаже на то да је живот пољопривредника тежак, за њега су потребне снажне руке и ноге. Објашњавајући новинарима зашто његови ликови имају ситне главе, говорио је да је, када је био дете, волео да чучи испод стола и посматра родитеље. Из жаље перспективе изгледало му је да имају изразито велика стопала и руке, а мале главе – објашњава директорка Галерије.

Велика стопала уједно симболизују чврсту везу човека са природом и земљом коју обрађује, као што велики клипови кукуруза и бундеве, такође чести симболи на Јонашевим сликама, указују на плодност и богатство банатског тла.

Сликарка Зузана Халупова рођена је као Зузана Корењова, у породици локалног столара. Завршила је пет разреда основне школе и већ ту се издавала ликовним талентом. Касније је са супругом живела од земљорадње, виноградарства и пчеларства. Прву слику насликала је на зиду куће, бојама раствореним у млеку. Пре него што је постала прва сликарка у Ковачици, била је најспретнија везиља. Сликала је махом децу, а на сваком платну може се уочити девојчица обучена у розе хаљиницу, коју је звала Катка или Катарина. Говорила је како је то њено замишљено дете, будући да није имала потомства. И одрасле људе је сликала са деџим лицима, у словачкој националној ношњи, само мало вишег раста и мушкарце са брковима.

Године 1969. њен рад бива запажен у Француској и Немачкој, појављује се у уметничким часописима, а једна немачка кућа јој објављује сликовницу. Следе изложбе у Цириху, Њујорку, Лондону, Бечу. Године 1973. сликарски атеље Халупове у Ковачици посетио је француски председник Франсоа Митеран. Била је амбасадор Уницефа, Унеска и Црвеног крста у Женеви, а Уницеф је штампао разгледнице са мотивима њених слика у милионским tiraжима. Пропутовала је цео свет обучена у словачку народну ношњу. Бавила се и хуманитарном радом и поклањала слике за децу без родитељског старања. Преминула је 2001. го-

дине, а Галерија ће следеће године организовати велику изложбу слика поводом стогодишњице њеног рођења.

Зузана Халупова је сликала поред свог шпорета на дрва, док је кувала ручак. У Галерији се, поред слика, чува и њен оригинални штафелај. Матица словачка из Братиславе доделила јој је високо одликовање за животно дело „Ћирило и Методије“.

Током богате сликарске историје, Ковачицу је посетила и посада „Апола 11“, која је слетела на Месец, затим рок група „Роллингстони“, чији су чланови купили три слике, глумац Франко Неро, Хуан Карлос и многи други. Годишње Галерију наивне уметности, за коју су сада везана 22 сликара, обиђе око 20.000 гостију.

- Стране посетиоце, међу којима је доста Кинеза, Руса, Американаца, Немаца и Словака из Словачке Републике, највише фасцинира то што ове слике богатог колорита зраче једноставношћу, лако може да се препозна насликана тема – свакодневни живот људи, без обзира на то да ли су то гуске на улици, рад на њиви или одлазак у цркву и разговор са комшијом. Ове идиличне и носталгичне слике посебно им пријају у данашње време када се брзо живи, то их психички одмори. Радим овде више од две деценије и драго ми је када видим да се људи после пет, шест или седам година враћају. Имамо и мини-библиотеку, пуштамо музику, гости уживају – каже Ана Жолнај Барца.

Мада је врхунац ковачичке наивне уметности био седамдесетих и осамдесетих година двадесетог века, интересовање, признаје, не пролази до данас. У фонду Галерије налази се више од 1.000 уља на платну, која посетиоци могу гледати на изложбама у земљи и широм света. Нико од 22 актуелна сликара нема завршену сликарску школу, сви и даље живе у Ковачици и имају редован посао, у пољопривреди или мимо ње. Наивним сликарством баве се чак и неки потомци те прве генерације, која је прославила наиву, рецимо кћерка Јана Књазовица, једног од оснивача Галерије, сликарка Ана Књазовиц, као и њена кћерка Наташа.

- Од 2012. године радимо на томе да се ковачичка уметност наиве нађе на Унесковој листи непокретног културног добра и надамо се томе ове године. То би нам олакшало административне процедуре приликом организовања изложби у иностранству, а допринеће и још већој видљивости наше наиве у свету – каже директорка Галерије. ♦

19 СЛИКАРА НАСЛИКАЛО ЈЕДНУ СЛИКУ

Сваке јесени организује се манифестација “Ковачички октобар”, када се у просторијама Галерије одржава изложба најновијих репрезентативних радова свих чланова. Те слике су поклон галеријском фонду. Када је Ковачица прослављала 220. рођендан, пре две године, 19 сликара је заједнички насликало велику слику „Моја јединствена Ковачица“. То је јединствен пример у свету да на једној слици сарађује толико уметника.

EN

Музеј наивне
уметности у
Ковачици

The Museum
of Naïve Art in
Kovačica

The painter Zuzana Chalupová was born as Zuzana Korenjova, in the family of a local carpenter. She completed five grades of primary school and was recognised for her artistic talent. Later, when she got married, she lived off cultivating the land, viticulture, and beekeeping. The first painting she ever made was on the wall of her house, with colours dissolved in milk. Before she became the first woman painter in Kovačica, she was the finest embroiderer. She mostly painted children, and in each of her paintings you can see a little girl wearing a pink dress, whom she referred to as Katka or Katarina. She used to say that she was her imaginary child, as she had no children of her own. Her paintings also featured adults who were painted as slightly taller children, wearing Slovak national attire, whereas men usually had moustaches.

IN 1969, HER WORKS GAINED ATTENTION

in France and Germany where she appeared in art magazines, and one German publishing house issued her picture book. She then had exhibitions in Zurich, New York, London, and Vienna. In 1973, Chalupová's atelier in Kovačica was visited by the French president Francois Mitterrand. She was an ambassador for UNICEF, UNESCO, and the Red Cross in Geneva, and UNICEF printed millions of postcards with the motifs from her paintings. She travelled all over the world wearing traditional Slovak costume. She also did humanitarian work and donated her paintings to children without parental care. She died in 2001 and next year the Gallery will organise a big exhibition for the 100th anniversary of her birth.

Zuzana Chalupová painted beside her wood-burning stove, while preparing lunch. In the

Gallery, in addition to the paintings, they also keep her original easel. The Matica slovenská from Bratislava decorated Chalupová with the 'Cyril and Methodius' high order for lifetime achievement.

THROUGHOUT ITS RICH HISTORY, KOVAČICA WAS visited by many, including the crew of Apolo 11 which landed on the Moon, the Rolling Stones, whose members bought three paintings, actor Franco Nero, Juan Carlos of Spain, and many more. Annually, the Gallery of Naïve Art, which now holds paintings of 22 painters, is visited by around 20,000 guests.

- Foreign visitors, mostly Chinese, Russians, Americans, Germans, and Slovaks from Slovakia, are usually fascinated by the candor of these brightly coloured paintings, the fact that they radiate with simplicity and the fact that the subject of the painting is so easy to discern – everyday life of people, whether it be geese crossing the street, working in the fields, or going to church and talking to neighbours. These idyllic and nostalgic paintings are especially interesting these days, when life is so quick, as they offer an opportunity for a mental break. I have been working here for more than two decades and I am glad to see that many people come back after five, six, or seven years. We also have a mini-library, we play music and the guests love it – adds Ana Žolnaj Barca.

PAINTING DONE BY 19 PAINTERS

The manifestation 'October in Kovačica' takes place every autumn, when the exhibition of the latest representative paintings of all members takes place in the premises of the Gallery. These paintings are a gift to the gallery's collection. When Kovačica was celebrating its 220th anniversary, two years ago, 19 different painters painted a large painting entitled 'My Unique Kovačica' together. This is a one-of-a-kind example that so many artists collaborated on one painting.

EVEN THOUGH THE PEAK OF THE naïve art of Kovačica was in the 1970s and 1980s, according to Ana, the interest is still high to this day. The Gallery's collection includes more than 1,000 oil on canvas paintings, which visitors can see in exhibitions in the country and around the world. None of the 22 represented painters have any formal artistic education. They still live in Kovačica and have steady jobs, in agriculture or elsewhere. There are also descendants of the first generation who made naïve art famous, such as the daughter of Jan Knjazovic, one of the founders of the

Gallery, Ana Knjazovic, and her daughter Nataša.

- Since 2012 we have been working on including the naïve art of Kovačica in the UNESCO list of intangible cultural heritage and we are hoping it may happen this year. This would facilitate administrative procedures when we organise exhibitions abroad, and would contribute to a higher visibility of our naïve art in the world – says the Gallery director. ♦

СПОРТСКИ МЕРИДИЈАНИ / SPORTS MERIDIANS

**СРБИЈА НА
ИГРАМА У ПАРИЗУ**

**КАДА ЈЕ МАЊЕ
У СТВАРИ**

ВИШЕ!

Dipos magazin 2023

SERBIA AT THE GAMES IN PARIS: *When Less Is More!*

Мање је више! Ова кратка, али моћна фраза најбоље описује осећања српске нације након Олимпијских игара у Паризу 2024. Иако смо се кући вратили са пет медаља (три златне, једна сребрна и једна бронзана), управо су ове игре донеле најважније и дуго чекане тријумфе – победе које су обележиле нову еру српског спорта.

Да, освојен је мањи број медаља него на претходним Играма у Токију (9). Да, тачно је, имали смо далеко већи број учесника него у Јапану пре три године (113 наспрам 86), али Игре на Сени су нам донеле нешто друго, нешто ново, нешто другачије и надасве нешто дуго чекано.

Наравно, реч је о злату у мушком синглу у тенису које нам је свима подарио најбољи играч у историји – Новак Ђоковић. Златом се овенчао након победе у епском финалу против Карлоса Алкараза у два сета (7:6, 7:6). Он је у свом петом наступу на највећој светској смотри спорта освојио оно што је толико желео, оно за чим је толико жудео и оно што му је једино недостајало у благо речено богатој колекцији успеха и трофеја. А ту његову, шеснаест година дугу борбу и патњу са њим је на неки начин проживљавао и српски народ, којем се Новак и обратио након што је око врата ставио злато.

„Заједно, веровали смо у немогуће. Иако сам ја тај који држи ову медаљу, желим да сваки Србин зна да припада свима нама. Ово ми је највећи успех у каријери!”, казао је човек који има освојене 24 гренд слем титуле и који држи рекорд по времену проведеном на првом месту светске листе тениских професионалаца. Дан касније Новак је разговарао иза затворених врата са српским ватерполистима у деликатном моменту пред четвртфинале са неочекивано фаворизованом Грчком. Јакшићев гол са пола базена у последњој секунди за 12:11 и коначни епилог ватерполо турнира знамо – одбрањен је трон и настављен златни низ који траје од Рија 2016!

Дуго се ишчекује, или

БОЉЕ РЕЧЕНО сања олимпијско злато и у кошарци.

Чинило се да су игре у Паризу, са најбољим кошаркашом планете Николом Јокићем у тиму, управо та дуго чекана шанса да се доминантним америчким кошаркашима покваре планови. И не само

Ватерполо репрезентација Србије трећи пут узастопно је узела злато на Олимпијским играма

The Serbian water polo team has won gold for the third consecutive time at the Olympic Games

њима, већ и Нетфликсу, који је бележио све што се дешавало „осветничком” дрим тиму и спремао документарну серију која ће пред публику 2025. године.

И све је ишло као по лоју, што би рекао недавно преминули Бора Чорба у једној својој песми, и то све до неког 37. минута. Али снаге да сан постане јава ипак није било...

„Изгубили смо утакмицу, тешко нам је било после тог полуфинала јер смо добро играли 36 минута, и онда смо пали, промашили неке битне шутеве, мало неких судијских задлука... Ми смо највише криви јер смо пали, физички пре свега, нисмо одиграли добро тих последњих пар минута и уз то, дошло је до преокрета. Баш нам је то тешко пало, искрено. То вече, и цео следећи дан је био јако тежак. Али, капитен Богдановић нас је дигао, дошао и рекао: 'Момци, дај да освојимо ту бронзу. Биће нам лепо, веселићемо се и уживати. Одиграли смо врхунску утакмицу и сад нам је тешко, али ако узмемо бронзу биће све лепо', присећа се члан српског бронзаног тима Огњен Добрић на почетку разговора за „Дипос магазин”.

И било је лепо.

Било је и квалитетно, било је готово саврше-

„Заслужили смо да се после сијасеј медаља нађемо и на овом највећем њосиљу“

ДАМИР МИКЕЦ

„After so many medals, we deserved to win the Olympic gold“

DAMIR MIKEC

Less is more! This short but powerful phrase best describes the feelings of the Serbian nation after the 2024 Paris Olympics. Even though our athletes came back home with five medals (three golds, one silver and one bronze), it was these games that brought us the most important and longest-awaited triumphs – the victories that marked a new era in Serbian sports.

Yes, fewer medals were won than at the Tokyo Games (9). Yes, it is true that we had much more athletes than three years ago in Japan (113 against 86), but the Games on the Seine have brought us something else, something new, something different, which we had been expecting for a long time.

Of course, we are talking about the gold medal in men's singles in tennis, won by the Tennis GOAT – Novak Đoković. He defeated Carlos Alcaraz in two straight sets (7:6, 7:6) in the epic final. In his fifth appearance in the biggest event in international sports he won the medal that he had desired so much, the only one missing in his abundant collection of successes and trophies. This 16-year-long struggle and suffering was in a way also felt by the Serbian people, whom Novak addressed in his first speech with the gold medal around his neck.

“Together, we believed in the impossible. Even though I am the one holding this medal, I want every Serb to know that this belongs to all of us. This is the biggest success of my career!” said the man with 24 grand slam titles who holds the world record for the number of weeks spent as No. 1. One day later, Novak talked behind closed doors with the Serbian water polo team at a delicate moment, before the quarter-final match with Greece, the unexpected favourites. We already know everything there is to know about Jakšić's last-second goal from half-court for the 12:11 win and about the final outcome of the water polo tournament – the title was defended and the cycle of golden medals that started back in 2016 at the Rio Olympics went on.

THE OLYMPIC GOLD IN BASKETBALL HAS long been awaited, even dreamed of. It seemed that the Paris Olympics, with the best player on the planet, Nikola Jokić, was the opportunity we had been waiting for to put a dent in the plans of the dominant Americans. These were not only their plans, but also Netflix's, as the company was recording everything surrounding the 'redeem team', in preparation of a documentary series to come out in 2025.

And everything was going smoothly, to quote the recently deceased songwriter Bora Đorđević, until the 37th minute. Unfortunately, we lacked strength to make the dream a reality.

“We lost the game. It was difficult after the semi-final because we played well for 36 minutes

and then we fell. We missed some important shots and there were some questionable referees' decisions. We are to blame because we did not play well physically, we underperformed in the last couple of minutes and that is when they turned the game around. Honestly, it was very difficult. The evening and the entire next day were very hard. But, Bogdanović, our captain lifted our spirits; he came in and said: ‘Guys, let's win the bronze. It will be great, we'll have fun and enjoy ourselves. We played a great game and now it's hard, but if we get the bronze, everything will be alright’”, remembers the member of the Serbian bronze-winning team Ognjen Dobrić in conversation with Dipos Magazine.

And it was nice.

The players played a remarkable, almost perfect bronze-medal match against Germany (93:83) and ultimately had plenty of reasons to celebrate across several locations in the City of Light.

“We somehow found the strength, fought for the medal and it was really beautiful. It is a different feeling compared to the silver medal from the World Cup, when everyone was sad. Did we have an additional motivation to settle the score with the Germans for that defeat? Yes, we did. There were nine of us in the team from the World cup and we decided that it was time for a payback. This was the ideal scenario for the end.”

It was not just the medal that thrilled basketball lovers in Serbia. They also loved seeing how happy the players were during the long celebration after the bronze-medal match, which culminated in the medal awarding ceremony when the players were all smiles.

“Had we been in the final we would not have been able to celebrate like that. This added a whole new level. The time together, the camaraderie that we had was amazing. I have fond memories of the entire tournament, regardless of the loss to USA. Yes, it would have been a historical accomplishment if we had won, but it is what it is. I am not too sorry. I feel bad, but I do not want to cry about it.”

HOWEVER, A YOUNG ATHLETE FROM BELGRADE did shed tears – Aleksandra Perišić (22), competitor in taekwondo. It was a combination of tears of joy for the fact that she won an Olympic medal and sadness because of the loss in the final. In the end, this girl who almost always smiles, looks on the bright side of her experience in Paris, because it was a long road.

“The road was filled with challenges, just like for everyone else. I had a major knee surgery and took a one-year break, and then things turned around in 2022. That is when I beat Olympic champion Matea Jelić and won a medal at the European Championship. I also changed categories

RS

но на терену против Немачке у матине термину (93:83) и на крају прилично весело, на неколико локација у Граду светлости.

„Нашли смо некако ту снагу, изборили се за ту медаљу и стварно је било прелепо. И утисци су другачији у односу на оно сребро са Светског првенства, тада су сви били тужни. Да ли је била додатна мотивација да се реванширамо Немцима за тај пораз? Јесте, било је и тога. Зато што нас је било истих девет у екипи и причали смо међу собом да морамо да им вратимо и оставимо без медаље. И то је био идеалан сценарио за крај.”

И није само та освојена медаља разгалила љубитеље кошарке у Србији, већ је свима њима посебно драга и прослава која је у Паризу после тог меча за треће место трајала безмало десет сати, а завршила се разиграним и насмејаним изласком на постоље.

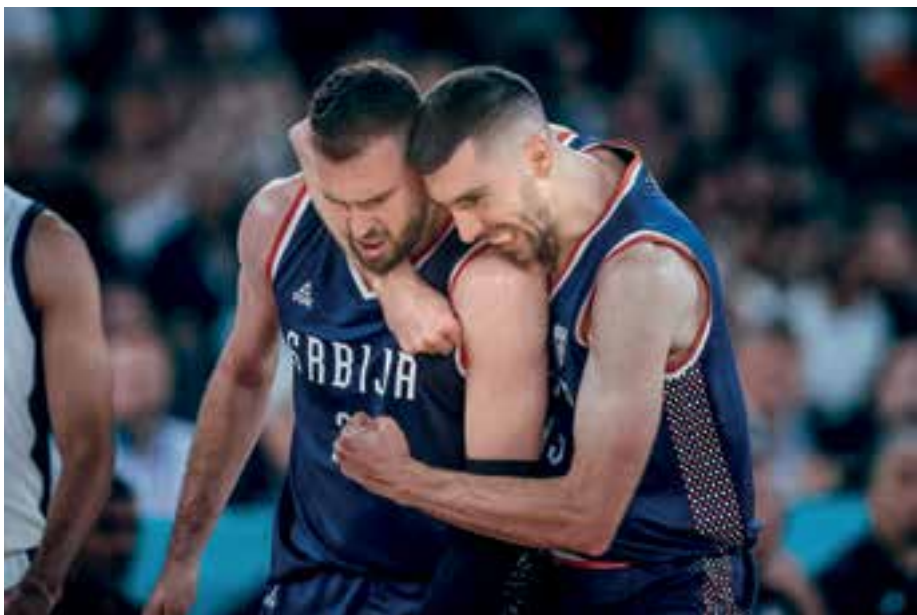
„Да смо ушли у финале не бисмо могли тако да славио. То се додатно подигло на још неки већи ниво. То славље, то заједништво које смо имали је невероватно. Ма, цео тај турнир, и поред тог пораза од Америке мени је у лепом сећању. Да, било би историјски да смо победили али шта је ту је. Не жалим превише. Криво ми је, али не плачем дан-данас.”

СУЗА ЈЕ БИЛО И КОД ЈЕДНЕ младе Београђанке – таеквондисткиње Александре Перишић (22). И то микс суза – радносница због освајања олимпијске медаље, те суза туге због пораза у финалу и губитка злата. На крају, готово увек насмејана девојка на париско искуство гледа са ведрије стране јер пут је био дуг...

„Био је трновит као и свачији, од велике операције колена и паузе годину дана, па до великог обрта ситуације 2022. године. Тада сам у борби за медаљу на Европском првенству победила олимпијску шампионку Матеу Јелић. А било је и разних промена категорија и наставка ређања великих медаља, па ето ове као неки шлаг на торту. Нисам сигурна да могу да набројим све емоције које ме обузму када се сетим тренутка када сам ушла у финале и имала сигурну медаљу, није ми још реална слика у глави. Али знам да сам неизмерно захвална на свему што се десило”, рекла нам је Александра Перишић.

А ДЕСИЛО СЕ ОНО ШТО СЕ обично дешава са српским таеквондом на Олимпијским играма од 2012. године – сигурна медаља. Ипак, притисак након пензионисања успешних колегиница Милице Мандић (два злата, Лондон и Токио) и Тијане Богдановић (сребро у Рију) био је присутан и осећао се у ваздуху.

„Тај притисак који сам осећала ме је ујед-

но и вукао да будем боља, а главни разлог је народ који желим да учиним поносним. Све у свему, Игре су стварно биле незаборавно искуство и надам се да ће се оно поновити”, причала је наша млада нада таеквонда.

Александра Перишић каже да је посебно искуство био и боравак у Олимпијском селу, где је јединствена прилика да се размењују искуства са спортистима из других дисциплина:

„Уффф... То је заиста нешто ново, другачије од осталих турнира због количине људи, амбијента, некако доста озбиљнији турнир од осталих. Нисам толико проводила време ни са ким до дана борбе, била сам фокусирана на оно што следи, али могу рећи да сам стварно срећна што сам имала прилику да делим простор са таквим људима. Што се наше, српске зграде у селу тиче, сви су приземни, и били су ту да ме посаветују и сви су поприлично сложни, што се мени много свиђа. Велика ми је част што сам имала прилику да разговарам са њима, они су ми можда оставили најлепши утисак на овим Олимпијским играма.”

ЈЕДАН ОД СРПСКИХ СПОРТИСТА КОЈИ ЈЕ највише времена провео у Олимпијском селу и са којим је Александра такође разговарала је Дамир Микећ. Он је свој олимпијски скор и сребро из Токија појачао златом, и то екипним, у пару са колегиницом и пријатељицом Зораном Аруновић.

„Заслужили смо да се после сијасет медаља нађемо и на овом највећем постољу и да имамо око врата нешто највредније што може у спорту да се освоји”, казао је Микећ након једног од драматичнијих финала у историји стрељачког спорта.

„Нашли смо некако снагу, изборили се за медаљу и стварно је било прелепо”

ОГЊЕН ДОБРИЋ

„We somehow found the strength, fought for the medal and it was really beautiful”

ОГЊЕН ДОБРИЋ

several times and won medals at different international competitions, but this is now the icing on the cake. I am not sure I could list all of the emotions I feel when I remember the moment I qualified for the final and secured a medal. I still cannot grasp the whole situation. But I do know that I am extremely grateful for everything that happened”, Aleksandra Perišić tells us.

What happened was that which normally happens with Serbian taekwondo in the Olympic Games since 2012 – a guaranteed medal. However, the pressure after the retirement of her successful former teammates Milica Mandić (two golds, London and Tokyo) and Tijana Bogdanović (silver in Rio) was felt in the air.

“The pressure I was feeling also pushed me to do better, and the main reason is that I want to make my people proud. All in all, the Games were a truly unforgettable experience and I hope I get the chance to do it again”, says our young and promising competitor.

Aleksandra Perišić says that it was a special experience to just spend time in the Olympic Village, where she had a unique opportunity to share experiences with athletes from other disciplines:

“Wow... That was really something else, different from other tournaments because of the number of people and the atmosphere. It was a much more serious tournament than others. I did not spend plenty of time with anybody before the day of the fight, as I was focused on what was coming, but I can say that I am truly happy that I had the opportunity to share the same premises as such people. As for the Serbian building in the vil-

lage, everybody was down-to-earth and they were there to give me advice and we all got along really well, which I loved. I felt honoured that I could talk with them and they are maybe even the best thing for me in these Olympic Games.”

ONE OF THE SERBIAN ATHLETES WHO spent the most time in the Olympic Village and was there to advise Aleksandra is Damir Mikec. He added a gold medal to the Olympic silver he won in Tokyo. He won the gold with his teammate and friend Zorana Arunović.

“After so many medals, we deserved to win the Olympic gold, the most valuable medal in all of sports”, said Mikec after one of the most dramatic finals in the history of Olympic shooting.

Dramatic is a term that fails to describe the manner in which the Serbian duo managed to ‘shoot’ the gold against such a cold-blooded competitor as Yusuf Dikeç from Turkey.

“It was a very hard match, we started poorly, but it ended the way we wanted. I took my last shot in the medal-deciding series and just turned around and saw people celebrating. I heard them shouting that we had won gold! We just turned to each other, hugged, and cried tears of joy.”

Mikec and other Serbian Olympians were also greeted by the celebration held in front of the Assembly of the City of Belgrade. From the balcony they could see an endless river of people, thousands of Serbian flags and many lit flares.

“THANK YOU FOR BELIEVING IN US at times when we did not believe enough in ourselves. This medal

Александра Перишић/Aleksandra Perišić

Мада, драма је можда и блага реч за оно како је српски двојац успео да „упуца“ злато и то против хладнокрвног хитмена са руком у џепу, Турчина Јусуфа Дикеча.

„Меч је био веома тежак, лоше смо почели, али смо на крају били они прави. Опалио сам последњи хитац основног дела где се одлучују медаље. Окрећем се и видим делиријум. Кажу ми: за злато! Само смо се окренули, загрлили, сузе радоснице...

Делиријум је Микеца и остале српске олимпијце дочекао и испред Скупштине града Београда, са чијег су балкона могли да виде непрегледну реку људи, хиљаде српских тробојки и солидан број упаљених бакљи.

„ХВАЛА ВАМ ШТО СТЕ ВЕРОВАЛИ У нас онда када ми нисмо довољно веровали у себе. Ово није само наша медаља већ свакога од вас”, рекла је Зорана Аруновић са балкона.

А о том балкону и целом том искуству Александра Перишић је за „Дипос магазин” рекла следеће: „Најлепши моменат свега овога око ОИ заправо можда и јесте тај излазак на балкон. Када сам видела све те људе који су дошли ту због нас стварно сам била одушевљена. Толико срећна и помало уплашена у исто време. Много сам им захвална на том дочеку, увек ми сама помисао на то измами осмех на лице. Провод са осталим спортистима био је веома пријатан и весео. Толико срећних људи на једном месту, уз наш народ и у својој држави, мислим да не постоји лепша ствар од тога.”

Саме Олимпијске игре у Паризу протекле у спектакуларном маниру. Након ексцентричног отварања на реци Сени, које је поприлично покварила киша, такмичарски дани (њих 18) обележени су одличном организацијом и обарањем бројних рекорда. И то је оно што готово сваке нове игре донесу и оно што овај спортски догађај чини врхунцем каријере сваког спортисте.

„Не може то да се пореди ни са чим. То је стварно врхунац спорта! И то не само кошарке у мом случају, већ сваког спорта и сан сваког спортисте је да освоји медаљу на Олимпијским играма. Ја сам то срећом доживео и могу рећи да је најлепши осећај. Цео тај утисак, цела та организација, цео град у томе... Ма врх, веће од тога нема!”, додаје Огњен Добрић.

Међутим, величина ипак у коначном салду и те како има утицаја. И даље важи старо правило – велика земља – једнако велики број медаља, па су се и овога пута главну реч водиле Сједињене Америчке Државе са 126 и Кина са 96 медаља. Иначе, обе земље су освојиле по тачно 40 златних одличја.

Топ 10 најуспешнијих учесника на листи где

се највише вреднује злато а најмање бронза, још чине Јапан (45), Аустралија (53), домаћин Француска (64), Холандија (34), Велика Британија (65), Јужна Кореја (32), Италија (40) и Немачка (33), док се Србија на тој листи налази на 27. месту што је најбољи резултат у региону (Хрватска 31. место, Словенија 34. место, док су остали, попут Црне Горе и Северне Македоније остали без медаља.

КАДА ЈЕ РЕЧ О БРОЈУ МЕДАЉА по становнику, Србија заузима 33. место у свету са медаљом на сваких 1.321.033 становника, док топ 3 на овој листи чине првопласирана Гренада (56.289), Доминиканска Република (67.408) и Сент Луција (92.050). Хрватска са 550.805 становника на једну освојену медаљу заузима високо 12. место у овој категорији, док је Словенија 16. са 707.983 грађана по одличју.

Када је реч о генералном утиску не(успеха) Србије на Играма у Паризу у контексту поређења са другим државама, Србија се налази у доброј позицији с обзиром на њену историју и број становника, иако се не може мерити са већим спортским силама попут САД или Кине. Међутим, у спортовима попут ватерпола и стрељаштва, Србија показује доминацију и конзистентност у освајању медаља. Овај тренд је сличан претходним Играма, где су српски спортисти редовно освајали медаље у тимским спортовима, што је карактеристика која Србију издваја од већих спортских нација. Ти успеси су заправо својеврсна илустрација нације, која, иако мала по броју становника, има велико срце и непоколебљиву спортску традицију.

Са овим достигнућима, Србија не само да наставља да гради свој спортски идентитет већ и да инспирише нове генерације спортиста. Путовање српских спортиста на Олимпијади у Паризу 2024. није само хронологија победа, већ и симбол духа, упорности и страсти који покрећу једну нацију ка великој слави, што је приметио и „Њујорк тајмс”: „Србија, упркос својој величини, наставља да представља значајан утицај у међународном спорту. Њихови успеси су подсећање на то да историја и традиција могу бити подједнако важне као финансијска средства и инфраструктура.”

Остаје нам да се надамо да ће сличне речи хвале угледни лист моћи да користи и за четири године, када са домаћег тла буде пратио игре у Лос Анђелесу 2028. До тада (а наравно и после) памтићемо да је Париз, који је већ два пута био домаћин Олимпијских игара у далекој прошлости (1900. и 1924. године), овог пута био позорница на којој су наши највећи спортисти исписали нека од најлепших поглавља у историји српског спорта. ♦

Кошаркашка
репрезентација
Србије на
постољу

The Serbian
basketball team
on the podium

does not belong only to us, but to each and every one of you”, said Zorana Arunović on the balcony.

About the balcony and the whole experience, Aleksandra Perišić said the following for Dipo Magazine: “The most beautiful moment surrounding the Olympic Games is probably when we came out to the balcony. When I saw all the people who came there for us, I was truly amazed. I was extremely happy and slightly scared at the same time. I am very grateful for the warm welcome and the memory always brings a smile to my face. The celebration with other athletes was a delightful highlight. I think there is nothing better than seeing so many happy people in one place and celebrating with our own people and in our own country.”

The Olympic Games in Paris were organised in a spectacular fashion. After the eccentric opening on the Seine, which was somewhat spoiled by rain, all of the 18 competition days have been characterised by an excellent organisation and the many records that were broken. That is what almost every new Olympics bring and what makes this sporting event the peak of any athlete’s career.

“You cannot compare this to anything. This is truly the pinnacle of sports! Not only basketball, but any sport, and it is a dream of every athlete to win a medal at the Olympics. I was fortunate enough to experience this and I must say that it is a wonderful feeling. This whole impression, the whole organization, the way the whole city came together... It was absolutely the best!”, adds Ognjen Dobrić.

Still, in the final balance, size does matter. The old rule still applies – big country equals many

medals and again the games were dominated by USA with 126 and China with 96 medals. It is worth mentioning that both countries won exactly 40 gold medals each.

The top 10 most successful participants in the medal table which prioritises gold medals, include also Japan (45 medals in total), Australia (53), the hosts France (64), Netherlands (34), United Kingdom (65), South Korea (32), Italy (40) and Germany (33). Serbia ended the Games on the 27th position, which is the best result in the region (Croatia was 31st, Slovenia 34th, whereas others such as Montenegro and North Macedonia did not win any medals).

WHEN COMPARED WITH THE NUMBER OF medals per population, Serbia ranks 33rd in the world with one medal per 1,321,033 people, whereas the top 3 in this list are Grenada (56,289), Dominican Republic (67,408) and Saint Lucia (92,050). Croatia with 550,805 people per one medal ranks high and is 12th in this category, whereas Slovenia is 16th with 707,983 people per medal.

In terms of the general impression about whether Serbia’s participation in the Olympics was successful or not when compared with other countries, Serbia is in a good spot considering its history and population, even though it cannot measure against powerhouses in sports such as USA or China. However, in sports such as water polo or shooting, Serbia has shown a domination and consistency in winning medals. This trend is similar to the previous games, where Serbian athletes regularly won medals in team sports, which is a quality that separates Serbia from bigger sports nations. These successes are actually an illustration of a nation which, though modest in terms of population, has a big heart and steadfast tradition in sports.

With these achievements, Serbia is not only continuing to build its sports identity but also inspiring new generations of athletes. The voyage of Serbian athletes in the 2024 Olympics in Paris is not just a chronology of victories, but a symbol of spirit, persistence and passion that guide a nation to glory, as noticed by the New York Times: “Serbia, despite its size, continues to be a significant factor in international sports. Their successes are a reminder that history and tradition can be equally important as financial funds and infrastructure.”

We can only hope that the renowned media outlet will use the same words of praise in four years’ time, when they cover the 2028 Los Angeles Olympics. Until then (and afterwards, of course), we will remember that Paris, which had already hosted the Olympic Games on two occasions (in 1900 and 1924), was the stage for some of the biggest successes in the history of Serbian sports. ♦

ФОТО: ОКЦ / PHOTO: OCS

Празнична магија на Београдском новогодишњем вашару

Авантура, забава и куповина за све генерације, 15 - 30. децембар 2024.

Београд постаје центар празничне магије од 15. до 30. децембра 2024. године захваљујући традиционалном новогодишњем вашару на Београдском сајму. Ова манифестација, која већ деценијама привлачи посетиоце свих генерација, представља идеалну прилику да се на време припремите за предстојеће празнике, али и да се опустите и уживате у правој зимској бајци.

Београдски новогодишњи вашар је међу најпосећенијим манифестацијама у Србији током зимских празника. Уз један од највећих затворених забавних паркова на Балкану, посетиоци могу да очекују дане испуњене радошћу, смешом и авантурама. Овај догађај представља својеврсни увод у новогодишње расположење, са атракцијама које ће задовољити и најзахтевније љубитеље забаве.

Све генерације могу да пронађу нешто за себе – од класичних вашарских атракција као што су рингшипил, вртешка и такмичарске игре, до модерних забавних садржаја који укључују најсавременије интерактивне игрице и авантуре. Осим тога, за најмлађе је припремљен посебан део са Деда Мразом и радионицама у којима деца могу да учествују у прављењу украса и поклона.

Међутим, овај вашар није само забава. Многи посетиоци искористе ову прилику да обаве новогодишњу куповину, јер је вашар препун штандова са разноврсном понудом – од уникатних рукотворина и декорација, до одеће, играчака и специјалитета из различитих крајева Србије и региона. Атмосфера је прожета празничним духом, а шармантни и шарени штандови чине да се осећате као да сте ушли у новогодишњу бајку.

Неизоставан део сваке посете новогодишњем вашару је и гастрономски доживљај. За љубитеље добре хране, ту су разноврсне гурманске понуде које укључују традиционалне српске специјалитете, као и интернационална јела. Мирис печеница, куваног вина и медањака ствара непоновљиву атмосферу која ће вас загрејати и припремити за празничне дане.

Београдски новогодишњи вашар није само догађај. Он је симбол заједништва, радости и свеопштег празничног духа који спаја људе свих узраста. Без обзира на то да ли долазите због забаве, куповине или једноставно да осетите празничну атмосферу, ова манифестација ће вам обезбедити незаборавне тренутке.

ДОЧЕК НОВЕ ГОДИНЕ НА ЗЛАТИБОРУ

31. децембар - 2. јануар 2025.

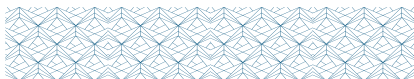
Општина Чајетина и Туристичка организација Златибор традиционално припремају обележавање новогодишњих празника на најпосећенијој планини Србије. Златиборски дочек Нове године уз атрактивне забавно-музичке садржаје с познатим извођачима на Краљевом тргу увек окупља хиљаде посетилаца. Програм дочека Нове године чине концерти неких од најпознатијих извођача, не само из Србије већ из целог региона, са репертоаром за све укусе. Традиционално, Нова година се у поноћ дочекује велелепним ватрометом уз наступ трубачког оркестра.

WINTER FEST У СУБОТИЦИ

5. децембар - 10. јануар 2025.

Традиционални празнични вашар у центру Суботице где се у дрвеним кућицама могу пазарити мед и производи од меда, сапуни и козметика од млека, дрвени украси, капе, шалови, пекмез, домаћа вина, ракије, слаткиши... Посетиоци се могу окрепити врућим вином или засладити колачима.

Festive Magic at Belgrade New Year's Fair

Adventure, Entertainment and Shopping for All Generations **15 – 30 December 2024**

● Belgrade will become the centre of festive magic between 15 and 30 December 2024 owing to the traditional New Year's Fair held at the Belgrade Fairground. This manifestation, which has been attracting visitors of all generations for decades, will be an ideal opportunity to prepare for the forthcoming holidays and to relax and enjoy a genuine winter fairy tale.

The Belgrade New Year's Fair is among the most popular manifestations in Serbia during the winter festivities. In addition to one of the biggest indoor entertainment parks in the Balkans, visitors can expect whole days filled with joy, laughter and adventure. This event is an introduction to New Year's spirit, with attractions that will satisfy even the most demanding entertainment seekers.

There is something here for all generations – ranging from the classical fairground attractions such as a carousel, merry-go-round and different competitions, to modern entertainment such as state-of-the-art interactive games and adventures. Also, for the youngest visitors, there will be a separate area with Santa Claus and workshops in which children can participate in making decorations and presents.

However, this fair is not just about entertainment. Many visitors use this opportunity for their New Year's shopping because the fair is filled with booths offering a wide variety of products – ranging from unique handicraft objects and decorations, to clothes, toys and delicacies from different parts of Serbia and the region. The atmosphere is imbued with festive spirit, and the charming and colourful booths make you feel as if you were in a New Year's fairy tale.

An integral part to any New Year's fair is the gastronomic aspect. For food lovers there are various delicacies that include traditional Serbian specialties and international dishes. The smell of cured meats, mulled wine and gingerbread creates an irresistible atmosphere that will warm your heart and get you ready for the festive days that lay ahead.

The Belgrade New Year's Fair is not like any other event. It is a symbol of community, joy and an omnipresent festive spirit that brings together members of all generations. Whether you are coming for fun, shopping, or just to feel the festive atmosphere, this manifestation guarantees unforgettable moments.

NEW YEAR'S EVE ON ZLATIBOR

31 December – 2 January 2025

● The Municipality of Čajetina and the Tourism Organisation of Zlatibor are traditionally preparing the New Year's Eve celebration on the most popular mountain in Serbia. The New Year's Eve celebration on Zlatibor features attractive entertainment and music performances by famous artists on King's Square and always brings in thousands of visitors. The New Year's Eve celebration involves concerts by some of the best-known performers in music, not just from Serbia but from the whole region, with a wide variety of genres for all tastes. Traditionally, at midnight there is a glorious firework display and the performance of a brass band.

SUBOTICA 'WINTER FEST'

5 December – 10 January 2025

● This is a traditional holiday fair in the centre of Subotica where sellers offer various homemade products in wooden huts, such as honey and honey-related products, milk soaps and cosmetics, wooden decorations, hats, scarves, jams, wine, rakija, sweets, etc. Visitors may help themselves to hot wine or try some of the sweets on offer.

FESTIVE DELICACIES IN VRŠAC

December 2024

● This is an exhibition of festive food, handicraft, souvenirs and different delicacies prepared for slava celebrations, Christmas and New Year's Eve, whose goal is to promote and preserve culture and tradition. All of the offered products are for sale, which

ПРАЗНИЧНЕ ЋАКОНИЈЕ У ВРШЦУ

Децембар 2024.

Изложба празничне трпезе, домаће радиности, сувенира и разних ђаконија у време слава, Божића и Нове године чији је циљ промоција и очување културе и традиције. Продајног је карактера, тако да сви посетиоци могу купити народне рукотворине, оригиналне и уникатне божићне и новогодишње украсе као и аутентичне гастрономске специјалитете. У склопу изложбе у Вршцу одржава се и такмичење „Славска погача“, на ком се домаћинце надмећу у спремању погача.

НОВОГОДИШЊИ ДАНИ У НИШУ

Децембар 2024.

Манифестација у Нишу обухвата забавни и богат музички, плесни програм, као и уметничко-сценске наступе и представе за децу и младе које изводе нишке установе културе, удружења, дечји хорovi и познате музичке групе из тог града.

СУСРЕТ ЕТНО-УДРУЖЕЊА И АСОЦИЈАЦИЈА СРБИЈЕ „ТРАДИЦИЈОМ У ЕВРОПУ“

Децембар 2024.

Циљ манифестације у Књажевцу је промоција и отварање зимске туристичке сезоне на Старој планини, као и очување наслеђа овог краја. Окупља велики број удружења из Србије и региона. На својеврстан начин представља завршницу свих годишњих активности чувара традиције у Србији.

МЕЂУНАРОДНИ ФИЛМСКИ ФЕСТИВАЛ „КОСОВО И МЕТОХИЈА“

21 - 23. новембар 2024.

Фестивал „Косово и Метохија“, који се одржава у Дому културе „Грачаница“, приказује српске филмове најновије продукције, али

и остварења која су обележила светске фестивале и пунила биоскопе широм планете. Посебна пажња је усмерена ка најмлађима који ће имати прилику да погледају неколико најновијих дечјих филмова у 3Д техници синхронизованих на српски језик. Фестивал, користећи филм као изражајно средство доступно широком аудиторијуму је ту да подсети на универзалне вредности, првенствено на принципе заједништва, равноправности и солидарности, али и да укаже на неопходност очувања културе на Косову и Метохији, као круцијалног сегмента једног друштва.

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ САЈАМ „ВИНСКА ВИЗИЈА ОТВОРЕНИ БАЛКАН“

21 - 24. новембар 2024.

Сајам „Винска визија Отворени Балкан“ на јединствени начин ће укрстити винске путеве Балкана и окупити најбоље произвођаче вина у региону на Београдском сајму, а биће организован под покровитељством влада Србије, Северне Македоније и Албаније у оквиру иницијативе Отворени Балкан. Циљ сајма је да прослави врхунско умеће мајстора у производњи најбољих вина и промовише јединствени спој укуса и мириса који представљају како дух самог Балкана, његову географију и богатство сорти, тако менталитет оних који на посебан начин уживају у винима овог и других поднебља.

ВАШАР ЧОКОЛАДЕ У БЕЧЕЈУ

Децембар 2024.

Промоција посластица од чоколаде, која се одржава у Бачком Петровом Селу, где посетиоце чека чоколадна оаза богата разноврсним слатким укусима и промотивним це-

нама. Присутни ће моћи да уживају у широкој палети чоколада, попут оних са лешницима и рижом и пријатној атмосфери најслађег вашара у том граду.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ ТУРИЗМА У НОВОМ САДУ

28 - 30. новембар 2024.

Међународни сајам туризма у Новом Саду са изложбеним делом, богатим стручним програмом, као и забавним активностима за широку публику, важан је маркетиншки алат за свеобухватно представљање туристичких дестинација и услуга. Активно учешће на Сајму имају туристичке организације градова и општина, као и организатори манифестација. Сајам је усмерен на међусекторско повезивање, пословног, јавног и цивилног сектора који ради у туризму и за туризам, а свако ново издање овог догађаја прилика је за нове доживљаје – како учесника, тако и посетилаца.

ПАНЧЕВАЧКИ ЦЕЗ ФЕСТИВАЛ

Новембар 2024.

Респектабилан списак светски познатих извођача на претходним фестивалима, изузетан број посетилаца и велико интересовање професионалаца за наступ и праћење фестивала говоре о значају ове манифестације на културној мапи Европе. Високим квалитетом, организацијом, промовисањем мултикултуралности и различитости музичког израза и извођења, разликује се од осталих џез фестивала у региону. Посебност фестивала је стална едукација младих.

МЕЂУНАРОДНА КЊИЖЕВНА КОЛОНИЈА У ВРАЊУ

Децембар 2024.

Колонија подразумева интерактивни рад са талентованим учесницима основних и средњих школа. Гости манифестације су академици,

means that visitors can buy handicraft items, original and unique Christmas and New Year's decorations, and authentic gastronomic specialties. Within the exhibition in Vršac, the competition of slava bread makers also takes place, as the best homemade bread for a slava is chosen.

NEW YEAR'S DAYS IN NIŠ December 2024

● The manifestation in Niš includes an entertaining and diverse music and dance programme, as well as artistic performances and shows for children and adolescents performed by the cultural institutions, associations, children's choirs and well-known bands from Niš.

MEETING OF ETHNO ORGANISATIONS AND ASSOCIATIONS OF SERBIA 'WITH TRADITION TO EUROPE' December 2024

● This manifestation held in the town of Knjaževac serves to promote and open the winter tourism season on mount Stara Planina and to preserve the heritage of this part of Serbia. It collects many associations from Serbia and the region. It is a culmination of all annual activities of the keepers of tradition in Serbia.

INTERNATIONAL FILM FESTIVAL 'KOSOVO AND METOHIJA' 21 – 23 November 2024

● The 'Kosovo and Metohija' Festival, held in the Cultural Home 'Gračanica' shows the newest Serbian films and also movies that had success in the

festival circuit and in box offices across the planet. Special attention is paid to the youngest viewers who will have the opportunity to see some of the latest 3D children movies dubbed into the Serbian language. The Festival uses film as a means of expression accessible to a wide audience to remind of universal values, mostly the principles of community, equality and solidarity, and also to point at the necessity of preserving the culture in Kosovo and Metohija, as a crucial segment of a society.

INTERNATIONAL FAIR 'WINE VISION BY OPEN BALKAN' 21 – 24 November 2024

● The 'Wine Vision by Open Balkan' Fair will be a unique intersection of the Balkan wine roads and will bring together the best wine producers in the region at the Belgrade Fairground, and will be organized under the auspices of the governments of Serbia, North Macedonia and Albania within the Open Balkan initiative. The aim of the fair is to celebrate the supreme skills of craftsmen making the best wines and to promote the unique blend of flavours and fragrances which represent the spirit of the Balkans, its geography and diversity of grape varieties, as well as the mentality of those who particularly enjoy the wines of this and other regions.

CHOCOLATE FAIR IN BEČEJ December 2024

● The promotion of chocolate-based delicacies that takes place in Bačko Petrovo Selo, where visitors will be welcomed in a chocolate oasis rich in different sweet flavours and promotional prices. The visitors will be able to enjoy a wide range of chocolates, including those with hazelnuts and rice and a pleasant atmosphere of the sweetest fair in town.

INTERNATIONAL TOURISM FAIR IN NOVI SAD 28 – 30 November 2024

● The International Tourism Fair in Novi Sad features exhibitions, a rich

programme for the professionals and entertaining activities for the general audience, and is an important marketing tool for a comprehensive representation of tourism destinations and services. Active participants in the Fair include tourism organisations of different towns and municipalities and organisers of various manifestations. The Fair is focused on establishing connections between different sectors such as the business, public and civil sectors that operate in tourism and for tourism, and each new edition of this event is an opportunity for new experiences – both among the participants and among the visitors.

PANČEVO JAZZ FESTIVAL November 2024

● The respectable list of renowned international performers from the previous festivals, the respectable number of visitors and the great interest among professionals who wish to perform and follow the festival speak volumes about the importance of this manifestation on the cultural map of Europe. With its high quality, organization, promotion of multiculturalism and diversity of musical expression and performance, it stands out from other jazz festivals in the region. Another thing that is specific to this festival is the ongoing education of the young.

INTERNATIONAL LITERARY COLONY IN VRANJE December 2024

● The colony will involve interactive work with talented students from primary and secondary schools. Guests of the manifestation include academicians, writers for children and the

писци за децу и младе, као и други књижевници из Србије, Северне Македоније, Црне Горе, Бугарске и Републике Српске. Они се баве упознавањем учесника са различитим техникама књижевног стваралаштва у оквиру интерактивних радионица.

САЈАМ ЕТНО ХРАНЕ И ПИЋА У БЕОГРАДУ

5 - 8. децембар 2024.

Регионална смотре прехрамбених производа намењених тржишту, припремљених по традиционалним рецептима, на традиционални начин. Реч је о националним специјалитетима, производима карактеристичним за ужа географска подручја, најчешће ручне израде и од органски гајених сировина. Манифестација афирмише традиционалне производе као прворазредне тржишне и извозне артикле, који треба да постану и незаобилазни елемент туристичке понуде. Ради се о производима са заштићеним географским пореклом или онима чија се заштита препоручује. Циљ је утемељење робне марке етно-производа, односно брендирање традиционалних производа.

СМОТРА НАРОДНОГ СТВАРАЛАШТВА „ЗВУЦИ ГОЛИЈЕ, ЈАВОРА И МУЧЊА“

Децембар 2024.

Дом културе „Ивањица“, кроз своју аматерску делатност у области културе, негује традицију тог краја и културни идентитет Србије и кроз манифестацију народног стваралаштва „Звуци Голије, Јавора и Мучња“, која се скоро 50 година одржава у Ивањници. Програм манифестације богат је изворном српском песмом,

фолклором и звуцима двојница који сведоче да је Ивањица једно од средишта изворне песме и да Ивањичани негују традицију и чувају културолошки идентитет свог краја и Србије.

МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ ДОКУМЕНТАРНОГ ФИЛМА „ДОКУМЕНТ“

Децембар 2024.

На Фестивалу у Врању приказују се документарни филмови новије продукције који се баве актуелним темама, занимљивим људима, дешавањима и пределима. Филмови који су одабрани за фестивал вишеструко су награђивани на домаћим и светским фестивалима.

НИШКИ САЈАМ КЊИГА

Децембар 2024.

Нишки сајам књига и графике је манифестација посвећена књизи, читаоцима, издавачима и штампаријама, као и другим актерима књижевног и културног живота Ниша и Србије. Учествују наше највеће и најзначајније издавачке и књижарске куће, са издањима из области лепе књижевности, уметности, архитектуре, грађевинарства, машинства, електронике, информатичких технологија, медицине, фармације, ветерине, екологије, економије, менаџмента, социологије, филозофије, комунологије, маркетинга, односа с јавношћу, историје, музикологије, културологије, етнологије, естетике, психологије... Сваке године су присутни и штандови са речницима и уџбеницима страних језика и најновија издања домаће и стране белетристике. Сајам књига прате и бројне промоције, књижевни сусрети и разговори, потписивање књига од стране наших угледних писаца и други пратећи програми. После Београдског сајма књига, Нишки сајам књига је највећа манифестације ове врсте у Србији.

ФЕСТИВАЛ ХУРКЕ И КОБАСИЦЕ У АДОРЈАНУ

30. новембар 2024.

Фестивал у Адорјану је манифестација где се кобасице и хурке, које се припремају, пеку и бесплатно дегустирају. Учесници долазе са својим зачинама, рецептима и умећем, жири проглашава најукусније хурке и кобасице, а организатори се брину за добру забаву.

БЕОГРАДСКИ САЛОН ВИНА

12 - 14. децембар 2024.

Салон вина одржава се у хотелу „Хајат“ и обухвата Grand Tasting уз учешће неких од најбољих произвођача вина. Винари из 120 винарија промовисаће 700 одличних вина из 20 земаља.

СОВЕМБАР - МЕСЕЦ СОВА У КИКИНДИ

Новембар 2024.

У центру Кикинде, на градском тргу, од новембра до априла живи највећи број сова ушара на свету – највише их је избројано 736, што нигде у свету није забележено. Због тога се сваког новембра организује низ активности у оквиру програма у које се укључују ученици основних и средњих школа. Циљ манифестације је упознавање са основним методама истраживања, значајем сова, развојем еко-туризма и позитивног имиџа града за привлачење туриста и даљи развој туризма.

СТАРОСРПСКА ПЕСМА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

20. децембар 2024.

Фестивал у Грачаници окупља извођаче који негују традицију и чувају песме које се певају у тим крајевима. Мисија, сврха и смисао овог фестивала јесте неговање традиционалног и аутентичног косовскометохиског мелоса, који у сваком стиху говори о начину живота, обичајима и навикама тамошњих Срба.

youth, and other writers from Serbia, North Macedonia, Montenegro, Bulgaria and Republika Srpska. They aim to inform the students with different techniques of literary creation within interactive workshops.

ETHNIC FOOD AND DRINK FAIR IN BELGRADE

5 – 8 December 2024

● This is a regional festival of marketed food products, prepared according to traditional recipes, in a traditional manner. These include national specialties, products typical for certain geographic areas, usually hand-made from organically grown raw materials. This manifestation promotes traditional products as first-grade market and export items, which should become an integral element in the tourism offer. These are products with a protected geographical origin or those whose protection is recommended. The purpose is to found the brand for ethnic products or traditional products.

FESTIVAL OF TRADITIONAL CREATION 'SOUNDS OF GOLIJA, JAVOR AND MUČANJ'

December 2024

● The 'Ivanjica' Cultural Home, through their efforts in the field of culture, cultivates the tradition of the region and the cultural identity of Serbia through this manifestation dedicated to traditional creation entitled 'Sounds of Golija, Javor and Mučanj', which has been held in Ivanjica for almost 50 years. The programme of the manifestation is rich in traditional Serbian songs, folklore and the sound of double flutes, which testify that Ivanjica is one of the focal points for traditional songs and that the people of Ivanjica cultivate tradition and preserve the cultural identity of their region and of Serbia as a whole.

INTERNATIONAL DOCUMENTARY FILM FESTIVAL 'DOCUMENT'

December 2024

● This Festival in Vranje shows new documentary films dealing with relevant topics, interesting people, events, and areas. The films selected for the festival have received multiple awards in the domestic and international festivals.

NIŠ BOOK FAIR

December 2024

● The Niš Book and Graphics Fair is a manifestation dedicated to books, readers, publishers and printing houses, and to other participants in the literary and cultural life of Niš and Serbia. Our biggest and most relevant publishing and literary houses participate and present their issues in the fields of literature, art, architecture, construction, mechanical engineering, electronics, informatic technologies, medicine, pharmacy, veterinary medicine, environment, economy, management, sociology, philosophy, communicology, culturology, ethnology, aesthetics, psychology, etc. Each year there are also booths with dictionaries and foreign language textbooks as well as the latest editions of domestic and international literature. The book fair is accompanied by different promotions, literary meetings and discussions, book signings by our most renowned writers and other accompanying programmes. After the Belgrade Book Fair, the book fair in Niš is the biggest such manifestation in Serbia.

FESTIVAL OF HURKA BLOOD SAUSAGE IN ADORJAN

30 November 2024

● The festival in Adorjan is an event where regular sausages and blood sausages, or hurkas, are prepared, cooked, and tasted. Participants come here with

their own spices, recipes, and skills, and the jury chooses the tastiest sausages, while the organisers provide the right entertainment.

BELGRADE WINE SALON

12 – 14 December 2024

● The Wine Salon takes place in Hayat Hotel and features a Grand Tasting event with the participation of some of the best wine producers. Winemakers from 120 wineries will be promoting 700 excellent wines from 20 different countries.

OWLEMBER – OWL MONTH IN KIKINDA

November 2024

● The town square in the centre of Kikinda is the largest habitat of Eurasian eagle-owls in the world between November and April – the highest number ever counted was 736, which has never been recorded anywhere else in the world. That is why each November there are many activities organised within programmes intended for students of primary and secondary schools. The purpose of the manifestation is to learn about the basic investigation methods, importance of owls, development of eco-tourism and a positive image of the city so as to attract tourists and continue developing tourism.

OLD SERBIAN SONGS OF KOSOVO AND METOHIJA

20 December 2024

● This festival, held in Gračanića, brings together performers who cultivate the tradition and protect the traditional songs of these areas. The mission, purpose and meaning of this festival is to cultivate the traditional and authentic songs from Kosovo and Metohija, which speak in every verse about the way of life, customs and habits of Serbs living in the area.

RS

„Дипос“ на састанку ресорних министарстава Србије и Српске поводом Свесрпског сабора

Директорка Друштва за изнајмљивање некретнина „Дипос“ Бојана Мартиновић имала је задовољство да присуствује састанку ресорних министарстава из области јавних улагања, инфраструктуре, просторног планирања, грађевинарства, саобраћаја, екологије и телекомуникација Владе Републике Србије и Владе Републике Српске, која је била у званичној посети нашој земљи поводом обележавања Свесрпског сабора, чија је централна церемонија била „Један народ, један сабор – Србија и Српска“.

Том приликом две делегације представиле су надлежности и најважније пројекте ресорних министарстава, размениле искуства и разго-

варале о могућностима за даље повезивање и унапређење сарадње.

Амбасадор Шпаније у куртоазној посети Друштву, а директор Института „Сервантес“ у опроштајној

Амбасадор Шпаније, Његова екселенција господин Хуан Хосе Санс Апарисио био је у куртоазној посети „Дипосу“, а одлазећи директор Института „Сервантес“ Ђузеп Марија де Сагара Ангел у опроштајној посети.

Сусрет уприличен у нашим просторијама, предвођен директорком Друштва Бојаном Мартиновић, био је прилика да се разговара о изванредној сарадњи између Амбасаде, Института „Сервантес“ и „Дипоса“, али и да се припреми платформа за јачање и

унапређење постојећих пословних односа, који се негују већ две деценије. Институт „Сервантес“ у Београду дугогодишњи је купац зграде у Чика Љубиној улици бр. 19, познате као Палата „Зора“, којом управља наше Друштво.

Нова погодност за „Дипосове“ закупце: „Поштини“ пакетомати у Дипломатским колонијама на Дедињу и Бановом брду

„Дипос“ и ЈП „Пошта Србије“ остварили су пословну сарадњу и поставили пакетомате тог јавног предузећа у Дипломатским колонијама на Дедињу и Бановом брду чиме су корисницима тамошњих непокретности Друштва омогућили додатну погодност – савремено и практично решење за брзу, лаку и

паметну 24/7 испоруку поштиљака.

Успостављање пословне сарадње са ЈП „Пошта Србије“ симболизује „Дипосову“ преданост континуираном унапређењу услуга које пружа, усклађивању са савременим потребама својих купаца и настојању да њихов живот и рад у непокретностима које користе учини пријатнијим, комфорнијим и лакшим.

EN

Dipos at Meeting of Line Ministries of Serbia and Republika Srpska Regarding All-Serbian Assembly

The Director of the Property Management and Rental Company Dipos, Bojana Martinović, had the satisfaction of attending the meeting of line ministries in the fields of public investment, infrastructure, spatial planning, construction, transport, environment and telecommunications of the Government of the Republic of Serbia and the Government of Republika Srpska, which was in an official visit to our country regarding the holding of the All-Serbian Assembly, whose central ceremony was entitled "One People, One Assembly – Serbia and Srpska".

The two delegations presented their jurisdictions and the most important projects of line ministries, shared their experiences, and talked about the possibilities for further connecting and improving cooperation.

Ambassador of Spain Pays Courtesy Visit to the Company and Director of Cervantes Institute Comes to Say Farewell

The Ambassador of Spain, His Excellency Mr Juan José Sanz Aparicio

paid a courtesy visit to Dipos, and the outgoing director of Cervantes Institute, Josep Maria de Sagarra Àngel came to say farewell.

The meeting was organised in the premises of Dipos and the company director Bojana Martinović had the opportunity to discuss the remarkable cooperation between the Embassy, Cervantes Institute and Dipos, and also to prepare a platform to strengthen and improve the existing business relations, which have been going strong for the previous two decades.

The Cervantes Institute in Belgrade has been leasing the Dipos-managed building at 19 Čika Ljubina Street, also known as Zora Palace, for a long time.

New Benefit for Dipos's Tenants: Post of Serbia Parcel Machines in Diplomatic Colonies in Dedinje and Banovo Brdo

Dipos and the Public Enterprise Post of Serbia have entered into a business cooperation and installed parcel machines of the public company in the Diplomatic Colonies in the neighbourhoods of Dedinje and Banovo Brdo, which provides an additional benefit to the company's tenants in those parts of town – as a modern and practical solution for a quick, easy and smart delivery of parcels 24/7.

RS

Амбасадор Кубе, аргентинска делегација и нова директорка Трговинског представништва Руске Федерације посетили „Дипос“

Амбасадор Аргентине у Србији Њ. е. господин Освалдо Нарсис Марсико, други секретар амбасаде те земље господин Хавијер Антраник Чалијан и амбасадор Кубе господин Лејде Ернесто Родригес Ернандес посетили су „Дипос“.

Током разговора са аргентинском делегацијом, разматране су могућности унапређења пословне сарадње између Друштва и амбасаде те земље. Дугогодишња сарадња започета 1963. ове године улази у седму деценију. Исте године закључен је и први уговор о закупу непокретности између амбасаде Кубе и „Дипоса“. Амбасадор те земље Њ. е. господин Ернандес је у разговору представницима Друштва истакао да је на тешком путу Кубе Србија увек била братска и пријатељска подршка, која траје пуних 120 година. Друштво су посетили и нова директорка Трговинског представништва Руске Федерације у Београду госпођа Ирина Негребецка и њен заменик господин Александар Свигач. Том приликом указана им је срдачна

добродошлица, а обе стране су поздравиле дугогодишњу међусобну сарадњу.

Директорка Друштва угостила амбасадора Кипра и директора Италијанског института за културу

Директорка „Дипоса“ Бојана Мартиновић угостила је у просторијама Друштва Њ. е. господина Андреаса Фотијуа, амбасадора Кипра у Србији, и Роберта Чинкота, директора Италијанског института за културу у Београду, са којима Друштво успешно сарађује годинама.

Током састанка са Њ. е. господином Фотијуом разговарано је о унапређењу пословне сарадње, јачању добрих пословних односа и обележавању јубилеја – 50 година пословне сарадње између „Дипоса“ и Амбасаде Кипра, која од 1974. године користи непокретности којима Друштво управља. С друге стране, госпођа Мартиновић је поводом посете директора Италијанског института за културу изјавила да је велика част и задовољство што та институција употребљава један од најлепших објеката у „Дипосовом“ фонду непокретности. ◆

EN

The business cooperation with the Post of Serbia is a symbol of Dipos's dedication to the continuous improvement of their services, alignment with the current needs of their tenants and the intention of making their life and work in the real estate they are using more comfortable, pleasant, and easy.

Cuban Ambassador, Argentinian Delegation and New Director of Trade Representation of Russian Federation Visit Dipos

The Argentinian Ambassador to Serbia, H. E. Mr Osvaldo Narciso Marsico, second secretary of Argentinian Embassy, Mr Javier Antranik Chalian, and Cuban Ambassador Mr Leyde Ernesto Rodríguez Hernández visited Dipos.

In conversation with the Argentinian delegation, opportunities to improve the business cooperation between the Company and the Argentinian Embassy were considered. The long-term cooperation started in 1963 and will enter its seventh decade this year. That same year, the first contract on the lease of real estate between the Cuban Embassy and Dipos was concluded. The Cuban Ambassador H. E. Mr Hernández highlighted in conversation with the representatives of the Company that Serbia has always provided brotherly and friendly support to Cuba in every step of their

difficult path, for the past 120 years.

The Company was also visited by the new Director of the Trade Representation of the Russian Federation to Belgrade, Ms Irina Negrebetskaya and her deputy Mr Aleksandr Svigach. They were met with a warm welcome and both sides complimented each other on the many years of successful cooperation.

Company Director Welcomes Cyprus Ambassador and Director of Italian Cultural Centre

Dipos Director Bojana Martinović welcomed His Excellency Mr Andreas Fotiu and Roberto Cincotta, Director of the Italian Cultural Centre in Belgrade, with whom the Company has successfully cooperated for years.

During the meeting with H. E. Mr Fotiu, it was discussed how it would be possible to improve business cooperation, strengthen the good business relations and mark the 50th anniversary of business cooperation between Dipos and the Embassy of Cyprus, which has been using real estate managed by Dipos since 1974. During the visit of the Director of the Italian Cultural Centre, Ms Martinović stated that it was a great honour that the Centre was using one of the most beautiful buildings in Dipos's real estate portfolio. ◆

METROPOL PALACE HOTEL BELGRADE

Боравите у најзнаменитијем Хотелу Београда, Metropol Palace

Добро дошли у Хотел Metropol Palace, врхунац луксуза и елеганције у Београду. Наш изванредан смештај нуди неупоредив комфор, пружајући незабораван боравак, било да сте овде због посла или одмора. Откријте наше јединствене конференцијске сале, свака од њих прилагођена је вашим потребама својим стилем и софистицираношћу. Доживите персонализовану услугу у нашем врхунском *The Spa* центру, где можете да се опустите уз прелеп поглед на ташмајдански парк. Уживајте у оброцима у нашем ресторану на крову, *The Twenty Two*,

који је поносно награђиван Мишленовом препоруком две године заредом. Смештен у најпрепознатљивијем делу Београда, Хотел Metropol Palace спаја историјски шарм са модерним садржајима. Уживајте у беспрекорној услузи и посвећености у остварењу изврсно-сти, која ће ваш боравак учинити изузетним. Било да организујете конференцију или уживате у романтичној вечери, наш хотел пружа савршен амбијент. Дођите и створите незаборавне успомене са нама у Хотелу Metropol Palace, где луксуз сусреће традицију.

Stay in Belgrade's Most Iconic Hotel, Metropol Palace

Welcome to Metropol Palace Hotel, the epitome of luxury and elegance in Belgrade. Our exquisite accommodations offer unrivaled comfort, ensuring a memorable stay whether you're here for business or leisure. Discover our unique conference rooms, each tailored to meet the needs of your event with sophistication and style. Experience personalized service at our world-class *The Spa*, where you can unwind while enjoying stunning views of Tasmajdan Park. Dine at our rooftop restaurant, *The Twenty Two*, which has

proudly received Michelin recognition for two consecutive years. Located in the most iconic and recognizable quarter of Belgrade, Metropol Palace Hotel combines historical charm with modern amenities. Enjoy unparalleled service and a commitment to excellence that will make your stay exceptional. Whether you're hosting a conference or enjoying a romantic dinner, our hotel provides the perfect backdrop. Come and create unforgettable memories with us at Metropol Palace Hotel, where luxury meets tradition.

*Ми бринемо о
непокрећносћима у
власништву Републике Србије*

Dipos

*We take care
of real estate owned by
the Republic of Serbia*